

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Činkole

**REŠEVANJE PROBLEMA MIGRACIJ V SREDOZEMLJU –
PROGRAM MLADINA EUROMED**

Diplomsko delo

Ljubljana 2006

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Nina Činkole

Mentorica: doc. dr. Maja Bučar

Somentorica: asist. mag. Sabina Kajnč

**REŠEVANJE PROBLEMA MIGRACIJ V SREDOZEMLJU –
PROGRAM MLADINA EUROMED**

Diplomsko delo

Ljubljana 2006

Mami in očiju
ker sta me naučila verjeti vase in pomena stati za svojimi odločitvami.
Sem, kdor sem, ker vedno zaupata vame, me podpirata pri vseh mojih podvigih
in me imata brezpogojno rada.

Neji
ker bom le zaradi tebe vedno 'starejša sestra',
z vsemi pravicami in dolžnostmi, ki temu statusu pripadajo;
ker sem se od tebe naučila vrednote predanosti tistemu,
kar te dela srečno.

À Cristian
parce que tu m'as appris que je suis la seule à pouvoir réaliser mes rêves.
Merci pour ton énergie, optimisme et amour.
Avec toi je vie la vie pleinement.

Zahvaljujem se somentorici, mag. Sabini Kajnč, in mentorici, dr. Maji Bučar, za njune strokovne in vedno konstruktivne nasvete ter usmerjanje po ne vedno mirnih vodah Sredozemlja. Še posebna zahvala velja njuni prilagodljivosti na in razumevanju za komunikacijske in geografske izzive, tudi ob nečloveških urah in v nemogočih rokih – da je pričujoče delo takšno, kot je, in izdano še v tem desetletju, je deloma tudi njuna zasluga.
Iskrena hvala!

Reševanje problema migracij v Sredozemlju – program Mladina Euromed

Migracije so bile prisotne skozi celotno človeško zgodovino, a omejevanje le-teh se v Evropi pojavi šele v sedemdesetih letih 20. stoletja. Sprva je to omejevanje potekalo v obliki restriktivnih ukrepov, novi pristopi k upravljanju migracij pa se nanašajo tudi na posredne ukrepe, ki preko izboljševanja pogojev v emigrantskih družbah zmanjšujejo število ljudi, ki si želi emigrirati, ter posledično zmanjšujejo imigracijske pritiske na EU. V pričujočem delu raziskujem vzročno-posledične povezave migracij ter pod drobnogled vzamem Sredozemlje in Evromediterransko partnerstvo. Sprašujem se, ali EU v okviru slednjega z upoštevanjem povezav med migracijami, razvojem, mladino in varnostjo preko posrednih ukrepov Evromediterranskega partnerstva poskuša omejiti neželjeno imigracijo iz južnih in jugovzhodnih držav Sredozemlja. Mladi ob tem predstavljajo glavno ciljno skupino, saj so ena izmed skupin prebivalstva, ki so najbolj nagnjene k migracijam. V študiji primera se osredotočim na program Mladina Euromed v okviru Evromediterranskega partnerstva, kjer raziskujem vpliv programa na mlade z vidika prihodnjih migracij v EU.

Ključne besede: *migracije, Sredozemlje, Evromediterransko partnerstvo, mladina*

Solving the problem of migrations in the Mediterranean – Euromed Youth Programme

Migrations have been present throughout human history; their limitation in Europe has, however, began only in the 1970s. In the beginning it took a form of restrictive measures, but the new approaches to management of migrations also incorporate indirect measures, which aim at the improvement of conditions in the emigrant societies and thus at lowering the number of people, who want to emigrate. Consequently, it is expected that the immigration pressures on the EU will drop. In this research I explore the causal and consequential relations of migrations with an emphasis on the Mediterranean and the Euro Mediterranean Partnership. I ask myself if – by taking into account the relations between migrations, development, youth and security – EU is in fact trying to limit the unwanted immigration from the Southern and South-Western countries of the Mediterranean through the indirect measures of the Euro Mediterranean Partnership. Youth represents the main target group of such measures as it is one of the groups of the population, which tend to migrate most. In the case study I focus on the Euromed Youth Programme within the framework of the Euro Mediterranean Partnership, where I explore the effects of the programme on youth from the point of view of future migrations to the EU.

Key words: *migrations, Mediterranean, Euromediterranean Partnership, youth*

KAZALO

SEZNAM KRATIC	7
SEZNAM TABEL	8
1. UVOD	9
2. MIGRACIJE	14
2.1 OPREDELITEV TEMELJNIH POJMOV MIGRACIJ	14
2.2 VZROKI MIGRACIJ	16
2.3 TRENDI GLOBALNIH MIGRACIJ	18
2.4 MIGRACIJSKI TOKOVI IN ILEGALNE MIGRACIJE V SREDOZEMLJU	19
2.5 KDO SO MIGRANTI?	22
2.6 IMIGRACIJSKA POLITIKA IN OMEJITVE MIGRACIJ	24
3. POVEZAVE MIGRACIJ Z DRUGIMI KONCEPTI	26
3.1 MIGRACIJE IN DEMOGRAFIJA	26
3.2 MIGRACIJE IN RAZVOJ	30
3.3 MIGRACIJE IN PRILOŽNOSTI V SREDOZEMLJU	32
3.4 IZOBRAŽEVANJE IN RAZVOJ V SREDOZEMLJU	33
3.5 MLADINA IN IZOBRAŽEVANJE V SREDOZEMLJU	35
3.6 MIGRACIJE IN MLADINA V SREDOZEMLJU Z VIDIKA DELOVNE SILE	38
3.7 MIGRACIJE, VARNOST IN TERORIZEM	39
3.8 DRŽAVA, VARNOST IN MEJE	42
3.9 MIGRACIJE, MEJE IN IDENTITETA	44
4. EVROMEDITERANSKO PARTNERSTVO	45
4.1 EVROPSKA SREDOZEMSKA POLITIKA IN EVROMEDITERANSKO PARTNERSTVO	46
4.2 USMERITEV EVROMEDITERANSKEGA PARTNERSTVA	49
4.3 PO DESETIH LETIH	52
4.4 SESTAVA EVROMEDITERANSKEGA PARTNERSTVA	54
4.4.1 PRVA KOŠARICA: POLITIČNO IN VARNOSTNO PARTNERSTVO - VZPOSTAVITEV OBMOČJA MIRU IN STABILNOSTI	56

4.4.2	DRUGA KOŠARICA: EKONOMSKO IN FINANČNO PARTNERSTVO - VZPOSTAVITEV OBMOČJA DELJENE BLAGINJE	56
4.4.3	TRETJA KOŠARICA: PARTNERSTVO NA PODROČJU SOCIALNIH, KULTURNIH IN ČLOVEŠKIH ZADEV - RAZVOJ ČLOVEŠKIH VIROV, PROMOCIJA RAZUMEVANJA MED KULTURAMI IN IZMENJAVE MED CIVILNIMI DRUŽBAMI.....	57
4.5	MIGRACIJE, IZOBRAŽEVANJE IN ZAPOSLOVANJE V EVROMEDITERANSKEM PARTNERSTVU	58
5.	ŠTUDIJA PRIMERA: PROGRAM MLADINA EUROMED.....	61
5.1	RAZVOJ SODELOVANJA NA PODROČJU MLADINE V SREDOZEMLJU	62
5.2	CILJI.....	67
5.3	VPLIV PROGRAMA MLADINA EUROMED	70
6.	ZAKLJUČEK	74
7.	VIRI	78
7.1	PRIMARNI VIRI	78
7.2	SEKUNDARNI VIRI	85
8.	PRILOGE.....	94
8.1	PRILOGA 1: MIGRACIJSKE POTI IZ SREDOZEMLJA.....	94
8.2	PRILOGA 2: ČLOVEŠKI RAZVOJ: PRIMERJAVA SEVERA IN JUGA.....	95
8.3	PRILOGA 3: NAPREDEK SEVERNE AFRIKE Z VIDIKA RAZVOJNIH CILJEV TISOČLETJA	97
8.4	PRILOGA 4: VODNIK PO PROGRAMU MLADINA.....	98

SEZNAM KRATIC

ALF	<i>Anna Lindh Foundation</i> (Evromediteranska fundacija za dialog med kulturami Anna Lindh)
APEC	<i>Asian-Pacific Economic Co-operation</i> (Azijsko-pacifiško ekonomsko sodelovanje)
ASEAN	<i>Association of Southeast Asian Nations</i> (Asociacija jugovzhodnih azijskih narodov)
BDP	bruto domači proizvod
EMP	Evromediteransko partnerstvo
EU, Unija	Evropska unija
GATT	<i>General Agreement on Tariffs and Trade</i> (Splošni sporazum o carinah in trgovini)
HDI	<i>Human Development Index</i> (Indeks človekovega razvoja)
ICMPD	<i>International Centre for Migration Policy Development</i> (Mednarodni center za razvoj migracijske politike)
J in JV	južno in jugovzhodno
OECD	<i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> (Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj)
OVSE	Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi
PME	program Mladina Evromed
SZ	Sovjetska zveza
ZDA	Združene države Amerike

SEZNAM TABEL

TABELA 1:

DELITEV PREBIVALSTVA PO STAROSTI NA SVETU, V EVROPI IN V SEVERNI AFRIKI ZA LETO
2002 28

TABELA 2:

IZOBRAŽEVANJE V J IN JV DRŽAVAH SREDOZEMLJA 35

TABELA 3:

STAROST PREBIVALSTVA V J IN JV DRŽAVAH SREDOZEMLJA 36

TABELA 4:

ODSTOTEK BREZPOSELNIH MLADIH IN ODRASLIH V JORDANJI V LETIH 2005 IN 2006 38

1. UVOD

Migracije niso nov pojav, saj so se ljudje – prostovoljno ali pod prisilo – selili skozi celotno človeško zgodovino. V obdobju 1951 – 2000 je migracija presegla do takrat pretežno regionalni značaj in postala kompleksnejša v izvoru in destinaciji (Ravenhill 2005: 216). Z razvojem znanosti in tehnologije – predvsem z razvojem informacij in transporta - tudi migracije postanejo resnično globalne. Živimo v t. i. »dobi migracij« (Kymlicka 2001: 276). Že samo dejstvo, da je danes na svetu več kot 170 milijonov imigrantov¹, kaže na svetovno razsežnost² tega družbenega fenomena. Vzrok migracij so velike razlike v tehnološkem in družbenem razvoju med državami, ki ljudi potisnejo v selitve v iskanju boljših življenjskih pogojev, torej v okolje, kjer upajo, da bodo uresničili svoje potrebe (Klinar 1976: 21).

Migracije med evropskimi državami ter med Evropsko unijo (EU, lahko tudi Unija) in državami v razvoju so šele po drugi svetovni vojni opazneje pridobile na intenziteti. Migracije v Evropo se navadno razumejo kot post-1945 fenomen, ki ga je sprožilo pomanjkanje delovne sile v visoko industrializiranih državah (zlasti v Zahodni Nemčiji, Franciji in Veliki Britaniji) (Dunkerley 2002: 82). Potreba po delovni sili ter zniževanje stopenj rodnosti sta zagotavljala delovno imigracijo, a ko so se spremenila nacionalna gospodarstva, so se spremenile tudi potrebe po imigrantski delovni sili. Evropske države so v sedemdesetih letih začele omejevati vstop na svoja ozemlja, kljub temu pa se je število imigrantov predvsem na račun družinskega združevanja zviševalo. EU je konec 20. stoletja

---

¹ Svetovno poročilo o migracijah: Stroški in koristi mednarodne migracije. *World migration report: Cost and benefit of international migration*, sprejeto s strani Mednarodne organizacije za migracije junija 2005, dostopno na <http://www.iom.int/iomwebsite/Publication/ServletSearchPublication?event=detail&id=4171> (26. 04. 2006), stran 396.

² Svetovno poročilo o migracijah: Stroški in koristi mednarodne migracije. *World migration report: Cost and benefit of international migration*, sprejeto s strani Mednarodne organizacije za migracije junija 2005, dostopno na <http://www.iom.int/iomwebsite/Publication/ServletSearchPublication?event=detail&id=4171> (26. 04. 2006), 396. To potrjuje podatek o številu mednarodnih migrantov v posameznih regijah za leto 2000: (v milijonih) 16,3 v Afriki, 43,8 v Aziji, 5,9 v Latinski Ameriki in Karibih, 40,8 v severni Ameriki, 5,8 v Oceaniji, 32,8 v Evropi (brez Belorusije, Estonije, Latvije, Litve, Moldavije, Ruske federacije, Ukrajine) ter 29,5 v nekdanji bivši Sovjetski zvezi (SZ).

postala prva regija po obsegu imigracije, pred prej vodilnima Kanado in Združenimi državami Amerike (ZDA) (Mariani 2005: 6). Selitev – najsi bodi po legalni ali po ilegalni poti – v gospodarsko razvito Evropo je namreč za ljudi, ki prihajajo iz t. i. tretjih držav, kjer jih med drugim pestijo vojni konflikti, naravne nesreče, revščina, nezaposlenost itd., upanje na boljše življenje.

V diplomskem delu se osredotočam na migracije v Sredozemlju. Države južnega in jugovzhodnega Sredozemlja³ so namreč poseben primer. Nenadzorovana demografska rast, pomanjkanje delovnih mest, pretežno mlado prebivalstvo, zgodovinska povezanost in geografska bližina teh držav z Evropo so pripeljali do položaja, ko so migracijski pritiski iz tega območja na zunanje meje EU vse močnejši. Imigranti iz Sredozemlja v EU predstavljajo predvsem grožnjo strukturni varnosti ali varnosti virov ter grožnjo konceptom identitete (Jerch in dr. 2002: 141). Prvi vključujeta gospodarska vprašanja, saj je večina imigrantov neizobraženih mladih ljudi, ki se neposredno spopadajo z delovnimi razredi gostujoče evropske države, bolj kot z drugimi družbeno-ekonomskimi skupinami (Jerch in dr. 2002: 142). Vprašanje identitete pa se navezuje na grožnjo evropski identiteti, kateri splošno gledano, z besedami Jercha in dr. (2002: 142) »grozi islam.«

Eno izmed pogosteje zastavljenih vprašanj spričo vse močnejših imigracijskih pritiskov na EU je, na kak način EU obvladuje nezaželene ilegalne migracije iz neevropskih sredozemskih držav in s tem zagotavlja varnost in stabilnost v Evropi?

Tako EU kot celota kot tudi njene posamezne države članice se trudijo povečati vpliv v sredozemski regiji in preprečiti vzroke nezaželenih migracij in posledično omejiti tok migracij v države članice EU. V interesu EU je vzpostaviti pogoje v neevropskih sredozemskih državah, s katerimi bi se zmanjšalo število ljudi, ki migracijo v države članice EU pojmujejo kot nujo za življenjski obstanek. Taki pogoji pomenijo gospodarski razvoj južnih in jugovzhodnih (J in JV) sredozemskih držav, ustvarjanje novih delovnih mest tam, trgovinska izmenjava jug – jug, obvladovanje emigracije iz teh držav in posledično stabilna in varna sredozemska regija. Barcelonski proces oz. Evromediterransko

---

³ Za države južnega in jugovzhodnega Sredozemlja štejemo Alžirijo, Maroko, Tunizijo, Libijo (države Magreba) in Egipt, Jordanijo, Izrael, Palestinsko oblast, Libanon, Sirijo (države Mašreka) ter Turčijo (Jerch in dr. 2002: 137). Vse države so pogodbenice Barcelonske deklaracije in partnerice v EMP. Izjema je Libija, ki ima od 1999 status opazovalke (European Commission 2006a).

partnerstvo (EMP), ki zajema vse to, s svojo razvojno družbeno komponento je element in orodje evropske zunanje in varnostne politike, s katerim, med ostalimi cilji, želi EU preprečiti migracijske pritiske na svoje države članice in s tem tudi element zagotavljanja stabilnosti in varnosti v Evropi.

Vedno bolj se izpostavlja transverzalna dimenzija imigracijske politike, torej celostna imigracijska politika, ki presega tradicionalne okvire. Tako po eni strani zajema prosto gibanje, nadzor zunanjih meja, azil⁴, imigracijo in ukrepe, katerih cilj je preprečiti in boriti se proti kriminaliteti, po drugi strani pa zajema ukrepe, ki posredno omejujejo ali bodo omejevali imigracijo v EU. Zato je evropska migracijska politika kompleksna (Nascimbene 2005: 333). Čeprav se EMP samega po sebi ne obravnava kot dela imigracijske politike EU, pa se na celotno partnerstvo lahko gleda kot na najsodobnejši inovativni in celostni model boja proti nezaželenim migracijam in posledično za zagotavljanje varnosti na evropskem ozemlju in v soseščini.

Nove generacije potencialnih emigrantov v J in JV državah Sredozemlja so že rojene, kajti mladi nimajo resne perspektive, in zgoraj naštetih razlogi bodo te mlade prej ali slej prepričali v poskus migracije v EU, po legalni in, v kolikor bo Evropa legalno pot preprečila, po ilegalni poti (Verlič Christensen 2002a: 76). Mladi so na splošno kot skupina najbolj nagnjeni k migracijam. V Sredozemlju naj bi po ocenah za leto 2002 vsaj polovica mladih želela emigrirati⁵ in tako je logično, da se prav mlade v imenu preprečevanja migracij najprej nagovori. Splošni cilj programa Mladina Euromed (PME), ki deluje v okviru širšega EMP, je izboljšanje medsebojnega poznavanja, razumevanja in dialoga med mladimi z območja celotnega sredozemskega bazena in za vzpodbudo aktivnega državljanstva mladih v njihovih lokalnih skupnostih. Program naj bi olajšal integracijo mladih v družbeno in profesionalno življenje in stimuliral demokratizacijo civilne družbe v

---

⁴ Azil je pravna zaščita pred preganjanjem. Prosilec za azil je oseba, ki se seli preko meja v iskanju zaščite. Ta oseba je zaprosila za status begunca in za temu ustrezno zaščito ob svojem prihodu v državo gostiteljico, a odobritve še ni dobila. (UNESCO 2005)

⁵ V Sredozemlju mlade najbolj skrbijo naslednja vprašanja: izobraževanje (25 odstotkov), služba (23 odstotkov), zdravstveni sistem (15 odstotkov), okolje (13 odstotkov), revščina (11 odstotkov), politična participacija (8 odstotkov) in distribucija zaslužka in bogastva (6 odstotkov). Rešitev teh skrbi iščejo v emigraciji (Arabsko poročilo o človeškem razvoju. *Arab Human Development Report*, sprejeto s strani Razvojnega programa Združenih narodov 2002, dostopno na <http://www.ituarabic.org/Ar-Human-Dev.pdf#search=%22Arab%20Human%20Development%20Report%202002%22> (10. 9. 2006), stran 30.

sredozemskih državah⁶ ter posledično posredno preprečeval potrebo po emigraciji. S takšnim pristopom torej spada v tisti del politike EU, ki v emigrantskih družbah izgrajuje pogoje, ki zmanjšujejo število ljudi, ki bi želeli emigrirati.

Hipotezi, ki ju bom preverjala v okviru mojega diplomskega dela sta sledeči:

- EU v okviru holistično zastavljenega modela sodelovanja v EMP sodeluje z državami J in JV Sredozemlja. Pri svojem delovanju upošteva vzročno-posledične povezave migracij in zato deluje v smeri omejevanja nezaželene migracije iz Sredozemlja v luči zagotavljanja varnosti in stabilnosti v EU.
- Ker so mladi glavna rizična skupina, kar se tiče prihodnjih (ilegalnih) migracij v Evropo, se jim v okviru PME skuša dati življenjsko perspektivo, ki bi jih odvrnila od migracije v EU.

Diplomsko delo je razdeljeno na dva vsebinska dela. Prvi del zajema dve teoretični poglavji, ki zastavljata konceptualni okvir drugemu delu. V drugem delu predstavim evromeditersko sodelovanje in nato preko študije primera odgovarjam na moje raziskovalno vprašanje in preverjam izhodiščni hipotezi.

V prvem teoretičnem poglavju pretežno s pomočjo sekundarnih virov razdelam temeljne pojme s področja migracij, analiziram glavne koncepte in teoretična izhodišča raziskovanja migracij, s posebnim poudarkom na Sredozemlju. Pri opredeljevanju pojmov uporabim zgodovinsko analizo, analizo statistik ter analizo in interpretacijo primarnih virov.

V drugem teoretičnem poglavju že razdelane koncepte preko vzročno-posledičnih povezav navežem na druge relevantne koncepte, predvsem z vidika imigracijske politike Evropske unije v Sredozemlju ter situacije v Sredozemlju. Pri tem uporabim analizo in interpretacijo primarnih in sekundarnih virov.

---

⁶ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 3.

Tudi drugi del diplomskega dela je razdeljen na dve poglavji. V prvem poglavju pregledam sredozemsko politiko EU, tako njen razvoj kot sodobni pomen, zlasti z vidika ciljev te politike. Izpostavim EMP, predvsem s stališča migracij, in se navežem na vzročno-posledične povezave, ki sem jih predstavila v prvem delu naloge. Uporabim zgodovinsko analizo ter analizo primarnih in sekundarnih virov.

V drugem poglavju drugega dela analiziram delovanje PME v luči vzročno-posledičnih povezav med migracijami ter varnostjo in stabilnostjo v Evropi s posebno osredotočenostjo na mlade kot na najbolj dojemljivo populacijo. Prevladujoča metoda je študija primera, poleg tega pri preučevanju programu Mladina Euromed uporabim metodo primerjalnega raziskovanja ter analizo in interpretacijo predvsem primarnih, a tudi sekundarnih virov.

2. MIGRACIJE

Na migracije je treba gledati z večdimenzionalne perspektive (Aragall 2005: 219): prek vzrokov in posledic migracij, koncepta varnosti, prostega pretoka oseb, mejnega nadzora, regionalnega in podregionalnega političnega, ekonomskega, družbenega in kulturnega sodelovanja, položaja v državah izvora in tranzita imigracije, razvoja, demografije, izobraževanja. Pri vzpostavitvi evropske migracijske politike v Sredozemlju gre za zelo zapleten proces, kompleksnejši kot morda na drugih geografskih območjih. Države članice EU so se v Sredozemlju pri neposrednem in posrednem preprečevanju migracij odločile upoštevati vse zgoraj navedene dejavnike, in sicer v okviru regionalnega sodelovanja v okviru EMP. Gre za dolgoročen in holističen pristop k uravnavanju migracij in posledično zagotovitvi varnosti, kar so strokovnjaki že dolgo zahtevali (Cholewinski 2005: 119). Upoštevanje vzročno-posledičnih povezav migracij namreč dovoljuje delovanje v smeri omejevanja nezaželene migracije v Sredozemlju in posledično v smeri zagotavljanja varnosti in stabilnosti v EU.

Za boljše razumevanje EMP in medsebojne povezanosti posameznih točk partnerstva z migracijami, je treba imeti pregled nad številnimi in raznolikimi povezavami med migracijo in drugimi pojavi, ki vplivajo nanjo v Sredozemlju in so upoštevani v EMP. Namen tega poglavja je predstaviti te konceptualne povezave, namen naslednjega poglavja pa je umestiti le-te v kontekst EMP.

To poglavje je namenjeno izključno migracijam, medtem ko je naslednje poglavje namenjeno predstavitvi povezav med migracijami in drugimi relevantnimi koncepti, s poudarkom na Sredozemlju, predvsem z vidika vzrokov (nezaželene) migracije in zagotavljanja varnosti v regiji.

2.1 Opredelitev temeljnih pojmov migracij

Migracije oz. selitve so »fizično gibanje posameznikov ali skupin prebivalstva v geografskem prostoru, ki zajema prestop neke administrativne meje ali relativno trajno

spremembo kraja bivanja».⁷ V praksi je težko vzpostaviti enotno definicijo migracij in migrantov, saj se opredelitve razlikujejo od države do države.

Mednarodni migranti so opredeljeni kot osebe, ki prehajajo meje nacionalne države, spreminjajo sedež svojega stalnega prebivališča in imajo tuje državljanstvo, ko stopijo v državo gostiteljico (Kovač 2003: 55).⁸

Migracijski tokovi označujejo nekatere značilne in množične premike preseljevanja v geografskem pomenu ali vrstah držav – na primer med razvitimi državami in tistimi v razvoju. Migracijske tokove sestavljajo zelo različne skupine: politični ali ekonomski in strokovni migranti, ljudje, ki iščejo ali so našli delo, družinski člani migranta, študentje ali strokovnjaki na izpopolnjevanju, avanturisti in begunci pred revščino in brezupom različnih konfliktov (Verlič Christensen 2002b: 18).

Imigrantska politika se ukvarja predvsem z integracijo tujcev v večinsko družbo. Določa, ali imajo imigranti in njihove družine dostop do izobraževanja, stanovanja, zaposlovanja, socialnih pravic in državljanstva. Nasprotno se *imigracijska politika* ukvarja s pravnimi ukrepi regulacije priseljevanja tujcev v večinsko okolje – kdo vstopa, njihove karakteristike, od kod prihajajo in v kolikšnem številu (Kneževič 2002: 9, Weiner 1995: 75).

Imigracija se nanaša na prostovoljne premike prebivalstva, ki jih sprožijo družbeno-ekonomski razlogi. Sprejem migrantov je diskrecijska pravica suverene države sprejemnice (Boutrouche 2003: 76). Kljub teoretični razliki z azilom se razlogi za en ali drug premik prekrivajo, razliko med »prostovoljnim« in »prisilnim« premikom pa je ravno tako težko določiti (Boutrouche 2003: 76).

Migracije same po sebi niso ilegalne. Le-to postanejo, ko posamezniki sami ali s pomočjo organiziranih kriminalnih skupin skušajo ilegalno vstopiti v državo, ker legalno ne morejo vanjo vstopiti ali tam ostati. Mednarodna organizacija za delo privzame definicijo *ilegalnih migracij* kot tistih, »kjer migranti med migracijo, ob prehodu ali med svojim bivanjem in z zaposlitvijo kršijo relevantne mednarodne multilateralne ali

---

⁷ Predlog resolucije o imigracijski politiki Republike Slovenije (1998). Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije, XXIV (38).

⁸ Nadaljnja opredelitev migrantov bo podana v poglavju 3. 7 v povezavi s konceptom varnosti.

bilateralne instrumente ali sporazume, ali nacionalne zakone ali predpise».⁹ Ilegalne ali nedokumentirane migracije so nadomestile poskuse legalnih migracij (Cohen 2004: 649).

2.2 Vzroki migracij

V sodobni družbi znanja je značilno, da si lahko posameznik poišče svoj življenjski prostor tam, kjer so zanj najboljše življenjski pogoji ali vsaj boljši kot drugod (Arko 1989: 29). Za emigracijo se odločajo družbene kategorije, ki v svojem izvornem – emigrantskem – okolju ne morejo zadovoljiti svojih potreb, ki jih visoko vrednotijo, hkrati pa se jim ponujajo možnosti, da utegnejo te potrebe zadovoljiti v imigrantskem družbenem okolju (Arko 1989: 29).

Klinar (1976: 27-30) loči tri skupine glavnih vzrokov in motivov migracij:

- ekonomski in demografski vzroki,
- politični in vojaški vzroki,
- osebni in družinski vzroki,

ki so vključeni tudi v splošno izhodišče za raziskovanje vzrokov migracij: teorijo o dejavnikih privlačenja in odbijanja (angl. *push and pull*) (Cohen 2004: 648). Le-ta pravi, da na odločitev o emigraciji vpliva kombinacija dejavnikov privlačenja in odbijanja ter nevtralnih dejavnikov v obeh družbah v povezavi z motečimi ovirami, vrinjenimi med emigrantsko in izbrano imigrantsko družbo (Klinar 1976: 23). Pogosto so potencialnim emigrantom dobro poznani dejavniki odbijanja v izvorni družbi – na primer, ekonomska stagnacija, brezposelnost, diskriminacija, nizek standard itd. – vendar pa nimajo veliko informacij o prevladujočih dejavnikih v imigrantski skupnosti in se tako osredotočajo na pozitivne dejavnike, ki domnevno prevladujejo v le-tej. Takšni dejavniki so na primer ekonomska blaginja, dvig standarda, dvig dohodka, možnosti za zaposlitev, izobraževanje, povezano družinsko in sorodstveno življenje (Klinar 1976: 24).¹⁰

---

⁹ Konvencija o migracijah v pogojih zlorabljanja ter o podpiranju enakih možnosti in tretmaja delavcev migrantov. *Convention concerning Migrations in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Worker*, C143, sprejeta s strani Mednarodne organizacije dela 24. 6. 1975, dostopna na <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C143> (15. 8. 2006), člen 2. 1.

¹⁰ Bogue, Donald (1969) *Principles of Demography*. New York, 752 – 756.

Klasična ekonomska teorija migracij razen tega pravi, da so ekonomski vzroki in motivi tesno povezani z drugimi spodbudami za emigracijo. Dohodek med motivi pogosto dominira, saj večji dohodek implicira večje izobrazbene možnosti, družbeni napredek, prestiž. V tem smislu je mogoče ekonomske vzroke in motive imeti za dominantne (Klinar 1976: 30), kar tudi razloži usmeritev migracijskih tokov iz manj razvitih v razvite regije.

Številne spremenljivke določajo migracijski potencial (Kovač 2003: 50)¹¹:

- realne razlike v dohodkih (razlike v bruto domačem proizvodu (BDP), plačah, premoženju),
- zaposlitvene možnosti (stopnje brezposelnosti, rasti prebivalstva),
- različni nesimetrični šoki (vojne, politične in gospodarske krize),
- tehnične in informacijske možnosti (transport, informacijski splet),
- lokalne razlike (stopnja urbanizacije),
- ekonomski položaj posameznika (življenjski stroški, oportunitetni stroški selitve),
- starost in kvalifikacijska struktura (življenjske priložnosti, družbeni sistemi),
- nenaklonjenost tveganju (socialna varnost, zaposlitvene možnosti).

Na obseg migracij odločilno vpliva več determinant: medsebojna družbena in kulturna sorodnost na eni strani in različne stopnje družbeno-ekonomskega razvoja na drugi povečujejo obseg migracij, politične razmere imigrantskih družb, notranje politike trga delovne sile v emigrantskih družbah, homogenost ali heterogenost emigrantskih družb, razdalja med emigrantsko in imigrantsko družbo (Kovač 2003: 72, Klinar 1976: 20).

V primeru državljanov neevropskih držav Sredozemlja gre za natančno ponazoritev teh vzrokov. Dejavniki privlačenja ciljne države (držav članic EU) so izjemno močni, saj so komplementarni dejavnikom odbijanja v izvorni družbi. Ideja o ekonomski blaginji, možnosti zaposlitve, zaslužka in izobraževanja v EU je v primerjavi s slabim gospodarskim stanjem, visoko stopnjo brezposelnosti ter z negotovimi in nedemokracijskimi političnimi sistemi v južnem Sredozemlju dovolj privlačna, da se mnogi posamezniki odločajo za emigracijo. Če upoštevamo še dejstvo, da je pri vseh teh dejavnikih zelo pomembna subjektivnost migrantove ocene posameznih dejavnikov (Malačič 2003: 173) ter da se migranti navadno ne odločajo racionalno, saj jim možnosti omejujejo transportni stroški,

---

¹¹ OECD (2000) *Globalisation, Migration and Development, Social studies*. Pariz: OECD.

zaposlitev, stanovanje, mednarodno pravo, migracijske politike itd. (Cohen 2004: 648), je imigracija v bližnjo in do nedavnega dokaj odprto EU najverjetnejša odločitev.

Vedno večje ekonomske, demografske, politične in varnostne razlike med državami sprejemnicami in državami pošiljateljicami so ključne za razumevanje migracijskih tokov med državami južnega in severnega Sredozemlja. Ta neravnotežja skupaj z geografsko bližino razložijo, zakaj je Evropa bila in bo glavna destinacija migrantov, kljub vedno večjim prizadevanjem za zmanjšanje vstopa legalnih in ilegalnih imigrantov ter prosilcev za azil (Aragall 2005: 219).

2.3 Trend globalnih migracij

Strokovnjaki se ne strinjajo v celoti, kako naj bi se razvijal trend globalnih migracij v prihodnosti. Nekateri so prepričani, da politično in ekonomsko povezovanje ne pomeni tudi povečanja demografskih pritiskov in da lahko pričakujemo celo zmanjšanje globalnih migracijskih tokov (Kovač 2003: 49).¹²

Drugi trdijo nasprotno in v sodobnih demografskih gibanjih, veliki liberalizaciji pretoka blaga, kapitala in dela ter revoluciji komunikacij vidijo temeljni vzvod velikih migracijskih valov v prihodnosti (Kovač 2003: 49).¹³ Castles in Miller (1998: 4) v opaznem porastu migracij od osemdesetih let naprej vidita trend, ki se bo nadaljeval tudi v 21. stoletju ter bo zaradi naslednjih dejavnikov predstavljal enega najpomembnejših dejavnikov globalnih sprememb:

- vedno večje razlike v bogastvu med Severom in Jugom, ki spodbujajo selitve ljudi v smeri k boljšim življenjskim razmeram,
- politični, ekološki in demografski pritiski, ki silijo ljudi k iskanju pribežališča izven meja matičnih držav,
- naraščajoči politični in etnični konflikti, ki v mnogih regijah povzročajo množične pobege ljudi s teh območij,

---

¹² Tapinos, G. in D. Delaunay (2000) Can One Really Talk of the Globalization of Migration Flows? V OECD (ur.) *Globalization, Migration and Development*. Pariz: OECD.

¹³ Meadows, Donella H., Dennis L. Meadows in Jørgen Randers (1995) *Beyond the limits*. London: Earthscan Publication.

- ustanavljanje območij proste trgovine, kar bo ustvarjalo pretok ljudi in kapitala, ne glede na interese in načrte držav (Cinac 2003: 14).

Tretji dokazujejo pravilnost vmesne poti, da je mednarodna trgovina blaga in storitev, predvsem pa liberalizacija kapitala in mednarodnih financ, dober nadomestek za čedalje manjšo mobilnost delovne sile in postopno nadomeščanje pomena migracijskih tokov (Kovač 2003: 49).¹⁴

Vsekakor pa se z veliko verjetnostjo lahko sklepa, da bodo v prihodnosti demografska gibanja (struktura prebivalstva), ekonomski dejavniki (razlike v dohodkih in zaposlenosti), družbene razmere (razlike v socialni varnosti) in politične možnosti (razvojne možnosti potrjevanja lastne identitete) močno vplivali na povečanje in ne zmanjševanje migracijskih gibanj (Kovač 2003: 50). Tako bodo migracijski procesi v 21. stoletju postali izjemno dramatični, saj jih bo poganjalo kolo neenakega demografskega razvoja, velikih ekonomskih neenakosti in različnih potreb na trgu dela (Kovač 2003: 43).

Pri tem je pomembna vedno večja restriktivnost razvitih držav: onemogočajo migracijske tokove, kar je v nasprotju z njihovimi demografskimi in strukturnimi potrebami. Na drugi strani pa takšna politika povzroča nova strukturna nesorazmerja med velikimi demografskimi presežki in ekonomskimi možnostmi v nerazvitih državah. Globalizacija migracijskih procesov je torej predvsem vprašanje političnih interesov in etničnega nacionalizma, ne pa toliko spontanega demografskega razvoja in svobodnega zapolnjevanja potreb trga dela na svetovni ravni. Zato so manjši globalni migracijski tokovi predvsem rezultat političnih in ne ekonomskih faktorjev, prevladujočega ekonomskega in etničnega nacionalizma in ne moralnih načel globalnega zadovoljevanja človekovih pravic (Kovač 2003: 56).

2. 4 Migracijski tokovi in ilegalne migracije v Sredozemlju

Dejavniki, ki predvidevajo možne točke vstopa (ilegalnih) migrantov v EU, so naslednji (Europol 2006):

- bližina potencialnim destinacijam v državah članicah;

---

¹⁴ Abowd, John M. in Richard B. Freeman (1991) *Immigration, Trade and the Labour Market*. Chicago: University of Chicago Press.

- položaj na robu EU;
- dostopnost potovanja iz države izvora; in
- dostopnost do pristanišč ali zemeljskih / morskih meja.

Migranti pridejo po morski, zračni in kopenski poti. Izbira posamezne poti je odvisna od države izvora in ciljne države migranta. Tako so glavne poti (ilegalnih) migrantov v EU t. i. baltiška, srednjeevropska, balkanska, *vzhodnosredozemska in severnoafriška* pot (Europol 2006).¹⁵ Predvsem zadnji dve sta predmet našega zanimanja, saj sta najbolj obsežni in kot taki deležni velike pozornosti EU, kar se kaže v številnih programih sodelovanja, med katerimi je najpomembnejši EMP.

Glavne države vstopa so Avstrija, Nemčija, Grčija in Italija preko kopenskih meja ter Grčija, Italija in Španija preko morskih. Pri tem so pomembne ne le lokacija in povezave, temveč tudi mejni nadzor in nadzor identitete, možnost poceni prenočišča in črnega trga delovne sile (Europol 2006). Grčija, Italija in Španija – tako po kopnem kot po morju – so glavne vstopne države za migrante iz Sredozemlja.

Migracije znotraj Sredozemskega bazena so že star pojav z globokimi zgodovinskimi in družbeno-političnimi implikacijami. Sredozemlje imenujejo evropski »Rio Grande« (Baldwin–Edwards 2004). Kot znamenita reka, katero mnogi revni Mehičani prečkajo, da bi vstopili v bogato Ameriko, tako tudi Sredozemsko morje deli cvetočo, starajočo se Evropo z visoko poseljeno, mladostno in gospodarsko nerazvito severno Afriko.

Migracije v tem delu sveta so zelo raznolike: od prisilnih migracij zaradi vojn in konfliktov, regularnih delovnih migracij in tranzitnih migracij do ilegalnih migracij (Louhichi 2005: 231). Države v južnem Sredozemlju so postale tranzitno križišče za migrante iz Afrike in za tiste iz Bližnjega vzhoda (Louhichi 2005: 231).

Konec devetdesetih let 20. stoletja je bilo v EU 3,5 odstotkov prebivalstva imigrantov, torej 18 milijonov ljudi, od tega skoraj 5 milijonov iz J in JV sredozemskih

---

¹⁵ Predvsem za severnoafriško pot je značilna raznolikost, saj različice poti potekajo preko južnega kanala na Kanarske otoke, preko severozahodnega kanala, predvsem preko španskih enklav Cevta in Melilla, ter po severovzhodni afriški poti preko Libije (ICMPD 2005: 3). Najkrajši in najpomembnejši poti potekata preko Gibraltarja (med Španijo in Marokom) in Otranta (med Italijo in Albanijo) (Lutterbeck 2006: 61). Glej Prilogo 1.

držav nečlanic EU, večina maroškega, alžirskega in turškega porekla.¹⁶ Po podatkih Verlič Christensenove (2002b: 25) je najpogostejša religija med priseljenimi islam.

Tok migrantov iz severne Afrike je konec 20. in v začetku 21. stoletja izgubil na moči v primerjavi z migranti iz Latinske Amerike in vzhodne Evrope, kar pa ne pomeni, da se je migracijski pritisk iz Afrike tudi v celoti zmanjšal (Pastore 2005: 222).

Ukrepe, ki naj bi vplivali na uravnavanje migracijskih tokov, ločimo na ekonomske, politične in kulturne. Pri tem se uporabljajo tržni (trg dela) in čisto administrativni pristopi (kvote) ali pa se razvijajo kompleksnejši programi posrednih ukrepov (Kovač 2003: 68).

Vedno večja militarizacija – torej osredotočenost na policijske, vojaške in obmejne organe – migracijskega nadzora v Sredozemlju in okrepitev sodelovanja med državami južnega in severnega Sredozemlja je pripeljala do nekaterih perversnih stranskih učinkov, kot je povečana vpletenost tihotapcev ljudi in pa preusmeritev migracijskih tokov iz tradicionalnih proti drugim, običajno daljšim in bolj nevarnim migracijskim potem preko Sredozemskega morja in Atlantika (Lutterbeck 2006: 59). Tako je v Italiji pod vedno večjim pritiskom Sicilija, v Španiji pa se je pot iz Gibraltarja preusmerila na Kanarske otoke (Lutterbeck 2006: 75). Večji nadzor južnoevropskih meja ni imel za posledico zmanjšanja nepravilne migracije, temveč le njeno preusmeritev (Lutterbeck 2006: 78).

V svojem sporočilu Evropska komisija poudari povezavo med legalno in ilegalno imigracijo, ko pravi, da bo odprt pristop do legalne imigracije odvisen od uspešnosti nadzora nad ilegalno imigracijo.¹⁷ Ob tem Cholewinski (2005: 97) trdi, da bolj ko je politika restriktivna, več ilegalnih migrantov ustvari, kar je mogoče opaziti tudi v evromediteranski regiji. Spričo pomanjkanja drugih alternativ se povečuje ilegalna migracija. Odstotek migrantov, ki migrirajo v Evropo ilegalno, je narasel od 20-30 odstotkov v letu 1990 na 70-80 odstotkov v letu 2001 (Louhichi 2005: 232).

---

¹⁶ Letno poročilo Evropske komisije o azilu in migraciji za leto 2001. *Annual report of the European Commission on asylum and migration for the year 2001*, dostopno na http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/asylum/statistics/doc_annual_report_2001_en.htm (10. 9. 2006).

¹⁷ Sporočilo Evropske komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Območje svobode, varnosti in pravice: Ocena programa iz Tampere in nadaljnje usmeritve. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations*, SEC (2004) 680 in SEC (2004) 693, COM (2004) 4002 final, sprejeto 2. 6. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/intro/docs/bilan_tampere_en.pdf (12. 8. 2006), stran 10.

Mednarodni center za razvoj migracijske politike (International Center for the Development of Migration Policy – ICMPD) ocenjuje, da vsako leto Sredozemsko morje prečka med 100.000 in 120.000 ilegalnih migrantov, od tega približno 35.000 iz podsaharske Afrike, 55.000 iz južnega in vzhodnega Sredozemlja in kakšnih 30.000 iz drugih (pretežno azijskih in bližnjevzhodnih) držav (ICMPD 2004: 8). Predvsem v začetku leta 2006 je bil opazen velik porast ilegalne migracije preko severne Afrike kot izvirne in tranzitne točke, kar je predvsem v Španiji povzročilo krizno situacijo, t. i. »človeški cunami« (Redacción Madrid 2006: 1), na Kanarskih otokih in v španskih enklavah Cevti in Melilli, kjer je na tisoče ljudi poskušalo preskočiti ograje, ki ločijo Maroko od Španije¹⁸. Na imigracijo se vedno bolj gleda kot na humanitarni izziv spričo vedno večjih številkm smrti imigrantov, ki želijo Evropo doseči po morju (Lutterbeck 2006: 59), saj je v zadnjem desetletju več kot 10.000 ljudi umrlo med prečkanjem Sredozemskega morja na poti k južnoevropskim mejam (ICMPD 2004: 8).

2. 5 Kdo so migranti?

Migranti se med seboj razlikujejo po izvoru in destinaciji, sposobnostih, vzrokih za selitev, demografskih značilnostih (Sowell 1996: 3).

Kot pravi Verlič Christensenova (2002b: 95), se populacijo, ki je največkrat udeležena v sodobnih migracijskih gibanjih, lahko loči na dve skupini:

- na manjšo skupino privilegiranih in delovno integriranih selitvenih agentov, ter
- na večinsko skupino ljudi, ki se selijo zaradi revščine, konfliktov ali drugih družbenih okoliščin.

V prvi skupini sodelujejo specifični profili profesionalnih, pogosto visoko izobraženih strokovnjakov, mladi ljudje in največkrat ne družine. Druga skupina je navadno zelo raznolika, najpogosteje pa se nahaja zunaj reguliranih trgov delovne sile visoko specializiranih organizacij. Povprečna izobrazba udeleženih v drugi skupini je malo nižja in med njimi je več družin, otrok in starejših ljudi.

---

¹⁸ Za več informacij glej na primer: El País (2006) La inmigración en España, <http://www.elpais.es/todo-sobre/tema/inmigracion/Espana/27/> (10. 9. 2006).

Dejstvo je, da so posamezni družbeni sloji in kategorije različno motivirani za migriranje. Na splošno je motiviranost za migracije močnejša pri naslednjih kategorijah (Klinar 1976: 26)¹⁹:

- nižji družbeni sloji, podrejeni razred (z razliko od elitnega razreda, nosilca moči),
- mlajši,
- samski,
- utilitaristično orientirane kategorije, ki jih tradicija manj veže (za razliko od nacionalno orientiranih in navezanih na svojo izvorno kulturo),
- strokovno-dinamično in inovacijsko orientirani (za razliko od nedinamičnih in konzervativnih).

Od devetdesetih let 20. stoletja naprej se opaža porast nekvalificiranih in ilegalnih migrantov. Povečuje se delež žensk in otrok, več je družin kot samskih oseb, tudi starostna struktura je bolj polarizirana (Verlič Christensen 2002a: 73). Vendar pa je treba ta opažanja relativizirati, saj so v tem obdobju države članice EU poostrile svoje imigracijske politike in zaprle meje ter v veliki meri odobravale le imigracijo na podlagi družinskega združevanja, kar tudi razloži to strukturo imigrantov ter obenem tudi povečanje ilegalne migracije, saj je z izjemo družinskega združevanja imigracija zelo omejena.

Pri prvi delitvi Velič Christensenove (2002b: 95) v okviru Sredozemlja zaradi raznolikosti vzrokov govorimo o migraciji obeh skupin: tako privilegiranih in delovno integriranih migrantov, kot tudi ljudi, ki se selijo zaradi revščine, konfliktov ali drugih družbenih okoliščin, pri čemer je druga skupina številčnejša. Po drugi delitvi Rodriquesa (Klinar 1976: 26)²⁰ pa lahko ugotovimo, da je v Sredozemlju predvsem mladina tista, ki ustreza vsem naštetim kategorijam, in se jo tako izpostavlja kot najverjetnejšo skupino bodočih migrantov v Evropo.

---

¹⁹ Rodriques, Orlando (1971) *Some lines of analysis and some hypothesis about the migration of professionals from developing to developed countries*. New York: Bureau of applied social research, Columbia University.

²⁰ Rodriques, Orlando (1971) *Some lines of analysis and some hypothesis about the migration of professionals from developing to developed countries*. New York: Bureau of applied social research, Columbia University.

2. 6 Imigracijska politika in omejitve migracij

Sodobne migracijske politike nastanejo šele z nastankom suverenih držav, saj težnja po nadzoru priseljevanja ljudi iz drugih držav sovпада s klasičnim razumevanjem suverenosti države in njeno težnjo, da se ohranjata avtohtona kultura in nacionalni interesi (Verlič Christensen 2002b: 79). Danes pa ta ista območja, ki širijo svoj vpliv v ekspanziji globalnih procesov, zagovarjajo svoboden pretok blaga, storitev, ljudi in kapitala.

Za oblikovanje imigrantske in imigracijske politike veljajo splošna temeljna načela, kot so etnična enakopravnost, tržno načelo²¹, načelo relativne svobode mednarodnega gibanja, težnja migracijske politike po omejevanju konfliktov, načelo avtonomije imigrantskih etničnih skupin, načelo prizadevanja za usklajevanje različnih (družbeno-ekonomskih, kulturnih, političnih) pravic imigrantov in načelo usklajevanja različnih interesov imigrantskih in emigrantskih držav (Klinar 1993: 649). EU skuša v okviru svoje imigracijske politike zajeti zgoraj naštetna načela.

Imigracijska politika mora biti poleg tega horizontalna, torej mora nasloviti družbena, gospodarska, kulturna vprašanja in vprašanja človekovih pravic. Presegati mora meje države, ne more se osredotočati le na nadzor in varnost. Najpomembnejša vprašanja pri tem so (Aubarell in Aragall 2005: 12):

- deljena odgovornost za upravljanje z migracijami;
- promocija investicij in trgovanja;
- optimiziranje in usmerjanje zaslužkov;
- zaustavitev bega možganov;
- promocija krožne migracije in vračanja.

Omejitve migracij delovne sile so sestavljene iz politik za zaščito realnih plač in socialne blaginje državljanov in moderna država blaginje je sestavljena na predpostavki, da bodo koristi od tega omejene le na državljane. V celotni debati o globalizaciji je na splošno zelo malo pozornosti posvečene najpomembnejšemu proizvodnemu faktorju: delovni sili in njeni migraciji (Gilpin 2001: 366).

---

²¹ Tržno načelo zahteva ravnovesje med ponudbo in povpraševanjem po delovni sili oz. po različnih kategorijah delovne sile (Klinar 1993: 649).

Politik imigracije pa se ne da analizirati brez upoštevanja neekonomskih vprašanj identitete in kulture. Imigracija ima konec koncev močan vpliv na tiste, ki sestavljajo narod, v čemer se še posebej razlikuje od trgovinske politike (Ravenhill 2005: 57). Raziskave kažejo, da so razlike med posamezniki glede imigracijske politike odvisne od osnovnih razlik v kulturnih vrednotah, povezanih z etnično in rasno toleranco ter kozmopolitanstvom (Ravenhill 2005: 57).

Na migracije v Sredozemlju torej vplivajo številni vzroki, kot so iskanje ekonomske blaginje, dviga standarda in dohodka, možnosti zaposlitve, izobraževanja, torej splošni dejavniki privlačenja in odbijanja migrantov. Migracije v Sredozemlju ravno zato potekajo pretežno v smeri proti severu, v EU, po legalnih in ilegalnih poteh. Iz lastnosti k migracijam najbolj nagnjenih skupin prebivalstva je razvidno, da je v Sredozemlju najbolj rizična skupina za migracije mladina. V naslednjem poglavju so podrobneje razložene povezave med migracijami in temi vzroki v Sredozemlju, tudi z vidika varnosti in stabilnosti, ter s poudarkom na mladini.

3. POVEZAVE MIGRACIJ Z DRUGIMI KONCEPTI

Brez raznovrstnih povezav z drugimi koncepti opredelitev koncepta migracij ni možna, saj so migracije umeščene v širši kontekst ekonomskega, političnega, družbenega in kulturnega položaja v posamezni državi, odnosov sodelovanja med državami ter znotraj in med regijami, imigracijskih politik itd. V nadaljevanju bom poskušala razložiti nekatere relevantne vzročno-posledične povezave, ki se navezujejo na migracije in posledično na delovanje EU v EMP.

3.1 Migracije in demografija

Demografska eksplozija je v 20. stoletju objektivno dejstvo. Leta 1650 je bilo na svetu okoli pol milijarde ljudi, z 0,3 odstotnim povprečnim letnim prirastkom pa se je število svetovnega prebivalstva v naslednjih 250 letih podvojilo. Še leta 1900 je na svetu živelo 1,9 milijarde ljudi. Prebivalstvo je raslo s povprečno 0,5 odstotno letno stopnjo in matematično pričakovanje je bilo, da se bo prebivalstvo podvojilo v 140 letih. Toda že leta 1970 je svetovno prebivalstvo doseglo 3,6 milijarde pri povprečni 2,1 odstotni letni rasti. Danes je svetovnega prebivalstva 6,1 milijarde in vsakih 20 let naraste njegovo število za več kot milijardo (Kovač 2003: 51). Dejstvo je, da so vse razvite države skupaj prispevale le 10 odstotkov rasti svetovnega prebivalstva v obdobju med 1960 in 2002, torej je 90 odstotkov rasti potekalo v manj razvitih državah, od tega polovica na Kitajskem in v Indiji (Eurostat 2004: 37). Do sredine 21. stoletja naj bi se število prebivalstva ustavilo med desetimi in enajstimi milijardami, pri čemer naj bi bil najvplivnejši dejavnik demografske stabilizacije prav gospodarski razvoj, ki naj bi okrog 2050 začel umirjati rast prebivalstva, ko naj bi demografsko najbolj obremenjene države na svetu dosegle prag gospodarske razvitosti (Indija, Kitajska) (Kovač 2003: 51).

Demografske napovedi kažejo, da se evropsko prebivalstvo številčno zmanjšuje in da se bo zagotovo postaralo (Lanzieri 2006: 1). Medtem ko je običajno v povprečju potrebno približno 2,1 otroka na žensko za nadomestitev populacije, je evropsko povprečje 1,53 (Niessen in Schibel 2003: 51). Ob zniževanju rodnosti se povečuje življenjska doba.

Delež tistih nad 65 let naj bi se iz 16 odstotkov celotnega prebivalstva v letu 1998 do leta 2025 zvišal na 22 odstotkov (Niessen in Schibel 2003: 51).

V preteklosti je skoraj polovico pritiska delovno neaktivnega prebivalstva v EU predstavljal prihod mladih na trg delovne sile, vendar pa zaradi upadanja rodnosti in drugih strukturnih sprememb narašča število ljudi v skupini prebivalstva v starosti nad 65 let, ker se evropsko prebivalstvo stara (Kovač 2003: 60). Medtem ko bo aktivno prebivalstvo moralo podpirati vedno več ljudi, se bo delež le-tega občutno zmanjšal. Če je bilo razmerje med starejšimi (neaktivnimi) osebami in med osebami v za delo sposobni starosti (aktivnimi) leta 2004 v EU ena proti štiri, pa napovedi kažejo, da bo 2050 razmerje le še ena proti dva (Lanzieri 2006: 2). Velikost delovne sile, tj. število delovno aktivnega prebivalstva, pa je najpomembnejša, saj vpliva na trg dela, na pokojnine in na zdravstvene sisteme na naslednji način: manjše kot je število delovno aktivnega prebivalstva ter večje kot je število delovno neaktivnega prebivalstva večja je obremenjenost pokojninskih in zdravstvenih sistemov. Ob vsem tem naj bi bila posebna pozornost usmerjena na povečanje zaloge delovne sile. Le-to se lahko doseže s povečanjem udeležbe na trgu delovne sile, povečano rodnostjo ali z imigracijo (Niessen in Schibel 2003: 52).

Evropa je obkrožena z državami, ki imajo visoko stopnjo rasti prebivalstva. Demografske napovedi za leto 2050 napovedujejo enako stopnjo rasti prebivalstva v Evropi in v J in JV državah Sredozemlja, kar pa pomeni občutneje večjo nominalno rast prebivalstva v J in JV sredozemskih državah kot v EU (Abouyoub 2005: 71, Bruyas 2005: 1). V konkretnih številkah to pomeni, da naj bi se prebivalstvo prvotnih 15 članic EU do 2015 zvišalo le za 13 milijonov, medtem ko naj bi se prebivalstvo južnih in jugovzhodnih držav Sredozemlja povečalo za 170 milijonov, kar kaže na pravo populacijsko eksplozijo. Tako je imela na primer Španija po drugi svetovni vojni trikrat več prebivalstva kot Maroko, a do 2050 naj bi bilo prebivalstvo Maroka za polovico večje od španskega (Couloumbis in Veremis 1999: 4). Podobno velja v primerjavah Francije z Alžirijo in Nemčije s Turčijo. Do leta 2015 naj bi prebivalstvo Alžirije, Maroka, Egipta in Turčije skupaj znašalo 270 milijonov v glavnem mladih in brezposelnih oseb (Couloumbis in Veremis 1999: 4). Center zaloge delovne sile se je torej premaknil na jug Sredozemlja

(Khader 1995: 49). Tabela 1 prikazuje ocene svetovnega prebivalstva ter prebivalstva v severni Afriki in Evropi po starosti, ki potrjujejo te trditve.

Tabela 1: Delitev prebivalstva po starosti na svetu, v Evropi in v Severni Afriki za leto 2002 (povzeto po UNSTATS 2003).

	Prebivalstvo (v milijonih)											
	Oba spola				Moški				Ženske			
	Vse starostne skupine	-15	15-64	65+	Vse starostne skupine	-15	15-64	65+	Vse starostne skupine	-15	15-64	65+
SVET SKUPNO	6.314	1.824	4.035	454	3.174	936	2.040	198	3.140	888	1.995	257
SEVERNA AFRIKA	184	63	114	8	93	32	57	4	92	31	57	5
EVROPA	729	120	496	113	350	61	245	44	378	58	251	69

	Prebivalstvo (v odstotkih)											
	Oba spola				Moški				Ženske			
	Vse starostne skupine	-15	15-64	65+	Vse starostne skupine	-15	15-64	65+	Vse starostne skupine	-15	15-64	65+
SVET SKUPNO	100,0	28,9	63,9	7,2	100,0	29,5	64,3	6,2	100,0	28,3	63,5	8,2
SEVERNA AFRIKA	100,0	33,9	61,6	4,5	100,0	34,5	61,5	4,0	100,0	33,4	61,7	4,9
EVROPA	100,0	16,4	68,1	15,5	100,0	17,5	70,0	12,5	100,0	15,4	66,3	18,3

Medtem ko je sever že šel preko demografske tranzicije in ima stopnjo rodnosti pod ravnino nadomestljivosti (Khader v Aubarell in Aragall 2005: 7), je jug torej šele na pol poti. To neravnotežje je odločilen dejavnik migracij (Pérez-Díaz in dr. 2006: 13). Na severu prihaja do zmanjševanja aktivne populacije in staranja, na jugu pa bo aktivno prebivalstvo večje od dejanskih zaposlitvenih potreb (in zmogljivosti), kar nakazuje na komplementarnost obeh regij – jug lahko severu priskrbi manjkajoče aktivno prebivalstvo (Aubarell in Aragall 2005: 7). Vedno višje stopnje brezposelnosti mladih v državah J in JV Sredozemlja imajo za posledico migracijsko substitucijo (Radwan 2005: 83). Demografsko

praznino, ki nastaja med razvitimi državami na 'svetovnem severu', in demografski presežek, ki nastaja na nerazvitem 'svetovnem jugu', bi tako v prihodnjih desetletjih lahko uravnotežilo obsežno migracijsko gibanje, ki bi bilo primerljivo s preseljevanjem ljudi v 19. stoletju (Kovač 2003: 54), v kolikor ne bodo obveljale striktno defenzivne migracijske politike držav.

Od 1989 je neto imigracija glavni element letnih populacijskih sprememb v EU. Leta 2000 je bila stopnja neto imigracije 2 na 1000 prebivalcev, torej okrog 65 odstotkov celotne rasti prebivalstva. Zelo veliko število imigrantov je bilo moških in žensk v dvajsetih letih, in sicer kar 40 odstotkov, imigrantov v tridesetih pa še nadaljnjih 20 odstotkov (Niessen in Schibel 2003: 54). Ob dotoku oseb pa imajo migracije še druge demografske posledice, in sicer višjo rodnost in nižjo smrtnost. Dejstvo je, da se je prebivalstvo prvotnih petnajstih držav članic EU kot posledica migracije letno povečevalo za približno milijon oseb, od katerih je bila večina prosilcev za azil (Eurostat 2004: 95). Sedanje imigracijske populacije v Evropi so mlade (v povprečju okrog 30 let) v primerjavi s celotno populacijo Organizacije za ekonomsko sodelovanje in razvoj (OECD), kjer je povprečje 36 let, poleg tega pa so stopnje rodnosti navadno višje (Niessen in Schibel 2003: 68). Migracije so ena najpomembnejših determinant velikosti prebivalstva tako v razvitih državah kot tudi v državah v razvoju. Medtem ko je v primeru razvitih držav povečanje prebivalstva med drugim tudi posledica imigracije, pa je v primeru držav v razvoju zmanjšanje prebivalstva med drugim tudi posledica emigracije.

Iluzorno je misliti, da bo migracija zagotovila dolgoročno rast prebivalstva EU (Lanzieri 2006: 3) in s tem rešila ostale probleme EU, vseeno pa se vedno več tem – evropska strategija zaposlovanja, obširna vodila ekonomske politike, politike upokojevanja in zdravstva, aktivnosti za promocijo enakopravnosti spolov – navezuje na imigracijo državljanov tretjih držav kot način soočanja z evropskimi demografskimi izzivi (Niessen in Schibel 2003: 67). Dvomi se pri tem nanašajo predvsem na tri točke (Niessen in Schibel 2003: 67): na sestavo imigrantskih tokov, in sicer na možno stopnjo izbire in kriterijev le-te, na družbeno trajnost obsežne imigracije in na trajnostni učinek imigracije na staranje.

3. 2 Migracije in razvoj

Eno izmed zagotovil, da bo obseg migracij tudi v prihodnje naraščal, so velike razlike v tehnološkem in družbenem razvoju (Klinar 1976: 21). Migranti se praviloma selijo v bolj razvita področja, kjer se jim ponujajo različne delovne priložnosti. Obseg emigracij bi se zmanjševal le v primeru, če bi prišlo do velikih investicij v manj razvita območja. Razlike v globalnih demografskih trendih napovedujejo povečanje migracijskih pritiskov iz tretjega sveta v razvite regije še vsaj pol stoletja (Verlič Christensen 2002a: 72).

Evropska komisija je v svojem sporočilu leta 2005 povezala migracije z razvojem.²² Več razvoja pomeni manj emigracije, kljub temu da se oba pojava razvijata na paralelen in komplementaren način. Na kratki rok namreč emigracija pomaga razvoju v državah izvora z denarnimi transferji in družbeno-kulturnimi spremembami (Aubarell in Aragall 2005: 12). Mednarodna migracija lahko pomeni številne pridobitve za delavca in njegovo družino, za njihove izvorne države in države imigracije, če se z migracijami upravlja, torej nadzorjuje. Leta 2006 število delavcev migrantov presega 200 milijonov in zaključki študije NAWAFID (2006: 50) trdijo, da njihova produktivnost in plače predstavljajo močno orodje k zmanjšanju revščine. Ista študija zagovarja mnenje, da bi države v razvoju za povečanje teh pridobitev morale skleniti posebne sporazume z razvitimi državami, s katerimi bi se izboljšali pogoji prehoda meja, trajne zaposlitve ter s katerimi bi del njihove plače pošiljali nazaj v izvorno državo. Predvsem bi bilo nujno dovolitičasne premike delavcev, kar bi pripomoglo k obsežnemu znižanju revščine v izvornih državah imigrantov, med samimi imigranti, njihovimi družinami in v celotni skupnosti (NAWAFID 2006: 51).

Prenos zaslužka migrantov je glede na uradne podatke v 2005 presegel 232 milijard dolarjev, od česar je 167 milijard šlo v države v razvoju, kar je več kot dvakratna vsota celotne uradne razvojne pomoči tem državam (NAWAFID 2006: 52). Natančna analiza je pokazala, da obstaja povezava med prenosi zaslužka in opaznim zmanjšanjem revščine, ter

---

²² Sporočilo Evropske komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomskemu in socialnemu odboru in Odboru regij: Migracije in Razvoj: Nekaj konkretnih usmeritev. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions: Migration and Development: Some concrete orientations*, COM (2005) 390 final, sprejeto s strani Evropske komisije 1. 9. 2005, dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0390en01.pdf (12. 8. 2006).

zmanjševanjem nacionalnega zunanjega dolga teh držav (NAWAFID 2006: 53). Najpomembneje pa je, da se zaslužki navezujejo na večje potrošništvo na področju izobraževanja in zdravstva ter podjetništva (NAWAFID 2006: 52), od katerih sta prvi dve področji po definiciji cilj in sestavina razvoja (Todaro in Smith 2006: 363 – 364). Tudi Evropska komisija priznava povezavo med migracijo in razvojem. Leta 2002 je zamenjala dotedanjo predstavo o migraciji kot posledici revščine in nestabilnosti za bolj realističen pogled na migracijo kot potencialni vektor pri ekonomskem in družbenem razvoju.²³ Migrant je tako ključni dejavnik razvoja (Pastore 2005: 223).

Migracijski tokovi v 20. stoletju so omogočili razvoj ekonomske internacionalizacije, so pa migracijske spremembe (pretok oseb) zaostale za nekaterimi drugimi pojavnimi oblikami (pretok blaga in kapitala). Sodobne migracije predvsem omejuje monopolizacija trga dela v razvitih državah blaginje, ki nevtralizira velika strukturna nesorazmerja med demografskimi trendi in ekonomsko razvitostjo na svetovni ravni (Kovač 2003: 56).

Očitno je, da igrajo migracije določeno vlogo pri spodbujanju gospodarske rasti, razvoju in boju proti revščini, vendar pa se migracije ne sme razumeti kot nadomestila razvoju gospodarstva v izvornih državah, ki je odvisen od gospodarske politike nacionalne države (Kovač 2003: 51). Dolgoročna strategija razvoja je najboljše orodje za upravljanje z migracijami (Aubarell in Aragall 2005: 19).

Med severnim in južnim Sredozemljem obstaja jasna asimetrija. Kljub temu, da indeks človekovega razvoja (HDI) kažejo napredek J in JV držav Sredozemlja v zadnjih desetih letih²⁴, pa sredozemska regija nudi najpopolnejšo sliko strukturnih problemov –

---

²³ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Integracija migracijskih vprašanj v odnose Evropske unije s tretjimi državami. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Integrating Migration Issues in the European Union's Relations with Third Countries*, COM (2002) 0703 final, sprejeto 3. 12. 2002, dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002_0703en01.pdf (12. 8. 2006).

²⁴ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 23.

neenakosti. Skupni BDP sredozemskih držav članic EU je enajstkrat višji od BDP J in JV držav Sredozemlja (Couloumbis in Veremis 1999: 3). Razlike med obema bregovoma so vedno večje na vseh področjih (Abouyoub 2005: 67).²⁵

Migracijski tokovi²⁶ so neposredna posledica gospodarskih sprememb, s katerimi se soočajo J in JV države Sredozemlja v svojem razvoju v kontekstu gospodarskega odprtja proti severu (Cassarino 2005: 230). Kot trdijo Cogneau, Dumont in Izzo (v Kovač 2003: 57)²⁷, je povečanje mednarodne menjave povezano z večjo mobilnostjo in preseljevanjem ljudi, zato tak položaj spodbuja migracije iz južnega Sredozemlja v EU. Emigracija je postala strateški izhod za številne mlade iz arabskega sveta (Pérez-Díaz in dr. 2006: 10). Demografske in gospodarske razlike med severnim in južnim Sredozemljem torej pomenijo nadaljevanje delovnih migracij v EU (Aubarell in Aragall 2005: 9).

V evromediteranski regiji se poskuša povezati migracije z razvojem (Pastore 2005: 224), in sicer naj bi ekonomski razvoj na jugu Sredozemlja pripomogel k politični stabilnosti, nižji brezposelnosti in rodnosti ter zmanjšal napetosti na sedanjih konfliktnih območjih, s čimer bi se naj zmanjšali t. i. push dejavniki (Couloumbis in Veremis 1999: 17).

3.3 Migracije in priložnosti v Sredozemlju

Sredozemlje ni enotno, kar se tiče značilnosti migracij, ampak med državami obstajajo obsežne razlike. Za večino držav na afriški strani je značilen migracijski odliv ter obsežna tranzitna migracija proti Egiptu in Magrebu (OSCE 2004: 2). Populacijski pritiski in gospodarstva, ki ne morejo popolnoma absorbirati vse nacionalne delovne sile, spodbujajo ta gibanja. Čeprav ta gibanja ustvarjajo težave, pa obenem ustvarjajo tudi priložnosti v regiji. Na tem mestu izpostavljam tri (OSCE 2004: 2 – 3):

- Južno Sredozemlje ima obsežno delovno silo, ki si želi delati ter je že tradicionalno pripravljena delati tudi na drugih lokacijah. Ker v sosednjih državah obstajajo delovne niše in neravnotežja v demografiji delovno sposobnega prebivalstva, tako

---

²⁵ Glej Prilogo 2.

²⁶ Glej Prilogo 1.

²⁷ Cogneau, U.D., J.C. Dumont in P. Izzo (1998) *Migrations, libre-exchange et intégration régionale dans le Bassin méditerranéen*. Pariz: OECD.

- prvo priložnost predstavlja velika in mobilna delovna sila južnega Sredozemlja in potrebe sosednjih regij po teh delavcih.
- Druga priložnost je močan vpliv, ki ga imajo lahko ti delavci na gospodarstva svojih izvornih držav. Zasluzki, ki jih pošiljajo domov, predstavljajo obsežen delež prihodkov teh držav, obenem pa vplivajo na lokalni razvoj. Tako bi se predvsem organizirano delovno migracijo lahko uporabilo kot aktivno orodje za nacionalni razvoj in za izboljšanje varnosti.
  - Tretja priložnost migracije v Sredozemlju je njen prispevek k medkulturnemu razumevanju in razvoju pluralističnih družb.

3.4 Izobraževanje in razvoj v Sredozemlju

Številni viri navajajo izobrazbo kot enega ključnih dejavnikov razvoja.²⁸ Todaro in Smith (2006: 363 – 364) uvrščata izobraževanje med oblike človeškega kapitala.²⁹ Z dvigom stopnje izobraženosti se torej dvigne tudi nivo produktivnosti, kar uvršča izobraževanje tako med osnovne cilje kot tudi med osnovne sestavine rasti in razvoja. Tudi Poročilo Združenih narodov o svetovnem družbenem položaju leta 1997³⁰ poudarja, da je izobrazba bistvena za izboljšanje kvalitete človeškega življenja in za zagotavljanje družbenega in gospodarskega napredka.

Izobrazba prav tako vpliva na vedno večji problem mednarodne migracije visokokvalificiranih delavcev, t. i. beg možganov, od revnih k bogatim državam (Todaro in Smith 2006: 391).

---

²⁸ Med drugim glej: Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu o izobraževanju in usposabljanju v kontekstu zmanjševanja revščine v državah v razvoju. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: On Education and Training in the Context of Poverty Reduction in Developing countries*, COM (2002) 116 final, sprejeto 6. 3. 2002, dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12511.htm> (12. 8. 2006).

²⁹ Človeški kapital je ekonomski izraz, ki se ga uporablja za izobraževanje, zdravje in druge človeške sposobnosti, ki lahko dvignejo splošno raven produktivnosti v državi (Todaro in Smith 2006: 369).

³⁰ Poročilo Združenih narodov o svetovnem družbenem položaju. *Report on the World Social Situation*, sprejeto 1997, dostopno na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/086/14/IMG/N9708614.pdf?OpenElement> (7. 6. 2006), stran 58.

Izobraževanje igra ključno vlogo v državi v razvoju pri sprejemanju moderne tehnologije in razvoju samozadostne rasti in razvoja (Todaro in Smith 2006: 363). Evropska komisija se trudi sprožiti nove iniciative za promocijo vzajemnega znanja in razumevanja, pri čemer je izobraževanje bistvo strpnosti in vzajemnega spoštovanja med narodi³¹.

Vpliv investicij v človeški kapital v državah v razvoju je lahko precejšen (Todaro in Smith 2006: 369). Številne raziskave kažejo na gospodarsko, družbeno in politično zaostalost arabskega sveta.³² Podatki kažejo na potrebo po reformi, pri čemer igrajo ključno vlogo izobraževalni sistemi. Izobrazba je ključna za izboljšanje napovedi razvoja v arabskih državah. Ključ pri izboljšanju človeškega razvoja in nudenju zaposlitvenih priložnosti je izboljšana kakovost, dostop in enakopravnost v izobraževanju in usposabljanju (Solana in dr. 2003: 3).

Izobrazbena razlika med spoloma je največja v najrevnejših državah in regionalno v severni Afriki in na Bližnjem vzhodu (Todaro in Smith 2006: 376). Če upoštevamo, da diskriminacija žensk v izobraževanju ovira gospodarski razvoj in krepí družbene neenakosti ter da ima osnovna izobrazba deklet najhitrejšo stopnjo povračila investicije v primerjavi s katerokoli investicijo (Todaro in Smith 2006: 376-377), je poudarek na enakopravnosti spolov pri izobraževanju nujen. Skladno s temi ugotovitvami Evropska komisija priznava ključni pomen razvoja človeških virov za ekonomski in družbeni razvoj držav J in JV Sredozemlja³³, kjer je potrebno storiti še marsikaj, kot je razvidno iz podatkov v tabeli 2.³⁴

---

³¹ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu za pripravo srečanja evromediterranskih zunanjih ministrov v Valencii, 22. – 23. aprila 2002. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: To Prepare the Meeting of Euro-Mediterranean Foreign Ministers in Valencia, 22-23 April 2002*, SEC (2002c) 159 final, sprejeto 13. 2. 2002, dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2003/ce127/ce12720030529en06440652.pdf> (12. 8. 2006).

³² Glej Prilogo 2.

³³ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 10.

³⁴ Primerjaj tudi s stopnjo vpisa v primarno, sekundarno in terciarno izobraževanje v Prilogi 2.

Tabela 2: Izobraževanje v J in JV državah Sredozemlja (povzeto po UNSTATS 2006)

Pričakovanje let šolanja - Primarno in terciarno izobraževanje

Država	Leto	Skupno	Moški	Ženske
Alžirija	2004	13 ^a	13 ^a	13 ^a
Egipt	2004	12 ^a	...	...
Izrael	2004	15	15	16
Jordanija	2004	13 ^a	13 ^a	13 ^a
Libija	2003	16 ^a	16 ^a	17 ^a
Maroko	2004	10 ^a	11 ^a	9 ^a
Palestinska oblast	2004	13	13	14
Tunizija	2004	14 ^a	...	...
Turčija	2004	11	12	10
Libanon	2004	14 ^a	14 ^a	14 ^a

a = ocena UNESCO

3.5 Mladina in izobraževanje v Sredozemlju

V Evropi se mladino definira kot skupino med 15 – 24 leti starosti, medtem ko se za potrebe statistike kot mlade ponekod šteje le osebe, ki so mlajše od 15 let (UNPFA 2006c). Gre za ključno starost, ko se oblikuje sistem vrednot, povečuje se osebna in administrativna avtonomija ter ekonomska neodvisnost (Prats in dr. 2001: 15).

Po podatkih Poročila o stanju svetovnega prebivalstva (UNFPA 2006a), je današnja generacija mladih ljudi s skoraj tremi milijardami ljudi mlajših od 25 let (polovica svetovnega prebivalstva) največja v celotni zgodovini. 85 odstotkov jih živi v revnih državah in najrevnejše države na svetu imajo najvišji odstotek mladih ljudi. Od teh jih kar 500 milijonov živi z manj kot dvema dolarjema na dan. Mednarodna skupnost se postopoma zaveda nujnosti investicij v mlade ljudi, njihovo izobraževanje, usposabljanje, reproduktivno zdravje in zaposlitev. Kakršna koli politika preprečevanja revščine in družbene izključenosti mora slediti preventivnemu pristopu, osredotočenem na mladih ljudeh.³⁵

³⁵ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation of the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/evaluation_en.html (10. 9. 2006), stran 39.

Kot je zapisal takratni Generalni sekretar Združenih narodov Kofi Annan v svojem poročilu Generalni skupščini na Milenijskem vrhu³⁶:

»Mladi so vir kreativnosti, energije in iniciativ, dinamike in družbenega preroda. Učijo se hitro in se lahko prilagajajo. Če imajo priložnost šolati se ali delati, bodo ogromno prispevali h gospodarskemu razvoju in družbenemu napredku. Če se jim ne omogoči šolanje, bomo v najboljšem primeru sokrivi v neodpušljivem trošenju človeškega potenciala. V najslabšem primeru pa bomo prispevali k vsem tegobam mladine brez upanja: izguba morale ter življenja, ki so družbeno neproduktivna in potencialno destruktivna, vseh posameznikov, njihovih skupnosti in celo krhkih demokracij.«

V državah J in JV Sredozemlja prebiva 49 milijonov mladih ljudi v starosti med 15 in 25 leti. V povprečju je v teh državah 60 odstotkov mladih ljudi (Meda Team Information 2001: 3). Tabela 3 prikazuje delež mladega prebivalstva v J in JV državah Sredozemlja, pri čemer je treba te deleže relativizirati, saj so v tabeli upoštevane le osebe, mlajše od 15 let.

Tabela 3: Starost prebivalstva v J in JV državah Sredozemlja (povzeto po UNSTATS 2005)

Država	% celotnega prebivalstva mlajšega od 15 let, 2005	% celotnega prebivalstva v starosti 60 let in več, 2005	
		moški	ženske
Alžirija	30	6	7
Egipt	34	7	8
Libija	30	7	6
Maroko	31	6	8
Tunizija	26	8	9
Jordanija	37	5	5
Izrael	28	12	15
Libanon	29	10	11
Palestinska oblast	45	4	5
Sirija	37	4	5
Turčija	29	7	9

Iz študije UNFPA (2006b) je razvidno, da se številni izzivi v regiji navezujejo na pretežno mlado prebivalstvo, ki ustvarja vedno večjo potrebo po izobrazbi in zaposlitvi.

³⁶ Poročilo Generalnega sekretarja Generalni skupščini: Mi – narodi: Vloga Združenih narodov v 21. stoletju. *Report of the Secretary General to the General Assembly »We the Peoples: The Role of the United Nations in the 21st century«*, objavljeno 3. 4. 2000, dostopno na <http://www.un.org/millennium/sg/report/full.htm> (11. 9. 2006), stran 24.

Študija pravi, da bi morale posledično reforme v regiji odpreti vrata tem mladim populacijam ter njihovim ciljem. Zagotavljanje stabilne in bogate prihodnosti tem mladim ljudem je velik izziv njihovih vlad.³⁷ Neupoštevanje potreb mladih prinaša pomembna tveganja, ne le za življenje mladih ljudi, temveč tudi za nacionalno in globalno stabilnost, varnost in družbeno-ekonomski razvoj (UNFPA 2006b).

Približno 57 milijonov mladih moških in 96 milijonov mladih žensk v starosti med 15 in 24 v državah v razvoju ne zna brati in pisati (UNFPA 2006c). Približno 115 milijonov otrok na svetu ne hodi v osnovno šolo in večina – kar 57 odstotkov – so deklice (UNFPA 2006c). Za države z visokimi stopnjami rasti prebivalstva je dekliško izobraževanje pomembno, saj se za vsako deklico, ki je v šoli, stopnja rodnosti zniža za 5 do 10 odstotkov (UNFPA 2006b). Vlaganje v izobraževanje deklic je učinkovit in strateški način doseganja razvojnih ciljev (UNFPA 2006b). EU in partnerske države iz Sredozemlja so se v okviru EMP osredotočile na tri ključne cilje do leta 2015³⁸:

- odprava nepismenosti v regiji,
- vsi dečki in deklice vpisani v primarno izobraževanje,
- odprava razlik med spoloma na vseh ravneh izobraževanja, še posebej žensk³⁹,

ki so skladni s temi dognanji in z Razvojnimi cilji tisočletja.

---

³⁷ Končno poročilo o strateškem partnerstvu EU s Sredozemljem in Bližnjim vzhodom. *Final report on EU Strategic Partnership with the Mediterranean and the Middle East*, sprejeto s strani Evropskega sveta junija 2004, dostopno na

<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Partnership%20Mediterranean%20and%20Middle%20East.pdf> (10. 9. 2006), stran 3.

³⁸ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediteranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na

http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 11.

³⁹ Za podatke o napredku teh držav v ključnih indikatorjih Razvojnih ciljev tisočletja glej Prilogo 3.

3. 6 Migracije in mladina v Sredozemlju z vidika delovne sile

Za večino mladih ljudi se ekonomsko življenje začne v najstništvu – za tiste, ki lahko dobijo službo. Toda brezposelnost je za to skupino visoka (UNFPA 2006b), kot je to na primer razvidno iz naslednje tabele na primeru Jordanije, kazalec stopnje brezposelnosti mladih v Prilogi 3 pa to potrjuje za celotno regijo severne Afrike.

Tabela 4: Odstotek brezposelnih mladih in odraslih v Jordaniji v letih 2005 in 2006 (ESCWA 2006)

	2005	2006
Mladi	31.1 %	30.3 %
Odrasli	14.8 %	14.4 %

Opomba: Za mlade štejejo osebe v starosti 15 let in mlajše.

Mladino, ki – skladno z zgoraj omenjeno opredelitvijo Rodriquesa (v Klinar 1976: 26)⁴⁰ kategorij k migraciji najbolj nagnjenih skupin oseb v Sredozemlju – ustreza vsem naštetim kategorijam, se izpostavlja kot najverjetnejšo skupino bodočih migrantov v Evropo.

Služba je ključna za to, da mladi ljudje najdejo svoje mesto v družbi, dosežejo ekonomsko neodvisnost in izpolnijo svoje cilje.⁴¹ Družba, ki ni sposobna zagotoviti svojim mladim konkretnih priložnosti na trgu delovne sile, tvega začarani krog brezposelnosti, marginalizacijo in družbene nemire.⁴² Izboljšanje osnov sposobnosti in zaposljivost – še posebno za najrevnejše skupine – pomeni boljše službe in boljšo plačo, večjo možnost uiti revščini in družbeno-ekonomski izključenosti. Zagotavljanje mladim dostop do trga

---

⁴⁰ Rodriques, Orlando (1971) *Some lines of analysis and some hypothesis about the migration of professionals from developing to developed countries*. New York: Bureau of applied social research, Columbia University.

⁴¹ Bela knjiga: Novi zagon za evropsko Mladino. *White Paper: A new impetus for European Youth*, COM (2001) 681 final, sprejeta s strani Evropske komisije 21. 11. 2001, dostopno na [http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20\(2001\)%20681%20final%2C%22](http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20(2001)%20681%20final%2C%22) (10. 9. 2006), stran 37.

⁴² Bela knjiga: Novi zagon za evropsko Mladino. *White Paper: A new impetus for European Youth*, COM (2001) 681 final, sprejeta s strani Evropske komisije 21. 11. 2001, dostopno na [http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20\(2001\)%20681%20final%2C%22](http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20(2001)%20681%20final%2C%22) (10. 9. 2006), stran 37.

delovne sile prispeva k družbeni stabilnosti, ki je osnova za gospodarsko rast in blagostanje.⁴³

Napovedujejo, da se bo delovna sila podvojila v roku ene generacije in države bodo težko lovile ravnotežje med ustvarjanjem delovnih mest in brezposelnostjo (Khader 1995: 50). Tako bodo v Sredozemlju glede na svojo številčnost mladi tisti, ki bodo z migracijami predstavljali gonilo razvoja, ali pa ga zavirali. Spričo vedno višje stopnje brezposelnosti mladih se že zdaj opozarja na dejstvo, da bodo mladi brezposelni iskali priložnosti drugje. Po poročilu o arabskem razvoju Programa ZN za razvoj iz leta 2002 (Pérez-Díaz in dr. 2006: 10), nekaj več kot polovica vseh mladih med 13 in 20 leti želi migrirati v razvite države. Tako na primer 50 odstotkov maroške mladine želi migrirati na sever (Radwan 2005: 83).

V tem kontekstu je po eni strani Evropska komisija v prvih desetih letih EMP financirala 15 projektov v skupnem znesku 327 milijonov evrov, ki so imeli za cilj razviti sistematično in integrirano podporo za razvoj človeških virov in prispevati k izboljšanju in učinkovitosti poklicnega usposabljanja in zaposlitvenih sistemov⁴⁴. Po drugi strani pa se v zvezi z legalno migracijo v EU predvidevajo fleksibilni postopki sprejema v odvisnosti od fluktuacij trga delovne sile. EU razvija strateški okvir za trg delovne sile in migracije (Aubarell in Aragall 2005: 10), ob čemer je Komisija pozvala države članice k temu, da prilagodijo svoje politike zaposlovanja migracijskim faktorjem.

3.7 Migracije, varnost in terorizem

Eden izmed izzivov, ki jih predstavlja migracija, je odnos med migracijo in varnostjo. Dogodki 11. septembra 2001 so odprli nova vprašanja odnosa migracij s

---

⁴³ Bela knjiga: Novi zagon za evropsko Mladino. *White Paper: A new impetus for European Youth*, COM (2001) 681 final, sprejeta s strani Evropske komisije 21. 11. 2001, dostopno na [http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20\(2001\)%20681%20final%2C%22](http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20(2001)%20681%20final%2C%22) (10. 9. 2006), stran 37.

⁴⁴ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 29.

terorizmom (OSCE 2004: 4). Gre za vprašanje, kako nadzorovati migracijo v imenu povečevanja nacionalne varnosti, a obenem ne omejevati običajnega gibanja ljudi in zaščitite ranljivih (OSCE 2004: 5).

Večina opredelitev migracij, ki sem jih podala v drugem poglavju, vključujejo element nacionalne varnosti, saj večinoma poleg kulturne izkušnje ali lokacijske spremembe vključujejo kriterije državljanstva, države rojstva, države rojstva staršev (Jerch in dr. 2002: 137). Tako je na primer po OECD (Verlič Christensen 2002b: 18)⁴⁵ migrant »oseba, ki živi v državi ali okolju, v katerem ni rojena«, medtem ko Končar (1993: 19) pravi, da so »mednarodni migranti osebe, ki nimajo državljanstva države, v kateri so zaposleni ali v kateri bivajo«. Znotraj koncepta nacionalne varnosti se kot tujca dojema vse, ki nimajo državljanstva te države, in kot taki posledično predstavljajo grožnjo nacionalni varnosti.

Buzan (1991: 116-134) loči pet vrst groženj varnosti: vojaške, politične, družbene, gospodarske, ekološke. Migracije so najbolj tipičen primer družbenih groženj, saj gre pri tem za ogrožanje trajnosti tradicionalnih vzorcev jezika, kulture ter verskih in etničnih identitet in navad (Buzan 1991: 123). Vpliv mednarodnih migracij se kaže na delovanju osnovnih ekonomskih institucij, kot so trg dela in sistem socialne države, ter na spreminjanju značilnosti družbe, predvsem z demografskega in narodnostnega vidika. Ob negotovih napovedih, pomanjkljivih informacijah in nepredvidljivosti migracijskega pojava ta pojav ne predstavlja izziva le humanitarnim, ekonomskim, družbenim in kulturnim vidikom, temveč tako tudi varnosti, obrambni in zunanji politiki države (Antolovič 2003: 11).

Upravljanje migracij je posledično ključ k stabilnosti in varnosti (Aubarell in Aragall 2005: 19) in se vsaj kratkoročno lahko zastavi z vidika varnosti (Cassarino 2005: 228).

»Sredozemska regija povezuje tri celine (Evropo, Azijo in Afriko) in je pomembno kopensko, pomorsko in zračno križišče, zato je bilo to območje strateško pomembno za evropsko in svetovno varnost od starih časov do danes« (Grizold 1999: 33). Države v tej

---

⁴⁵ OECD (1999) *Trends in International Migration, Continuous Reporting System on Migration, Annual report*. Pariz: OECD, I.

regiji se med seboj razlikujejo po politični strukturi, stopnji razvitosti, zgodovinski tradiciji in politični kulturi, položaju v mednarodnem sistemu, vojaški moči, religiji, s čimer se povečuje raznolikost varnostnega položaja celotne regije (Grizold 1999: 33).

Od začetka devetdesetih let se v Evropi večajo varnostne skrbi glede ilegalne migracije iz Sredozemlja. Ilegalna migracija je za številne, če ne vse evropske države, postala varnostno in strateško tveganje, ki ne ogroža le sistemov nacionalne blaginje in kulturno ter nacionalno identiteto, temveč tudi domači mir in stabilnost (Lutterbeck 2006: 59). Posledica vedno večje zaskrbljenosti z nepravilno migracijo in z njo povezanimi transnacionalnimi izzivi v Sredozemlju je bila širitev in večja intenzivnost policijskega in drugega nadzora, pretežno kot posledica prizadevanj držav severnega Sredozemlja (Lutterbeck 2006: 59).

Pri analizi dejavnikov, imajo največji vpliv na varnost predvsem tisti, ki so interni ali po naravi jug – jug (terorizem, oboroževanje, medetnične napetosti). Medetnični ali družbeni problemi imajo severno – južno dimenzijo ali so interni za države severa ali juga (Vasconcelos 2002: 44).

Grizold (1999: 34) glavne izzive varnosti v regiji razvrsti v štiri skupine:

1. Gospodarsko-demografske grožnje, ki izvirajo predvsem iz južnih in vzhodnih držav Sredozemlja, saj od sredine sedemdesetih let v Magrebu vztrajno raste stopnja rojstev in upada življenjska raven. Posledično visoka revščina še dodatno pospešuje množične selitve v razvite države in dvig islamskega fundamentalizma. Razen tega imajo nekatere države v regije resne gospodarske težave (Sirija).
2. Vojaške grožnje, kot so: arabsko-izraelski konflikt, oborožitvena tekma v regiji s konvencionalnim in nekonvencionalnim orožjem, reševanje statusa narodnih manjšin in ozemeljskih zahtev (Libanon – Sirija), uveljavljanje pravice do samoodločbe in odcepitvene težnje, ki ozemeljsko presegajo regijo in jo s tem povezujejo s Perzijskim zalivom (Kurdi v Turčiji, Iranu in Iraku, Palestinci v Izraelu).
3. Terorizem naslednjih skupin zaradi političnih ciljev:
  - skrajne politične skupine, ki delujejo znotraj posameznih sredozemskih držav, ter
  - tiste, ki delujejo v tujini,

- skrajne skupine narodnih manjšin,
  - kriminalne skupine in teroristična dejavnost nekaterih držav.
4. Nedemokratična in protekcionistična dejavnost nekaterih držav (spodbujanje nacionalističnih teženj, enostransko zapiranje mej razvitih držav ipd.).

Nobena izmed držav južnega Sredozemlja ne izpolnjuje pogojev za naziv »varna izvorna država«, ki temelji med drugim na zagotavljanju pravne države, spoštovanju človekovih pravic in demokraciji (Cassarino 2005: 228). Po terorističnih napadih 11. septembra 2001, napadov v Madridu 11. marca 2003 in v Londonu 7. julija 2005 so se bojazni za varnost v Sredozemlju še povečale. Odkritje, da so bili številni odgovorni za te teroristične napade integrirani imigranti arabskega izvora v Nemčiji, Franciji in Španiji, je sprožilo razprave o povezavah med imigracijo in terorizmom (Pérez-Díaz in dr. 2006: 20). Migracijo z juga se je v obdobju po letu 2001 vedno bolj pričelo povezovati z mednarodnim in še posebno islamskim terorizmom (Lutterbeck 2006: 59). Terorizem je na splošno problem Magreba in Bližnjega Vzhoda, čeprav ima tudi severno – južno dimenzijo (Vasconcelos 2002: 45). Gre za enega glavnih problemov v regiji in najpomembnejšega dejavnika nezaupanja v bilateralnem in podregijskem sodelovanju. Napetosti imajo lahko vojaške posledice tudi znotraj dimenzije jug – jug.

Ob tem Organizacija za varnost in sodelovanje v Evropi (OVSE) (OSCE 2004: 5) opozarja, da upravljanje z migracijami ne sme biti glavna sestavina prizadevanj za odpravo terorizma in varnostnih groženj.

3. 8 Država, varnost in meje

Še ne tako davno nazaj je bilo upravljanje z mejami neposredno povezano z državno suverenostjo in integriteto. Kot pravi Geddes (2000:2), je nadzor meja ključni element državne suverenosti, kar v sodobnem pomenu pomeni pravico izključiti. Splošni napredek pri zagotavljanju varnosti je potekal preko struktur bilateralnega in multilateralnega sodelovanja. Ustanovitev EU je prisilila države članice, da so na mejno varnost začele gledati kot na stvar skupnega interesa (Laitinen 2005: 121). Z nedavno širitvijo EU in spremembami v splošni ter mejni varnosti v zadnjih nekaj letih varnost

evropskih meja pridobi na pomenu, razen tega pa je to tudi posledica dejstva, da so za nadzor zunanjih meja odgovorne države članice same. Tudi dogodki 11. septembra 2001 in 11. marca 2004 so nedvomno spodbudili prizadevanja za povečano mejno varnost (Laitinen 2005: 121).

Znotraj enotnega trga več držav članic se je mogoče sporazumeti o prostem pretoku oseb, blaga, storitev in kapitala (kot na primer v EU). Prosti pretok s seboj prinaša vprašanja o mejah, nacionalni suverenosti, članstvu in identiteti, kar je vse spadalo pod pristojnost nacionalnih držav. Medtem ko slednji trije niso tako zelo sporni, pa prosti pretok oseb pomeni, da je pristojnost države, da določa, kdo lahko vstopi in kdo ne, omejena. Povezavo med prostim pretokom za nekatere in strožji nadzor za druge spremlja razvoj močne varnostne – notranje in zunanje – dimenzije in možnost sosednjih držav k integraciji (Geddes 2000: 108). Geddes (2000: 108) ob tem poudari ozko povezavo med prostim gibanjem, imigracijo, azilom in varnostnimi problemi.

V Evropi svoboda gibanja velja za državljane 'schengenskih držav' (Belgija, Nemčija, Francija, Luksemburg in Nizozemska, Italija, Španija, Portugalska, Grčija, Avstrija, Danska, Švedska, Finska, z Norveško in Islandijo pa je bil podpisan sporazum o sodelovanju) (Cinac 2003: 15). Države članice EU želijo predvsem omogočiti prost pretok delovne sile med nacionalnimi okolji, zato za notranje migracije veljajo veliko milejši pogoji kakor za zunanje, vendar samo za državljane držav EU (Verlič Christensen 2002b: 35). Za državljane tretjih držav (razen izjem humanitarne narave ipd.) velja, da morajo za vstop poleg izpolnjevanja vstopnih pogojev imeti tudi vizum (Cinac 2003: 15).

Nekateri državljani tretjih držav so dobili omejeno pravico prostega pretoka z Asociacijskimi sporazumi, ki jih je EU sklepal s tretjimi državami (Turčija, Maroko, Alžirija, Tunizija) (Geddes 2000: 52). V času priprav na zadnjo širitev EU, se je v Asociacijskih sporazumih s temi državami omejila pravica prostega gibanja oseb, medtem ko se je te države vključilo v evropska določila imigracijske in azilne politike (Geddes 2000: 54).

3.9 Migracije, meje in identiteta

V odnosu država – migracija se zdi najpomembnejše, da ima država monopol nad legitimnim nadzorom gibanja ljudi čez meje (Zavratnik-Zimic 2003: 23). Upravljanje z mejami je instrument imigracijske politike, razen tega pa je tudi orodje v boju proti organiziranemu čezmejnemu kriminalu in terorizmu (Laitinen 2005: 122). Migracijske politike v EU tako nastajajo predvsem kot mejne politike, ki opisujejo EU kot 'trdnjavo Evropa', tako iz perspektive EU kakor držav schengenske periferije (Zavratnik-Zimic 2003: 18). Kritika Schengna se nanaša na to, da je njegov cilj izključevanje iz EU, pri čemer je fizično izključevanje pravzaprav identitetno izključevanje (Zavratnik-Zimic 2003: 23). Arabski in splošneje muslimanski svet se spopadata s težavo, kako združiti tradicijo s sodobnimi navadami, ne da bi ogrozili muslimansko identiteto. Obenem pa je s povečano imigracijo iz severne Afrike in Bližnjega vzhoda postopoma islam postal neločljivi del Zahodnih družb (Weltner-Puig 2004: 216). Omejevanje vstopa imigrantov na zunanji varovalni črti nacionalnih držav EU, je le delen in predvsem nezadosten odgovor na sodobne migracijske procese, ki so čedalje bolj dinamični in raznoliki (Weltner-Puig 2004: 18).

Migracije se navezujejo na številne koncepte, posredno ali neposredno. Namen predstavitve povezav med migracijami in demografijo, razvojem, izobraževanjem, mladino, mladinskimi izmenjavami, zaposlovanjem, varnostjo, terorizmom ter sodelovanjem je bilo prikazati kompleksnost, ki jo mora model omejevanja migracij vsebovati, da bi učinkovito in dolgoročno lahko odgovoril na problem migracij. Seveda bi lahko pregledali še številne druge odnose in povezave, kot je kultura, človekove pravice itd., a so za potrebe raziskave najbolj relevantne zgoraj omenjene. Iz nakazanih odnosov je razvidno, da mladi na splošno, še toliko bolj pa v Sredozemlju, spadajo med skupine prebivalstva, ki so najbolj nagnjene k migracijam, in si posledično zaslužijo posebno pozornost. V naslednjem poglavju bom raziskala aplikacijo zgoraj raziskanih povezav v kontekstu omejevanja migracij v Sredozemlju v okviru EMP ter nato še konkretnije v programu Mladina Euromed.

4. EVROMEDITERANSKO PARTNERSTVO

Iz vzročno-posledičnih povezav, ki sem jih prikazala v drugem poglavju, je razvidno, da enostranski pristop k uravnavanju problema migracij v Sredozemlju ni mogoč. Treba je zajeti vse dejavnike, ki vplivajo na migracije, da bi imeli le-te pod nadzorom. Migracije niso le enostranska, subjektivna odločitev posameznika na podlagi svojih vrednot in potreb, temveč obstajajo še številni zunanji faktorji, ki določajo gibanje prebivalstva. In sicer to v največji meri počnejo države z določanjem migracijske politike in nadzorom meja na eni strani ter splošen političen in družbeno-ekonomski položaj v državi izvora na drugi.

Ker najštevilčnejša imigracija prihaja ravno iz Sredozemlja, so države članice EU razvile celostni model upravljanja migracij, ki presega okvire tradicionalne migracijske politike in bo imel dolgoročne posledice ne le na področju migracij, temveč v celotni regiji na splošno.

Skladno z Weinerjevimi (1993: 199-217) odgovori na globalno razsežnost migracijske krize, tj. prilagoditev, nadzor in intervencija, se EU v primeru Sredozemlja predvsem osredotoča na zadnja dva, kar je razvidno iz ukrepov, ki prevladujejo v evropski migracijski politiki. EU se trudi okrepiti moteče ovire za migracijo – tako na strani držav izvora s pogojevanjem razvojne pomoči z ustrezno migracijsko zakonodajo ter sodelovanjem pri nadzoru meja, ter na strani EU s strožjimi pogoji za legalno imigracijo. Obenem pa se trudi izboljšati pogoje v izvornem okolju, s čimer bi se zadovoljile potrebe ljudi v njihovem domačem okolju. Le-to bi v veliki meri preprečilo tiste večinske migracije, katerih cilj je iskanje boljših pogojev, kar v primeru J in JV sredozemskih držav pomeni imigracijo v Evropo. V okviru EMP in njegovega finančnega instrumenta MEDA EU torej izvaja nadzor nad in se vmešava v notranje – tako politične kot gospodarske in družbene – zadeve J in JV držav Sredozemlja.

Skladno s tem lahko s stališča preprečevanja oz. omejevanja nezaželenih migracij iz držav J in JV Sredozemlja v EU delimo EMP na dva dela: na restriktivne ukrepe upravljanja migracij ter na posredne ukrepe, ki preko izboljševanja pogojev v emigrantskih

družbah zmanjšujejo število ljudi, ki bi si želeli emigrirati, ter posledično zmanjšujejo imigracijske pritiske na EU. Program Mladina Evromed uvrščamo med slednje.

PME spada v tretjo košarico EMP, tj. partnerstvo na področju družbenih, kulturnih in človeških zadev – razvoj človeških virov, promocija razumevanja med kulturami in izmenjave med civilnimi družbami⁴⁶, in je del celostne migracijske politike EMP. Da bi bila vloga PME v migracijski politiki EU v Sredozemlju razumljiva, je treba na PME gledati kot na sestavni del širšega konteksta EMP, kot na delček v mozaiku, ki skupaj z drugimi poda celotno sliko upravljanja migracij v Sredozemlju s strani EU.

EMP je rezultat zgodovinskih odnosov med EU in Sredozemljem, tako političnih kot gospodarskih, zato bom najprej predstavila evropsko sredozemsko politiko, vključno z razvojem EMP in zadnjih prizadevanj v okviru Sosedске politike, ki nakazujejo razvoj evromediteranskih odnosov za vnaprej. V nadaljevanju bom sestavo EMP navezala na koncepte, ki jih je treba upoštevati pri upravljanju migracij, ter nato v tem kontekstu predstavila PME. S tem bom preverjala, od kod idejna zasnovanost EMP s ciljem zagotavljanja varnosti in stabilnosti v EU preko omejevanja migracij v Sredozemlju ter kako se le-ta udejanja v sestavi EMP.

4.1 Evropska sredozemska politika in Evromediteransko partnerstvo

Vprašanje odnosov med Evropsko skupnostjo in neevropskimi sredozemskimi državami se je pojavilo, ko je Francija poudarila potrebo po okrepitvi trgovinske medsebojne odvisnosti, ki izhaja iz desetletij kolonialnih odnosov med nekaterimi evropskimi državami in državami Sredozemlja. Tako je že pogodba iz Rima⁴⁷ leta 1957 vsebovala določilo o asociacijskih sporazumih in o sporazumih sodelovanja, ki so bili osredotočeni na neevropske sredozemske države v šestdesetih letih in ki so leta 1972 vodili h Globalni sredozemski politiki. Veljalo je, da je razvojni potencial neevropskih sredozemskih držav veliko večji kot med afriškimi, karibskimi in pacifiškimi državami.

---

⁴⁶ Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediteranski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).

⁴⁷ Prečiščeno besedilo Pogodbe o ustanovitvi Evropske Skupnosti. *Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community*, prvotna pogodba sprejeta 25. 3. 1957, prečiščeno besedilo dostopno na http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EC_consol.html (15. 9. 2006)..

Posledično so bila določila znotraj Globalne sredozemske politike skromnejša in bolj zavarovana spričo podobnosti tradicionalnih kmetijskih proizvodov na obeh straneh Sredozemlja (Waites in Stavridis 1999: 29 – 30).

V obdobju naftnih kriz med 1973 in 1979 je prišlo do večje brezposelnosti v Evropi, kar je povzročilo zaostrovanje imigracijske politike in zaustavitev procesa sodelovanja. Toda že s sodelovanjem sredozemskih držav na vrhu Konference za varnost in sodelovanje v Evropi v Helsinkih leta 1975⁴⁸, kjer so se evropske države prvič skupaj z sredozemskimi državami zavzele za mir, varnost in sodelovanje, se je pokazalo, da proces ni bil dokončno prekinjen, se je pa spremenil. V Zaključnem dokumentu konference⁴⁹ so sodelujoče države poudarile pozitiven učinek tesnejših odnosov s sredozemskimi državami na njihov razvoj in dobrobit ter posledično na varnost in stabilnost v regiji. Na sredozemske države se je začelo gledati kot na partnerice v enakovrednem položaju. Novi pristop do Sredozemlja dopolni poročilo *ad hoc* skupine za imigracijo, predstavljeno 1990 na rimskem srečanju Evropskega sveta.⁵⁰ Le-to se je osredotočalo na migracijo iz južne, srednje in vzhodne Evrope ter je zagovarjalo pristop na podlagi vzrokov, s katerim bi se omejilo migracijske pritiske, kot na primer programi pomoči, kar bi spodbudilo gospodarski razvoj (Geddes 2000: 80).

Junija 1990 je Evropska komisija predstavila dokument s predlogom sredozemske politike za obdobje 1992 – 1996⁵¹, kar je začetek t. i. Nove sredozemske politike. Povečala se je podpora regionalnim projektom in pojavile so se nove oblike sodelovanja z državami v regiji. Novi zagon pa je sredozemska politika dosegla leta 1995 z Barcelonsko deklaracijo in začetkom Barcelonskega procesa (Waites in Stavridis 1999: 22).

---

⁴⁸ Zaključni dokument vrha v Helsinkih Konference za varnost in sodelovanje v Evropi. *Final act of the summit in Helsinki of the Conference on Security and Co-operation in Europe*, sprejet 1. 8. 1975, dostopen na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. 9. 2006).

⁴⁹ Zaključni dokument vrha v Helsinkih Konference za varnost in sodelovanje v Evropi. *Final act of the summit in Helsinki of the Conference on Security and Co-operation in Europe*, sprejet 1. 8. 1975, dostopen na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. 9. 2006), stran 36.

⁵⁰ Zaključni dokument vrha Evropskega sveta v Rimu. *Final act of the Rome Summit of the European Council*, sprejeto 15. 12. 1990 s strani Evropskega sveta, dostopno na http://aei.pitt.edu/1406/01/Rome_dec_1990.pdf (15. 9. 2006), stran 14.

⁵¹ Novi profil sredozemske politike – Predlog za obdobje 1992 – 1996. *New Profile for Mediterranean Policy – Proposal for the Period 1992-1996*, sprejeto s strani Evropske komisije junija 1990, dostopno na http://www.esteri.it/eng/4_27_58_52.asp (10. 9. 2006).

Barcelonski proces je bil sestavni del evropskega odgovora na situacijo po koncu hladne vojne in na globalizacijo ter posledica lobiranja južnoevropskih držav članic, še posebno Španije. Opiral se je na dvojni koncept solidarnostnega in varnostnega načela za uravnoteženje pristopa v evromediteranski regiji (Prosperini 2004: 185). Z izgubo vpliva v drugih regijah, se EU začne zavedati pomena ohraniti svoj vpliv v Sredozemlju (Waites in Stavridis 1999: 33). Predvsem je bilo to »politično dejanje« (Solana 2005: 1), ki je ustvarilo medsebojno odvisnost in pa »sredozemsko identiteto« (Solana 2005: 1).

Barcelonska konferenca, ki je potekala 27. in 28. novembra 1995 v Barceloni in kjer se je prvič sestalo vseh 15 takratnih držav članic EU in 12 partneric južnega in jugovzhodnega Sredozemlja (Alžirija, Tunizija, Maroko, Egipt, Izrael, Jordanija, Palestinska oblast, Libanon, Sirija, Turčija, Ciper in Malta), predstavlja pravo prelomnico. Partnerice so ob koncu srečanja v Barcelonski deklaraciji⁵² zapisale program, ki predvideva povečanje trga, pomoč in vzajemno integracijo na področjih varnosti, zaščite človekovih pravic in spoštovanja kulturne in verske raznolikosti. Barcelonska konferenca je označila začetek Evromediteranskega partnerstva, širokega okvira političnih, gospodarskih in družbenih odnosov med državami članicami EU in partnerji iz južnega Sredozemlja.

Od poletja 2000 naprej so pojav nove *intifade* in poslabšanje arabsko-izraelskih odnosov, teroristični napadi 11. septembra ter vojaško posredovanje v Iraku vplivali na poslabšanje varnostnega okolja v Sredozemlju. V teh okoliščinah je prišel do izraza pomen EMP. Inicijativa Sosedske politike 2003⁵³ in Evropska varnostna strategija⁵⁴ sta potrdili evropsko prizadevanje po veljavi v regiji in spremenili odnose EU z ostalimi državami (Balfour 2004: 4).

---

⁵² Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediteranski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).

⁵³ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Širša Evropa – Soseščina: Novi okvir odnosov z našimi vzhodnimi in južnimi sosedi. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2003) 104 final, sprejeto s strani Evropske komisije 11. 3. 2003, dostopno na http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf#search=%22Wider%20Europe%20-%20Neighbourhood%22 (12. 8. 2006).

⁵⁴ Varna Evropa v boljšem svetu – Evropska varnostna strategija. *A Secure Europe in a Better World - The European Security Strategy*, sprejeto s strani Evropskega sveta 12. 12. 2003, dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (15. 9. 2006).

V največji širitvi EU 1. maja 2004 sta bila med desetimi novimi državami članicami tudi dve sredozemski partnerici (Ciper in Malta). EMP danes torej sestavlja 35 partnerk, Libija pa ima status opazovalke od leta 1999 naprej (European Commission 2006a). Zdaj v Sredozemlju obstajata dve polarizirani skupini držav, ki so zelo homogene med sabo in heterogene z državami v drugi skupini (Aubarell in Aragall 2005: 7).⁵⁵ Le-to ne zmanjšuje stopnje migracije, saj so sodobne družbeno-ekonomske neenakosti eden glavnih motorjev migracijskih tokov (Aubarell in Aragall 2005: 7).

Danes je glavna strateška prioriteta sredozemske politike EU promocija regionalne integracije in sodelovanja med državami južnega brega Sredozemskega morja, s čimer bi se zagotovila njihova stabilnost in posledično varnost v regiji (Boussetta 2005: 175).

4.2 Usmeritev Evromediterranskega partnerstva

Barcelonski proces je južne in jugovzhodne države Sredozemlja sprejel za evropske partnerice v poskusu vzpostavitve območja razvoja in ekonomske ter politične stabilnosti, s tem, ko si je zadal za cilj vzpostavitve območja proste trgovine do 2010. Glavni cilj Barcelonske deklaracije je mir, stabilnost in blaginja v evromediterranski regiji⁵⁶, kar privzema poskus širitve območja miru in blaginje, doseženega v EU, na jug preko integracije sever – jug in še posebno jug – jug (Leffler 2005: 63).

Skladno z glavnimi načeli – varnost, trgovina in pretok ljudi – naj bi se preko kreacije delovnih mest, boja proti ilegalni migraciji in z zaščito pravic legalnih imigrantov zmanjšali migracijski pritiski. Zagotavljanje stabilnosti in nadzora migracijskih tokov preko gospodarskega razvoja in območja proste trgovine je dolgotrajen proces, najverjetneje z negativnimi kratkoročnimi posledicami (Aubarell in Aragall 2005: 7).

Skupna strategija za Sredozemlje⁵⁷ je leta 2000 dopolnila in potrdila cilje Barcelonskega procesa (Balfour 2004: 7), priznala Sredozemlje kot strateško pomembno regijo ter ponovno zagnala EMP (Aubarell in Aragall 2005: 13). V strategiji se predlaga

---

⁵⁵ Esteban, Joan (2001) *Economic Polarization in the Mediterranean Basin*. Barcelona: Institut d'Anàlisi Econòmica, CSIC in Universitat Pompeu Fabra.

⁵⁶ Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediterranski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).

⁵⁷ Skupna strategija za sredozemsko regijo. *Common strategy on the Mediterranean region*, 2000/458/CFSP, sprejeta s strani Evropskega sveta 19. 6. 2000, dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r15002.htm> (14. 7. 2006).

izogibanje hierarhiji področij in poudarek tako na kulturnih in družbenih vprašanjih (kot so zdravje, izobraževanje, usposabljanje, pravice žensk in otrok, ohranitev projektov trajnostnega razvoja in infrastrukturnih projektov) kot na gospodarskih, trgovinskih in varnostnih. Najpomembnejši predlog pa je, da naj migracija služi razvoju izvornih držav, saj naj bi pomagala imigrantom razviti projekte v svojih državah izvora.

Konferenca v Bruslju⁵⁸ je poudarila sklepe Evromediterranskega civilnega foruma:

- promocija obnovljene migracijske politike, ki ne bi temeljila več logiki nadzora in varnosti v zvezi z gibanjem oseb;
- raziskovanje evolucije severne in južne demografske komplementarnosti z namenom promocije solidarnostnih odnosov in odstranitve percepcije grožnje.

Načrt iz Valencie⁵⁹ je ustvaril okvir za regionalno sodelovanje na področju pravice, boja proti trgovini z drogami, organiziranemu kriminalu in terorizmu ter za promocijo integracije imigrantov v družbo in za upravljanje z migracijami in gibanjem oseb. Le-to je predstavljalo priložnost za razvoj globaliziranega pristopa k upravljanju migracijskih tokov in k integraciji imigrantov (Aubarell in Aragall 2005: 13).

Evromediterranska konferenca zunanjih ministrov v Neaplju 2003 je bila posvečena varnostnim vprašanjem, medtem ko je dublinska konferenca⁶⁰ 2004 skušala privzeti bolj globalen pogled in sprejemati pravilno uravnano migracijo kot pozitiven dejavnik družbeno-gospodarskega razvoja celotne regije (Aubarell in Aragall 2005: 14). V Neaplju⁶¹

---

⁵⁸ Predsedniški zaključki evromediterranskega srečanja zunanjih ministrov v Bruslju. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Brussels*, sprejeti s strani Evropske komisije 6. 11. 2001, dostopno na

<http://www.euromedrights.net/english/barcelona-process/EMP/summits/brussels.htm> (10. 9. 2006), člen 29.

⁵⁹ Predsedniški zaključki pete evromediterranske konference v Valencii. *Presidency conclusions of the fifth Euro-Mediterranean Conference in Valencia*, sprejeti s strani Evropske komisije 23. 4. 2002, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/val/concl.pdf (26. 04. 2006).

⁶⁰ Predsedniški zaključki evromediterranskega vmesnega srečanja zunanjih ministrov v Dublinu. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Dublin*, sprejeti s strani Evropske komisije 6. 5. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/dublin/concl.pdf (10. 9. 2006).

⁶¹ Predsedniški zaključki šeste evromediterranske konference v Neaplju. *Presidency conclusions of the sixth Euro-Mediterranean Conference in Naples*, sprejeti s strani Evropske komisije 3. 12. 2003, dostopno na http://www.ueitalia2003.it/NR/rdonlyres/D33FB0C7-4B19-4F4D-B9FB-1003734AC339/0/1202ConclusionsEuromed_EN_.pdf (10. 9. 2006).

se ustanovi Evromediteranska fundacija za dialog med kulturami Anna Lindh, ki bo v bodoče igrala pomembno vlogo predvsem na področju tretje košarice.

Na evromediteranskem srečanju zunanjih ministrov v Haagu 29. in 30. novembra 2004⁶² so ministri dali svojo podporo obnovljenim prizadevanjem za okrepitev EMP⁶³ ter pozdravili Evropsko sosedsko politiko kot orodje za sodelovanje v ključnih vprašanjih, kot so migracija in boj proti največjim grožnjam (droge, terorizem, organizirani kriminal).⁶⁴ V tem kontekstu se je leto 2005 poimenovalo za 'Leto Sredozemlja', katerega vrhunec je bilo srečanje ob deseti obletnici Barcelonske konference novembra 2004 v Barceloni.

EMP sestavlja zelo raznoliko članstvo, ki skupno razumevanje in delovanje išče preko bilateralnega sodelovanja (Prosperini 2004: 199). V okviru bilateralne dimenzije EU izvaja številne aktivnosti bilateralno z vsako državo. Najpomembnejši so Evromediteranski asociacijski sporazumi, ki jih EU sklene z vsako mediteransko partnerico posebej.⁶⁵ Regionalna dimenzija predstavlja enega najbolj inovativnih vidikov EMP, pokrivajoč politično, gospodarsko in kulturno področje. Regionalno sodelovanje ima poseben strateški pomen, saj obravnava probleme, ki so skupni mnogim sredozemskim partnericam, ter istočasno poudarja nacionalno komplementarnost. To skupno prizadevanje ne more biti le medvladne narave, saj mora v njem sodelovati tudi civilna družba, da bi sodelovanje imelo kredibilnost in legitimnost (Prat y Coll 2005: 65). Multilateralna dimenzija podpira in

---

⁶² Predsedniški zaključki evromediteranskega srečanja zunanjih ministrov v Haagu. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in the Hague*, sprejeti s strani Evropske komisije 30. 11. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/hague_concl.pdf (10. 9. 2006).

⁶³ Predsedniški zaključki evromediteranskega srečanja zunanjih ministrov v Haagu. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in the Hague*, sprejeti s strani Evropske komisije 30. 11. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/hague_concl.pdf (10. 9. 2006), člen 2.

⁶⁴ Predsedniški zaključki evromediteranskega srečanja zunanjih ministrov v Haagu. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in the Hague*, sprejeti s strani Evropske komisije 30. 11. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/hague_concl.pdf (10. 9. 2006), člen 20.

⁶⁵ Sporazume skladno s pooblastili EU podpišejo in ratificirajo države članice EU, tako da gre natančno za pluri-bilateralne sporazume.

dopolnjuje bilateralno delovanje in dialog v okviru asociacijskih sporazumov. PME je eden izmed regionalnih programov EMP.

Barcelonski proces predstavlja globalen pristop, ki poveže gospodarske reforme z razvojem, kulturne izmenjave s političnim dialogom, človekove pravice z varnostjo (Balfour 2004: 3). EMP je celostno partnerstvo, tako z geografskega kot tudi s sektorskega stališča.⁶⁶

4.3 Po desetih letih: Sosedska politika

Geopolitično okolje se je v prvih desetih letih Barcelonskega procesa temeljito spremenilo. Prišlo je do širitve EU z desetimi novimi članicami. S tem je EMP po eni strani postal bolj homogen v smislu gospodarskih in političnih vzorcev (Prosperini 2004: 204), a odnosi na obeh straneh so postali bolj neuravnoteženi kot kadarkoli poprej (Khader 2005: 100).

Med cilji EMP za obdobje 2006 – 2010, kot jih je opredelila Evropska komisija⁶⁷, so za našo temo zanimivi naslednji:

- *nadaljevati politične reforme v smeri človekovih pravic in demokracije*, saj je to ključ za dosežek trajnostne varnosti in stabilnosti,
- *pomoč pri kreaciji delovnih mest in trajnostne ekonomske rasti preko trgovinske liberalizacije in regionalne integracije*: ekonomske koristi bodo ustvarile pet milijonov novih delovnih mest na leto,
- *povečanje kvalitete izobraževanja in zagotavljanje izobraževanja vsem* je ključno za družbeni in človekov razvoj Sredozemlja (tretjina prebivalstva v regiji je mlajšega od 15 let),

---

⁶⁶ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 1.

⁶⁷ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 3 - 8.

- *izboljšanje upravljanja z migracijami in družbena integracija za zagotavljanje koristi od migracije za vse partnerje,*
- *boj proti terorizmu, orožju množičnega uničenja,*
- *razvoj civilne družbe z že obstoječimi regionalnimi programi ter z Evromeditersko fundacijo za dialog med kulturami Anna Lindh (AFL).*

Barcelonski proces je precej neformalizirana in neinstitucionalizirana oblika sodelovanja, poleg tega pa je, z izjemo vzpostavitve območja proste trgovine do leta 2010, cilj končnih odnosov EU z državami J in JV Sredozemlja precej nejasen. Evropska komisija je marca 2003 predstavila sporočilo »Razširjena Evropa – soseščina«⁶⁸, kar je pomenilo začetek nove evropske sosedске politike. Sporočilo je strategija za odnose z evropskimi sosedami od leta 2004 naprej s ciljem ohranjati »prijazno soseščino«.⁶⁹ To pomeni alternativo možni nadaljnji širitvi in nadaljnjo motivacijo tistim državam, ki po zadnji širitvi ostajajo zunaj EU (Balfour 2004: 9).

Razširjena Evropa bo v svoji neposredni bližini v roku dvajsetih let imela 500 milijonov Arabcev, kar bo prej ali slej EU morala upoštevati v svoji zunanji politiki. Razen tega arabski svet obstaja tako izven Evrope kot tudi med njenimi državljani in državami (Khader 2005: 102). Sporočilo je jasno: Evropa se ne bo širila na jug, bo pa razširila svojo politiko za integracijo arabskega juga, saj EU ne more biti svetovni akter brez upoštevanja svojega prvega sosedskega območja: arabskega sveta (Khader 2005: 103).

Barcelonski proces je predvsem služil kot proces učenja in Sosedska politika je neposredna posledica pomanjkljivosti Barcelonskega procesa (Bichara in Koch 2005: 101),

---

⁶⁸ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Širša Evropa – Soseščina: Novi okvir odnosov z našimi vzhodnimi in južnimi sosedami. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2003) 104 final, sprejeto s strani Evropske komisije 11. 3. 2003, dostopno na http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf#search=%22Wider%20Europe%20-%20Neighbourhood%22 (12. 8. 2006).

⁶⁹ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Širša Evropa – Soseščina: Novi okvir odnosov z našimi vzhodnimi in južnimi sosedami. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2003) 104 final, sprejeto s strani Evropske komisije 11. 3. 2003, dostopno na http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf#search=%22Wider%20Europe%20-%20Neighbourhood%22 (12. 8. 2006), člen 4.

ki le-tega izboljšuje in dopolnjuje.⁷⁰ Ta politika je zgrajena na že obstoječih sistemih in strukturah ter uporablja platformo Barcelonskega procesa (Leffler 2005: 64). Sosedska politika EU je ambicioznejša od samega EMP: gre za projekt s skupno usodo, ki vključuje vse štiri svoboščine, vključno s prostim pretokom oseb.

Glavna razlika med asociacijskimi sporazumi Barcelonskega procesa in Sosedsko politiko je v poudarku, ki je prešel iz nejasnega namena k trdnemu sodelovanju, ki privzema harmonizacijo z uredbami in normami EU ali vsaj približevanje le-tem. Ne gre več le za simbolno diplomacijo, temveč za dejansko realizacijo načrtov delovanja (Emerson in Noutcheva 2005: 94).

Ker gre za diferencirani proces, bi to EU omogočalo, da nagradi najbolj napredne države, kar bi v okviru Barcelonskega procesa pomenilo napredovanje, saj bi lahko nekatere države napredovale pač hitreje kot druge. Obdobje med 2004 in 2006 je t. i. poskusno obdobje, v katerem naj bi se obstoječi programi – MEDA za Sredozemlje – prilagodili tej novi politiki. Od 2007 naprej naj bi bila Sosedska politika, v kateri prevladujejo varnostni in razvojni cilji, v veljavi.

Sredozemlje se sooča z nevarnostjo, da postane regija revščine, slabega vladanja, terorizma, trgovine z ljudmi, političnega ekstremizma. Zato se mora tudi Barcelonski proces prilagoditi novim izzivom (Solana 2005: 1). Odgovor nanje je Sosedska politika.

4. 4 Sestava Evromediteranskega partnerstva

EMP je zastavil osnove novemu odnosu med EU in neevropskimi sredozemskimi državami ter je orodje za razvoj multilateralne politike v Sredozemlju (Pérez-Casado in Serra 2005: 9). Ob tem so se njegovi snovalci zavedali, da izključno ekonomski pristop ni zadovoljiv. EMP je v tesni povezavi s Helsinškim procesom, saj se namreč navezuje na

---

⁷⁰ Predsedniški zaključki sedme evromediteranske konference v Luksemburgu. *Presidency conclusions of the seventh Euro-Mediterranean Conference in Luxembourg*, sprejeti s strani Evropske komisije 31. 5. 2005, dostopno na <http://www.euromed-seminars.org.mt/archive/ministerial/vii-luxembourg-en.pdf#search=%22Conclusions%20for%20the%207th%20Euro-Mediterranean%20Conference%20of%20Ministers%20of%20Foreign%20Affairs%20in%20Luxembourg%22> (10. 9. 2006), člen 8.

Helsinški zaključni dokument iz leta 1975.⁷¹ Helsinški proces je bil osnovan na treh medsebojno povezanih stebrih ali košaricah, ki zajemajo varnost, gospodarstvo in človekove pravice.⁷² Barcelonski proces, ki izhaja iz Barcelonske deklaracije⁷³ iz leta 1995, je prav tako osnovan na treh košaricah, ki zajemajo politično in varnostno partnerstvo, gospodarsko in finančno partnerstvo ter partnerstvo v družbeno-kulturnih in človeških zadevah.

Že sestava samega EMP tako nakazuje na celostno obravnavo Sredozemlja. V primerjavi s prejšnjimi politikami na tem področju je Barcelonska deklaracija pomenila premik od »tradicionalnega«⁷⁴ razvojnega sodelovanja k partnerstvu sebi enakih, temelječem na treh skupnih ciljih, treh košaricah. Cilj prve košarice je namreč vzpostavitev območja svobode in varnosti v Sredozemlju. Cilj druge je trajnosten in uravnotežen gospodarski in družbeni razvoj preko vzpostavitve območja proste trgovine do leta 2010. Tretja košarica pa se ukvarja s človeško dimenzijo in družbenimi vprašanji ter se zavzema za krepitev dialoga in izmenjav med državami na obeh straneh sredozemskega bazena v smislu vzajemnega poznavanja kultur in tradicij.⁷⁵

Glavni poudarek je na soočanju z demografsko grožnjo, ki jo predstavlja Jug, bodisi z legalnimi gibanji prebivalstva, predvsem pa z ilegalnimi migracijskimi tokovi (Prosperini 2004: 186-187).

---

⁷¹ Zaključni dokument vrha v Helsinkih Konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi. *Final act of the summit in Helsinki of the Conference on Security and Co-operation in Europe*, sprejet 1. 8. 1975, dostopen na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. 9. 2006).

⁷² Zaključni dokument vrha v Helsinkih Konferenca za varnost in sodelovanje v Evropi. *Final act of the summit in Helsinki of the Conference on Security and Co-operation in Europe*, sprejet 1. 8. 1975, dostopen na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. 9. 2006).

⁷³ Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediteranski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).

⁷⁴ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 1.

⁷⁵ Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediteranski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).

Naslednji pregled po košaricah izhaja iz analize primarnega vira, in sicer Barcelonske deklaracije, nadaljnje smernice pa izhajajo iz petletnega delovnega načrta⁷⁶, ki ga je Evropski svet izdal ob deseti obletnici Barcelonske konference.

4. 4. 1 Prva košarica: Politično in varnostno partnerstvo – vzpostavitev območja miru in stabilnosti

V okviru prve košarice se države članice EMP zavzemajo za vladavino prava in demokracijo, spoštovanje človekovih pravic in osnovnih svoboščin, dialog, različnost in pluralnost, samoodločbe, nevmešavanje v notranje zadeve, mirno reševanje sporov, skupen boj proti terorizmu, organiziranemu kriminalu in trgovini z drogami, regionalno varnost, neoboroževanje, ohranjanje dobrih sosedskih odnosov.

V naslednjih petih letih bo večji poudarek v okviru političnega in varnostnega partnerstva na večjemu političnemu pluralizmu in participaciji državljanov, participaciji žensk v političnem življenju, zagotavljanju svobode govora in združevanja, političnih reformah, poglobljenem dialogu o človekovih pravicah, zagotavljanju enakopravnosti spolov in preprečevanju diskriminacije, implementaciji že sprejetega Kodeksa o boju proti terorizmu.

4. 4. 2 Druga košarica: Ekonomsko in finančno partnerstvo – vzpostavitev območja deljene blaginje

V okviru druge košarice se države članice EMP zavzemajo za trajnosten in uravnotežen gospodarski in družbeni razvoj, mir, izboljšanje življenjskih pogojev, povišanje stopnje zaposlenosti, zmanjšanje razlik v razvoju med severnim in južnim Sredozemljem, regionalno sodelovanje in integracijo. Razvoj na tem področju je osnovan na treh temeljih:

---

⁷⁶ Deseta obletnica evromediteranskega vrha – Petletni delovni načrt. *10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: Five Year Work Programme*, 15074/05, sprejet s strani Evropskega sveta 28. 11. 2005, dostopno na [http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/87165.pdf#search=%22European%20Council%20\(2005\)%2010th%20Anniversary%20Euro-Mediterranean%20Summit%3A%20Five%20Year%20Work%20Programme%3A%2015074%2F05%20\(Presse%20327\)%22](http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/87165.pdf#search=%22European%20Council%20(2005)%2010th%20Anniversary%20Euro-Mediterranean%20Summit%3A%20Five%20Year%20Work%20Programme%3A%2015074%2F05%20(Presse%20327)%22) (13. 7. 2006).

- na vzpostavitvi območja proste trgovine do 2010 (tržna ekonomija, ekonomske in socialne strukture, prenos tehnologije, carine, standardi),
- na implementaciji ustreznega ekonomskega sodelovanja in skupnega delovanja na relevantnih področjih (investicije, modernizacija in kompetitivnost industrije, okolje, energija, voda, vloga ženske v razvoju, kmetijstvo in integrirani ruralni razvoj, transportni sistem, telekomunikacije in informacijska tehnologija, regionalno sodelovanje in načrtovanje, razvoj infrastrukture, vloga znanosti in tehnologije pri razvoju, turizem),
- na obsežnem povišanju finančne pomoči EU sredozemskim partnerjem (makroekonomsko upravljanje).

V naslednjih petih letih bo večji poudarek v okviru ekonomskega in finančnega partnerstva na trajnostnem družbeno-ekonomskem razvoju in reformi, in sicer na kreaciji delovnih mest, zmanjševanju stopenj revščine v regiji, dvig BDP držav v regiji, krepitvi sistemov socialne varnosti, razvoju raziskav na področju znanosti in tehnologije ter inovacij, boljši družbeno-ekonomski vključenosti, večjem dostopu do poklicnega usposabljanja, povečanju integracije jug – jug s finančno pomočjo.

4. 4. 3 Tretja košarica: Partnerstvo na področju družbenih, kulturnih in človeških zadev – razvoj človeških virov, promocija razumevanja med kulturami in izmenjave med civilnimi družbami

V okviru tretje košarice se države članice EMP zavzemajo za dialog in spoštovanje med kulturami (in vlogo množičnih medijev pri tem), razvoj človeških virov in povišanje splošne ravni izobraženosti, dialog med kulturami in civilizacijami, razvoj zdravstvenega sektorja, družbeni razvoj skladno z ekonomskim razvojem, razvoj partnerstva preko civilne družbe, decentralizirano sodelovanje in za izmenjave med mladimi, nadzor populacijskih trendov, priznanje vloge migracije in zmanjšanje migracijskih pritiskov, sodelovanje na področju ilegalne migracije, sodelovanje v boju proti terorizmu, organiziranemu kriminalu in trgovini z drogami ter v boju proti rasizmu, ksenofobiji in netolerantnosti.

V naslednjih petih letih bo večji poudarek v okviru Partnerstvo na področju družbenih, kulturnih in človeških zadev na vlogi izobraževanja v političnem, družbenem in

gospodarskem razvoju (dostop do kvalitetnega izobraževanja, kulturna dediščina, povezava s trgom delovne sile, poklicno in tehnično usposabljanje, študentske izmenjave, podpora AFL, okrepiti dialog med mladimi in povečati mladinske izmenjave) ter na migracijah, vključenosti v družbo, sodstvu in varnosti (promocija možnosti legalne migracije, zmanjšanje ravni ilegalne migracije, okrepiti pravno sodelovanje, še posebno na področju čezmejnih zadev, dialog z državami izvora in tranzita).

Iz zgornjega pregleda je jasno razvidno, da so relevantnimi koncepti, predstavljeni v drugem poglavju, tj. vzročno-posledične povezave migracij, vsebovani v glavnih linijah in programih EMP, kar potrjuje holističen pristop EU v Sredozemlju in še posebno pri omejevanju nezaželenih imigracij iz te regije. Tudi obravnavane nadaljnje smernice EMP potrjujejo dosedanje usmeritve v luči upravljanja migracij v Sredozemlju. Poudarek pa predvsem je na tretji košarici, saj – kot je rekel Robin Cook⁷⁷ - vsebuje tretje poglavje priložnost, da bi evromediteranski proces naredili dosegljiv ljudem vseh držav EMP.

4. 5 Migracije, izobraževanje in zaposlovanje v Evromediteranskem partnerstvu

Migracije predstavljajo največji izziv za EU v Sredozemlju (Coulombis in Veremis 1999: 12), zato je v EMP poudarek predvsem na imigracijski politiki, saj so migracije iz Sredozemlja pereč problem za EU. Eden izmed vzrok za omejevanje imigracije so hudi problemi na področju imigrantske politike (nemiri v Franciji 2005⁷⁸, na primer), s katerimi se v zadnjem času spopadajo evropske države, kajti z neomejeno imigracijo bi se te težave le še povečale in s tem ogrozile varnost in stabilnost v EU. Ukrepati pa je treba pri izvoru, torej v J in JV državah Sredozemlja.

Tretje poglavje Barcelonskega procesa – družbeno, kulturno in človeško partnerstvo – je ključno pri reševanju problema migracij. Gospodarsko rast mora spremljati močna družbena kohezija, podpreti je potrebno enakopraven dostop do kvalitetnih socialnih

---

⁷⁷ Zaključna izjava Robina Cooka na ad hoc evromediteranskem ministrskem srečanju v Palermu. *Concluding statement by Robin Cook at the Euromed ad hoc ministerial meeting in Palermo*, podano 4. 6. 1998, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/palermo/conc_en.htm (11. 9. 2006).

⁷⁸ Glej med drugim: ACB News (2005) *Paris Riots in Perspective*. ABC News 4. 11. 2005, <http://abcnews.go.com/International/story?id=1280843> (15. 9. 2006).

storitev, in sicer do izobraževanja, ter zagotoviti strateške intervencije za razvoj človeških virov. Ministri so v Luksemburgu priznali izjemen pomen razvoja izobraževanja in poklicnega usposabljanja za ekonomski in družbeni razvoj sredozemskih držav.⁷⁹

Komisija je v okviru družbene dimenzije EMP predlagala novo iniciativo poklicnega usposabljanja.⁸⁰ Demografska struktura v večini sredozemskih držav predstavlja velik izziv v smislu odpiranja novih delovnih mest in upravljanja trga delovne sile v naslednjem desetletju. Demografski pritiski kažejo na potrebo po reformi izobraževanja, usposabljanja in sistemov trga dela. Komisija razvija tako regionalne kot nacionalne podporne programe z namenom pomagati pri spreminjanju in implementaciji zaposlitvene in družbeno uravnotežene reforme. Reforme naj bi se osredotočile na izobraževanje in usposabljanje v skladu s potrebami trga dela, inovativne finančne mehanizme za usposabljanje, standarde usposabljanja, definicijo odnosov med usposabljanjem, zaposlovanjem in ukrepi trga dela. EMP predvideva povezavo sistema izobraževanja z gospodarstvom in si tako zagotoviti ustrezne kadre glede na potrebe gospodarstva.

EU v okviru EMP polaga velik pomen na izobraževanje in to ustrezno podkrepi s finančno pomočjo in vlaganji vanj. Med 1995 in 2005 je program MEDA financiral devet večjih izobraževalnih programov in celotna investicija v ta sektor je znašala skoraj 380 milijonov evrov (Couloumbis in Veremis 1999: 28). Javier Solana (2005: 2) je v svojem govoru ob deseti obletnici Barcelonskega procesa poudaril pomen izobraževanja in podporo EU izboljšanju standardov, izbrisu nepismenosti, spremembi šolskega učnega načrta, zagotavljanju enakopravnosti med deklicami in dečki. Saj »izobrazba pomeni odprtost do mnenj drugih« (Solana 2005: 2), zaradi česar je treba povečati mednarodne

---

⁷⁹ Predsedniški zaključki sedme evromediterranske konference v Luksemburgu. *Presidency conclusions of the seventh Euro-Mediterranean Conference in Luxembourg*, sprejeti s strani Evropske komisije 31. 5. 2005, dostopno na

[http://www.euromed-seminars.org.mt/archive/ministerial/vii-luxembourg-en.pdf#search=%22Conclusions%20for%20the%207th%20Euro-](http://www.euromed-seminars.org.mt/archive/ministerial/vii-luxembourg-en.pdf#search=%22Conclusions%20for%20the%207th%20Euro-Mediterranean%20Conference%20of%20Ministers%20of%20Foreign%20Affairs%20in%20Luxembourg%20)

[Mediterranean%20Conference%20of%20Ministers%20of%20Foreign%20Affairs%20in%20Luxembourg%20](http://www.euromed-seminars.org.mt/archive/ministerial/vii-luxembourg-en.pdf#search=%22Conclusions%20for%20the%207th%20Euro-Mediterranean%20Conference%20of%20Ministers%20of%20Foreign%20Affairs%20in%20Luxembourg%20) (10. 9. 2006), člen 41.

⁸⁰ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu za pripravo srečanja evromediterranskih zunanjih ministrov v Valencii, 22. – 23. aprila 2002. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: To Prepare the Meeting of Euro-Mediterranean Foreign Ministers in Valencia, 22-23 April 2002*, SEC (2002c) 159 final, sprejeto 13. 2. 2002, dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2003/ce127/ce12720030529en06440652.pdf> (12. 8. 2006).

izmenjave v Sredozemlju. AFL ima med drugim tudi nalogo spodbuditi mlade, da se naučijo vsaj enega tujega jezika ter da imajo določeno znanje o verstvih in kulturnih tradicijah v Sredozemlju, za katerega velja, da je »zibelka civilizacij« (Leffler 2005: 64).

V okviru EMP si države partnerice prizadevajo zastaviti celosten odgovor neželenim migracijam, kar je razvidno iz vseh posledično-vzročnih povezav, ki se navezujejo na migracije in ki se jih upošteva v EMP. V študiji primera, ki sledi, se preverja aplikacija različnih povezav migracij z drugimi koncepti v okviru EMP na primeru programa, namenjenega najbolj rizični skupini za migracijo, tj. mladini. Program Mladina Euromed predstavlja edinstven primer holističnega pristopa k vprašanju migracij in kreativne rešitve tega problema.

5. ŠTUDIJA PRIMERA: PROGRAM MLADINA EUROMED

Barcelonski proces je rezultat politične volje 35 partneric, da podajo okvir za okrepljeni dialog in celostno sodelovanje v sredozemski regiji (European Commission 2006b). Barcelonska deklaracija je položila temelje PME, s tem ko je poudarila, da bi morale biti »mladinske izmenjave /.../ način priprave prihodnjih generacij na tesnejše sodelovanje evromediterskih partnerjev«. ⁸¹ Program želi olajšati srečanja in partnerstva med mladimi ljudmi iz 35 partneric EMP z namenom spodbuditi vzajemno razumevanje med ljudmi v regiji, prispevati k integraciji mladih ljudi v družbeno in poklicno življenje in k demokratizaciji civilne družbe. ⁸² Evromediterski program mladinskih izmenjav je bil tako ustanovljen na podlagi izkušenj v EU in upoštevajoč potrebe partnerjev. ⁸³

Direktorat Evropske komisije za izobraževanje in kulturo deluje v tesnem sodelovanju s pisarno za sodelovanje EuropeAid in Direktoratom za zunanje odnose ter gleda na implementacijo PME kot na prioriteto skupaj z drugimi prioritetami evropskega programa Mladina, kot so boj proti rasizmu, diskriminaciji, ksenofobiji, lažji dostop do programa za mlade ljudi z manj priložnostmi, dialog z drugimi kulturami in promocija večjega vzajemnega razumevanja med evropskimi državami in preostalim svetom. ⁸⁴

---

⁸¹ Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediterski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).

⁸² Vmesno ocenjevanje: Evromediterski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 21.

⁸³ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation of the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006), stran 32.

⁸⁴ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation of the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006), stran 32.

Kot pravi Evropska komisija v svoji odločitvi o ustanovitvi programa Mladina, je⁸⁵: »/p/articipacija mladih v prostovoljnih aktivnostih /.../ način neformalnega učenja, ki vodi k pridobivanju novega znanja, vključno jezikovne in kulturne narave. Pomaga določiti nadaljnje usmeritve v njihovem življenju, razširi obzorja in razvije njihove družbene sposobnosti, aktivno državljanstvo in uravnoteženo integracijo v družbo iz ekonomskega, družbenega in kulturnega vidika, vključujoč pripravo za delovno življenje in spodbuja zavest o pravem evropskem državljanstvu«.

5.1 Razvoj sodelovanja na področju mladine v Sredozemlju

Mladinsko sodelovanje s tretjimi državami v okviru programa Mladina in PME je nadaljevanje prejšnjih programov EU, ki so obstajali od 1992 naprej. V obdobju med 1992 in 1994 je sodelovanje s sredozemskimi državami podpirala resolucija Evropskega parlamenta.⁸⁶ To sodelovanje je vključevalo EU in le tri magrebske države. Evropska komisija je v svoji odločitvi o tretji fazi programa Mladina za Evropo⁸⁷ v tretjem členu govorila o promociji izmenjav z mladimi ljudmi iz držav nečlanic EU, s katerimi je EU sklenila sporazume o sodelovanju. Tako se je leta 1995, ko je začel delovati program Mladina za Evropo, to sodelovanje znotraj Akcije D razširilo na sedanje partnerice EMP, od 1996 naprej pa še v okviru programa Evropska prostovoljna služba (European Commission 2002: 2). Specifičen program za sredozemske partnerice z obsežnim

---

⁸⁵ Odločitev Evropske komisije in Evropskega parlamenta o ustanovitvi "Programa mladinskega delovanja v Skupnosti". *The Decision of the European Commission and the European Parliament establishing the "Youth Community Action Programme"*, 1031/2000/EC, sprejeta 13. 4. 2000, dostopna na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11603.htm> (10. 9. 2006), stran 9.

⁸⁶ Poročilo Komisije: Prioritetno delovanje na področju mladine: Poročilo o dejavnostih 1993. *Report of the Commission: Priority Actions in the Youth Field: Activity Report 1993*, 91/C 208/01, sprejeto 26. 6. 1991, dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41991X0809:EN:HTML> (15. 8. 2006).

⁸⁷ Odločitev Evropske komisije, Evropskega parlamenta in Sveta o sprejetju tretje stopnje programa »Mladina za Evropo«. *Decision of the European Commission, the European Parliament and the Council, adopting the third phase of the "Youth for Europe" programme*, 818/95/EC, sprejeta 14. 3. 1995, dostopno na <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995D0818:EN:HTML> (10. 9. 2006).

sofinanciranjem iz proračuna MEDA je bil ustanovljen leta 1999.⁸⁸ Slednje so v prvi prioritetni skupini tretjih držav.

Pravni okvir PME dajeta odločitvi Evropske komisije o ustanovitvi programa Mladina za Evropo⁸⁹ in programa mladinskega delovanja Skupnosti⁹⁰ ter projektni dokument Mladina Euromed II (European Commission 2006b), medtem ko Vodnik po programu Mladina⁹¹ deluje kot zunanji referenčni dokument. »Želi pomagati vsem, ki se zanimajo za razvoj projektov za mlade ljudi v različnih državah, ter jim pomaga razumeti tako cilje programa kot vrste projektov, ki so lahko (ali ne) podprti v skladu s pravili.«⁹²

Program Mladina Euromed I. (1999 – 2001)

Konec leta 1998 je Evropska komisija skupaj z Evromediterranskim odborom za Barcelonski proces sprejela odločitev o prvem programu Mladina Euromed za obdobje 1999-2001 (European Commission 2006b), ki je promoviral mobilnost in dejavnosti neformalnega izobraževanja za mlade.⁹³

---

⁸⁸ Vmesno ocenjevanje: Evromediterranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%20B7-4100%20IB%2098%200418%22 (11. 9. 2006), stran 6.

⁸⁹ Odločitev Evropske komisije, Evropskega parlamenta in Sveta o sprejetju tretje stopnje programa »Mladina za Evropo«. Decision of the European Commission, the European Parliament and the Council, adopting the third phase of the “Youth for Europe” programme, 818/95/EC, sprejeta 14. 3. 1995, dostopno na <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995D0818:EN:HTML> (10. 9. 2006).

⁹⁰ Odločitev Evropske komisije in Evropskega parlamenta o ustanovitvi “Programa mladinskega delovanja v Skupnosti”. *The Decision of the European Commission and the European Parliament establishing the “Youth Community Action Programme”*, 1031/2000/EC, sprejeta 13. 4. 2000, dostopna na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11603.htm> (10. 9. 2006), stran 3 – 4.

⁹¹ Vodnik po programu Mladina, sprejet s strani Evropske komisije, v veljavi od 1. 1. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/guide05_sl.pdf (5. 3. 2006).

⁹² Vodnik po programu Mladina, sprejet s strani Evropske komisije, v veljavi od 1. 1. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/guide05_sl.pdf (5. 3. 2006), stran 4.

⁹³ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 32.

Program predstavlja konkretno iniciativo, izhajajočo iz EMP, in predvideva razširitev dejavnosti evropskega programa Mladina na sredozemske države partnerice. Vseboval je tri dejavnosti evropskega programa Mladina, in sicer mladinske izmenjave, prostovoljno službo in podporne dejavnosti (t. i. Akcije 1, 2 in 5).⁹⁴ Proračun za dve leti je predvideval 9,7 milijonov evrov sredstev (6 milijonov iz finančnega instrumenta EMP – MEDA ter 3,7 iz programa Mladina). Z namenom implementacije PME je bil vzpostavljen sistem nacionalnih koordinatorjev, po eden v vsaki sredozemski državi partnerici.

V zvezi s PME so ministri na evromediteranski konferenci zunanjih ministrov leta 2001 v Bruslju⁹⁵ poudarili povečan pomen programa pri boju proti predsodkom in stereotipom ter se sporazumeli o nadaljevanju programa za nadaljnja tri leta. Na srečanju na Kreti⁹⁶ pa so ministri poudarili, da je pri dejavnostih v okviru EMP potrebno, kadar je to možno, osredotočenje na mlajše generacije, ki so državljani in bodoči sestavljavci politik prihodnosti.

V obdobju 1999 – 2001 je Evropska komisija v okviru programa Mladina Euromed odobrila več kot 200 projektov – mladinskih izmenjav, prostovoljne službe in podpornih ukrepov. Več kot 3150 mladih je sodelovalo v teh dejavnostih in število mladih udeležencev iz J in JV držav Sredozemlja ter iz EU je bilo uravnoteženo (European Commission 2002: 2).

Program Mladina Euromed II.

Novembra 2001 se je z odločitvijo Evropske komisije⁹⁷ začel drugi del programa Mladina Euromed za obdobje 2002 – 2004. Program Mladina Euromed II je računal s

---

⁹⁴ Za tehnične podatke glej Prilogo 2.

⁹⁵ Predsedniški zaključki evromediteranskega srečanja zunanjih ministrov v Bruslju. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Brussels*, sprejeti s strani Evropske komisije 6. 11. 2001, dostopno na <http://www.euromedrights.net/english/barcelona-process/EMP/summits/brussels.htm> (10. 9. 2006).

⁹⁶ Predsedniški zaključki evromediteranskega vmesnega srečanja zunanjih ministrov na Kreti. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Crete*, sprejeti s strani Evropske komisije 27. 5. 2003, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/cret/concl.htm (10. 9. 2006).

⁹⁷ Vmesno ocenjevanje: Evromediteranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the*

proračunom 14 milijonov (10 milijonov iz MEDA in 4 milijone iz evropskega programa Mladina). To je predstavljalo 40 odstotno povišanje proračuna (European Commission 2006b). Koristniki programa so bili mladi ljudje in drugi akterji na področju mladine v desetih sredozemskih partnericah in v 25 državah članicah EU.

Kot na prvi stopnji je novi program vseboval tri dejavnosti evropskega programa Mladina, in sicer mladinske izmenjave, prostovoljno službo in podporne dejavnosti (t. i. Akcije 1, 2 in 5).

Skladno s predlogi evalvacije programa Mladina Euromed I. je drugi del programa zaznamovala konsolidacija metod z namenom: povečati število projektov, izboljšati njihovo kakovost in osredotočenost na specifične sredozemske prioritete, utrditi strukture programa⁹⁸.

Tako število projektov kot njihova geografska razporejenost se je v sredozemski regiji izboljševalo. Leta 2001 je bilo v sredozemskih partnericah EMP izpeljanih 33 projektov, v letu 2002 je naraslo na 58, v letu 2003 pa že 87.⁹⁹

Program Mladina Euromed III.

Mladina Euromed III za obdobje 2005 – 2006 z decentraliziranim upravljanjem v sredozemskih državah je v pripravi. Ko se je iztekel program Mladina Euromed II decembra 2004, se je Evropska komisija odločila izvesti revizijo celotnega centraliziranega

---

European Commission, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%20FB7-4100%20FIB%20F98%20F0418%22 (11. 9. 2006).

⁹⁸ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation of the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006), stran 25.

⁹⁹ Vmesno ocenjevanje: Evromediterranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%20FB7-4100%20FIB%20F98%20F0418%22 (11. 9. 2006), stran 128.

načina upravljanja, da bi program uskladila z decentraliziranim upravljanjem v kontekstu reforme zunanje pomoči in sodelovanja. Zato je selekcija projektov mladinskih organizacij iz J in JV Sredozemlja od januarja 2005 naprej suspendirana, dokler ne bo decentralizirano upravljanje stopilo v veljavo (European Commission 2006b). Projekte sodelovanja lahko predložijo le evropske nevladne organizacije (od junija 2005 naprej) in mladinske organizacije iz držav članic EU ter morajo biti izvedeni v državah članicah EU.¹⁰⁰

Podatki o projektih, ki so bili izbrani v zadnjem selektivnem krogu programa Mladina Euromed pred prekinitvijo, kažejo na doseženo razširjenost programa, tako geografsko kot tudi glede na različne akcije. Situacija je bila, glede na število odobrenih projektov, naslednja (DG Education and Culture 2004):

- mladinske izmenjave: Alžirija, Egipt (2), Izrael (2), Jordanija, Maroko (2), Palestinska oblast, Tunizija, Turčija,
- prostovoljna služba: Izrael (2), Jordanija, Libanon (2),
- podporne aktivnosti: Alžirija, Izrael (2), Jordanija, Libanon (2), Palestinska oblast, Sirija (2), Tunizija (2), Turčija.

Dosedanji podatki kažejo, da je bil program uspešen - od leta 1999 je bilo več kot 20.000 mladim v Sredozemlju omogočena udeležba v mladinskih izmenjavah, prostovoljni službi in drugih dejavnostih neformalnega učenja.¹⁰¹ Odobrenih je bilo več kot 800 projektov in kvaliteta projektov se je izboljšala (European Commission 2006b).¹⁰² Tudi dejstvo, da se vedno pogosteje pojavljajo predlogi o prenosu modela programa Mladina Evromed na Balkan in na države Skupnosti neodvisnih držav¹⁰³ preko ustanovitve

---

¹⁰⁰ Do novembra 2006 se situacija ni spremenila (op.a.).

¹⁰¹ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 32.

¹⁰² Podatki za januar 2005.

¹⁰³ Azerbajdžan, Armenija, Belorusija, Kazahstan, Kirgizija, Moldavija, Ruska federacija, Tadžikistan, Turkmenistan, Uzbekistan in Ukrajina (CIS 2006).

podregionalnih programov s komplementarno proračunsko linijo in nacionalnimi koordinacijskimi strukturami¹⁰⁴, govori v prid uspešnosti programa.

V programu EMP za naslednjih pet let¹⁰⁵ je leta 2005 Evropska komisija poudarila, da se mora nadaljevati promocija medkulturnega dialoga med mladimi ljudmi preko mladinskih izmenjav, prostovoljne službe in drugih aktivnosti neformalnega učenja.

5.2 Cilji

PME je namenjen posameznikom, skupinam mladih ljudi v starosti med 15 in 25 leti in mladinskim delavcem, ki so pravni rezidenti ene od partneric EMP, ter lokalnim oblastem v teh partnericah. Prioritetne ciljne skupine so mlade ženske in mladi ljudje z manj priložnostmi za udeležbo v nacionalnih in mednarodnih programih mladinske mobilnosti.¹⁰⁶

PME je edini program v tretjem poglavju EMP, ki naslavlja potrebe specifične skupine ali dela prebivalstva – mladine – in ne potreb sektorja. Vsa področja življenja (izobraževanje, zaposlovanje, šport itd.) se navezujejo na to skupino in posledično na program Mladina.¹⁰⁷ Iz tega razloga lahko mladinski projekti pokrijejo številna druga

---

¹⁰⁴ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation of the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006).

¹⁰⁵ Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediteranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: 10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years*, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/evromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006), stran 32.

¹⁰⁶ Projektni dokument 2001/ 0186 o programu Mladina Evromed, stran 2. Vmesno ocenjevanje: Evromediteranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/evromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 37.

¹⁰⁷ Projektni dokument 2001/ 0186 o programu Mladina Evromed, stran 2. Vmesno ocenjevanje: Evromediteranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation:*

področja, npr. kulturna dediščina in mediji. To nakazuje na potencialno sinergijo med PME in programi MEDA.¹⁰⁸

Medtem ko so bili splošni cilji programa Mladina Euromed I olajšati integracijo mladih v družbeno in poklicno življenje, stimulirati demokratizacijo civilne družbe sredozemskih držav preko promocije aktivne participacije mladih, še posebno mladih žensk in mladinskih organizacij, ter razvijati zaposljivost mladih¹⁰⁹, si je poleg tega program Mladina Euromed II prizadeval tudi za dvig sodelovanja sredozemskih nevladnih organizacij v transnacionalnih mladinskih mrežah, zagotavljanje priložnosti neformalnega medkulturnega učenja za mlade ljudi, še posebno preko izmenjav in transnacionalne prostovoljne službe, razumevanje med kulturami in drug drugega.¹¹⁰

The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 67.

¹⁰⁸ Projektni dokument 2001/ 0186 o programu Mladina Evromed, stran 2. Vmesno ocenjevanje: Evromediterranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 58.

¹⁰⁹ Projektni dokument 2001/ 0186 o programu Mladina Evromed, stran 2. Vmesno ocenjevanje: Evromediterranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 23.

¹¹⁰ Projektni dokument 2001/ 0186 o programu Mladina Evromed, stran 2. Stran 37.

Program Mladina Euromed II. bolj v podrobnosti določi še specifične cilje¹¹¹:

- izboljšanje vzajemnega razumevanja med mladimi ljudmi iz EU in iz sredozemskih partneric, kot tudi dialog, spoštovanje in tolerantnost med različnimi kulturami,
- spodbuda mladinskih iniciativ,
- spodbuda razvoja neprofitnih struktur, delujočih na področju mladine, in usposabljanja mladinskih voditeljev na tem področju, zaradi bistvene vloge, ki jo igrajo mladinske nevladne organizacije v ohranjanju in krepitvi civilnih družb,
- spodbujanje izmenjav izkušenj in dobrih praks med mladinskimi nevladnimi organizacijami iz držav članic in iz sredozemskih držav ter med tistimi, ki so odgovorni za mladinsko delo na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, z namenom ustvariti temelj sodelovanja na nivoju mladinskih struktur in politik,
- opredelitev večletnega operativnega in finančnega okvirja med partnerji za implementacijo programa.

Vodnik uporabnikom opredeli šest tematskih prioritet¹¹²:

- aktivna participacija civilne družbe,
- krepitev državljanstva,
- položaj žensk v družbi,
- boj proti rasizmu in ksenofobiji,
- pravice manjšin,
- dediščina in varovanje okolja.

Sodelovanje v Programu naj bi izboljšalo vzajemne odnose v evromediterranski regiji, spodbudilo dialog, spoštovanje in tolerantnost, podprlo mladinske iniciative in vpliv nevladnih mladinskih organizacij v skupnosti, zagotovilo usposabljanje mladinskih vodij, okrepilo civilno družbo, spodbudilo izmenjavo dobrih praks med mladinskimi organizacijami in postavilo osnovo za sodelovanje (Euromed Youth Platform 2005).

---

¹¹¹ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 3.

¹¹² Vodnik po programu Mladina, sprejet s strani Evropske komisije, v veljavi od 1. 1. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/guide05_sl.pdf (5. 3. 2006), stran 71.

V regionalni strategiji sodelovanja za obdobje 2002 – 2006¹¹³ Evropska komisija poudari princip komplementarnosti med bilateralnim in multilateralnim načinom sodelovanja in pravi, da bo »zagotovila, da se bo regionalno strategijo koordiniralo z bilateralnimi prizadevanji« MEDA.¹¹⁴ Slednje bi lahko imelo dolgotrajne učinke na razvoj mladinskih organizacij in njihove infrastrukture, kar bi poudarilo njihovo vlogo kot aktivnih akterjev v civilni družbi.¹¹⁵

Poudarek v PME je na povečanju kapacitet (preko usposabljanja), demokratizaciji in gradnji civilne družbe (nevladne organizacije) in kaže na to, da ima program jasne politične prioritete, skladno z Barcelonsko deklaracijo.¹¹⁶

5.3 Vpliv programa Mladina Euromed

Učinek programa mora biti analiziran z dolgoročnega vidika, pretežno na osnovi, da trenutna mlada generacija v sredozemskih državah predstavlja visok delež celotnega prebivalstva v teh državah in da je in bo povečana mednarodna izpostavitvev imela učinek na dolgoročno stabilnost v regiji.¹¹⁷

---

¹¹³ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation od the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006).

¹¹⁴ Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation od the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006), stran 34.

¹¹⁵ Vmesno ocenjevanje: Evromediteranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 59 - 60.

¹¹⁶ Vmesno ocenjevanje: Evromediteranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 39.

¹¹⁷ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-

Pričakovani učinek PME na mlade ljudi je naslednji¹¹⁸:

- vključitev mladih ljudi v družbeno in poklicno življenje,
- spodbujanje aktivnega sodelovanja mladih ljudi, še posebno mladih žensk in mladinskih organizacij,
- razvoj zaposljivosti mladih.

Evropska komisija v svoji odločitvi o ustanovitvi programa mladinskega sodelovanja poudarja, da mladinske izmenjave pripomorejo k vzajemnemu zaupanju, okrepitvi demokracije, tolerance, pripravljenosti sodelovati in solidarnosti med mladimi ljudmi, in so tako bistvene za kohezijo in nadaljnji razvoj EU.¹¹⁹

Program Mladina Euromed ima jasen vpliv na osebnostni razvoj in zrelost posameznikov, kar posledično lahko vpliva na njihove poklicne odločitve. Čeprav neposredno ne vpliva na poklicno življenje mlade osebe, pa ima ključni vpliv na razvoj posameznikovih sposobnosti, tako lingvističnih in tehničnih.¹²⁰

V zvezi z vključitvijo v družbo so učinki ponovno posredni. Naslednje elemente so na primer največkrat navajali mladi ljudje v mladinskih organizacijah, ko so jih o tem povprašali¹²¹:

Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 40.

¹¹⁸ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 41.

Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 41.

¹¹⁹ Odločitev Evropske komisije in Evropskega parlamenta o ustanovitvi "Programa mladinskega delovanja v Skupnosti". *The Decision of the European Commission and the European Parliament establishing the "Youth Community Action Programme"*, 1031/2000/EC, sprejeta 13. 4. 2000, dostopna na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11603.htm>, 10. 9. 2006.

¹²⁰ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 41.

Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 41.

¹²¹ Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na

- okrepitev vzajemnega razumevanja in osveščenosti kot tudi medkulturna komunikacija,
- rušenje predsodkov tako v EU kot v sredozemskih državah in odprtje dialoga,
- omogočiti mladim, da povedo svoje, s čimer se poveča njihova samozavest,
- pokazati mladim iz Sredozemlja, da se tudi evropska mladina sooča s družbeno-ekonomskimi problemi, kot sta izključenost in brezposelnost, ter jih spodbujati, da postanejo aktivni državljani v njihovih državah.

Nekateri projekti jasno kažejo na aktivno vključitev lokalnih skupnosti v projektih Mladina Euromed.¹²²

Ena večjih zaslug PME je, da omogoča izmenjave med mladimi v državah, ki tradicionalno niso sodelovale med seboj, kar bi lahko imelo pozitivne posledice za regionalne povezave in odnose.¹²³ Seveda se ob vsem tem pojavlja nevarnost, da bi medsebojni stiki dosegli nasproten učinek od pričakovanega in spodbudili migracije. V skrajnem primeru se države še vedno lahko zatečejo k restriktivnim ukrepom, kljub temu pa veliko možnosti, da bi do tega prišlo, ni. Celoten poudarek PME je na krepitvi regionalne in lokalne zavesti mladih ob upoštevanju različnosti drugih kultur in strpnosti do le-teh ter spodbujanju sodelovanja mladih pri razvoju lokalne skupnosti.

Šibka točka PME je bil predvsem način financiranja in nadzora, ki je dopuščal nepravilnosti pri izvajanju, kar je bil tudi glavni razlog za zaustavitev programa za nedoločen čas po zaključku njegove druge stopnje. V večini primerov, ko so bili projekti

---

http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 41.

¹²² Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006), stran 42.

¹²³ Vmesno ocenjevanje: Evromediterranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euromed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006), stran 62.

izvedeni pravilno in v skladu z idejnimi zasnovami programa ter s tematskimi prioritetami in ciljnimi skupinami, pa so bili rezultati pozitivni tako z vidika vpliva na posameznike, mladinske organizacije in lokalne skupnosti. Povečevanje števila projektov in števila mladih iz J in JV Sredozemskih držav, ki se udeležujejo aktivnosti PME, kaže na vedno večji domet PME, medtem ko kvalitativne analize PME v teh državah potrjujejo pozitiven vpliv na številnih relevantnih področjih. Najpomembnejša ob vsem tem pa potrditev dejstva, da PME mladim v J in JV državah podaja življenjsko perspektivo v obliki razvoja osebnosti, izobraževanja in motiviranosti za delovanje v okviru lokalne skupnosti. Posledično se mladi ne zatekajo k migraciji kot odgovoru na težke razmere doma, s čimer se v širšem kontekstu EMP izpolni cilj omejevanja migracij iz Sredozemlja ter se EU posledično zagotovi varnost in stabilnost.

6. ZAKLJUČEK

Razlike v gospodarskem in družbenem razvoju med posameznimi državami in regijami so vedno večje, kar spodbuja migracije posameznikov v iskanju boljših življenjskih pogojev. Sredozemlje je z vidika upravljanja migracij problematična regija za EU. Povišana brezposelnost (15 odstotna povprečna stopnja brezposelnosti v regiji, najvišja na svetu), pojav povečanega števila mladih na trgu delovne sile, politična situacija, velike razlike – in »zavedanje teh razlik« (Louhichi 2005: 231) – z zahodnim svetom sili ljudi iz J in JV držav Sredozemlja v iskanje priložnosti drugod. EU spričo svoje geografske in zgodovinske bližine ter priložnosti, ki se tam ponujajo, prvi cilj migrantov iz teh držav.

Pri uravnavanju problema migracij v Sredozemlju je tako treba zajeti vse dejavnike, ki se navezujejo na migracije – tj. demografijo, razvoj, izobraževanje, mladino, zaposlovanje, varnost, terorizem, meje, identiteto, sodelovanje, regionalizem itd. – da bi lahko imeli le-te pod nadzorom. Posledično enostranski pristop k upravljanju migracij ni mogoč. Migracije namreč niso le enostranska, subjektivna odločitev posameznika na podlagi svojih vrednot in potreb, temveč na to odločitev vplivajo še številni zunanji faktorji, ki določajo gibanje prebivalstva. Skladno s tem so države članice EU razvile celostni model upravljanja migracij v Sredozemlju v okviru EMP, ki presega okvire tradicionalne migracijske politike in bo imel dolgoročne posledice ne le na področju migracij, temveč v celotni regiji na splošno. EMP naslavlja vzročno-posledične povezave migracij in z vzpodbujanjem razvoja v državah izvora preko dotoka kapitala, izmenjave znanj in sodelovanja, torej predvsem preko posrednih ukrepov, stremi k izboljšanju splošnega življenjskega standarda v izvornih državah ter posledično služi kot orodje omejevanja migracije iz J in JV sredozemskih držav v EU

Ker gre za vzročno-posledične povezave migracij, lahko povlečemo povezave med temi koncepti na več ravneh, ob tem pa izpostavimo enega, ki pri tem izstopa: razvoj. Razvoj ima ves potencial, da postane čarobni odgovor na problem migracij. Z razvojem sredozemske regije bi se znižala stopnja rasti prebivalstva, izboljšala varnost, dvignila pripravljenost k sodelovanju z drugimi državami, ustvarila nova delovna mesta in druge

priložnosti za mlade, posledica vsega tega pa bi bilo zmanjšanje medsebojnih razlik in posledično tudi potrebe po migraciji.

Mladi so glavni vir potencialnih imigrantskih (tako legalnih kot nelegalnih) tokov v EU, saj ustrezajo najpogostejšim kategorijam, nagnjenim k migraciji. So še mladi in polni energije, še nimajo družine, ki bi jih vezala na izvorno okolje, praviloma so v današnjem globaliziranem svetu manj vezani na tradicijo in na svojo izvorno kulturo ter so dinamični in pripravljeni sprejeti spremembe. V J in JV državah Sredozemlja mlada generacija predstavlja visok delež celotnega prebivalstva in demografski trendi ne nakazujejo dramatičnih sprememb.

Spričo velikega deleža mladih v prebivalstvih J in JV državah Sredozemlja in spričo prepričanja, da je izobrazba bistvena za izboljšanje kvalitete človeškega življenja ter za zagotavljanje družbenega in ekonomskega napredka (Todaro in Smith 2006: 363), so partnerice v okviru tretje košarice EMP razvile številne programe in dejavnosti, ki se osredotočajo predvsem na ženske, mlade in izobraževanje. PME je v okviru našega raziskovanja najbolj relevanten, saj se ga lahko razume kot del celostne migracijske politike EMP. Z njim EU naslavlja mlado populacijo v J in JV sredozemskih državah in jim v okviru izmenjav po eni strani podaja manjkajoče informacije, po drugi strani pa jih izobražuje. Mladim se skuša podati potrebne sposobnosti in znanja ter perspektivo, kar jim pomaga urediti njihovo ekonomsko situacijo, jih umesti v njihovo družbeno okolje ter odvrne od migracije v EU. Predvsem se želi s spoznavanjem situacije v Evropi preprečiti napačne predstave o EU, kjer naj bi se 'cedila med in mleko'.

Dvojno delovanje PME se odraža tudi v sami strukturi programa: delitvi na mladinske izmenjave ter na prostovoljno službo in podporne aktivnosti. Eden glavnih ciljev PME je krepitev evropske in sredozemske zavesti, torej ponos na svoj izvor, kar je doseženo že s samo zasnovano aktivnosti programa. V okviru mladinskih izmenjav so mladi z obeh strani Sredozemlja soočeni – morda prvič v življenju – s svojimi vrstniki iz drugega sveta, s katerimi potem teden, dva, izmenjavajo lastno kulturo, izkušnje, vidike, življenje. Ob tem največkrat pride do izmenjav 'pozitivnih strani' življenja v državi vsakega posameznika. Nemalokrat se zgodi, da imajo mladi iz Magreba veliko bolj razvito zavest in ponos o svoji državi kot pa mladi Evropejci. Tako v takšnih izmenjavah splošen vtis

največkrat govori v dobro raznolikosti in drugačnosti J in JV sredozemskih držav. S tem se krepi zavest magrebske mladine, s čimer naj bi se posledično preprečila njihova emigracija v Evropo. Saj, kot pravi Klinar (1976: 26), se nacionalno orientirani in navezani na svojo izvorno nacionalno kulturo težje odločajo za emigracije.

V okviru prostovoljne službe in podpornih dejavnosti¹²⁴ pa je poudarek ne toliko na informiranju kot na izobraževanju mladih samih in odgovarja na naslednje cilje: olajšati integracijo mladih v družbeno in poklicno življenje, stimulirati demokratizacijo civilne družbe sredozemskih držav preko promocije aktivne participacije mladih, še posebno mladih žensk in mladinskih organizacij, ter razvijati zaposljivost mladih.

Pri odločitvi za emigracijo so v igri tako racionalni kot emotivni elementi in tudi družbeno-psihološke-osebne karakteristike posameznika. V kolikor je mlada oseba iz ene izmed J in JV držav Sredozemlja nezadovoljna s svojim statusom v izvornem okolju, kjer njeni interesi ostajajo deloma neizpolnjeni in kjer ne vidi možnosti za svoj uspeh, in obenem ne pozna dobro novih prikrasov v imigrantski družbi, je odločitev za emigracijo skoraj gotova. V kolikor ta oseba najde svoj prostor v svoji izvorni družbi in obenem pozna realno situacijo v EU in morebitne ovire ter dejavnike odbijanja, bo odločitev težja. V kolikor pa je taista oseba imela priložnost sodelovati v aktivnostih programa Mladina (ali drugem programu evromediterranskih izmenjav), kjer je po eni strani prišlo do izmenjave z vrstniki iz Evrope bolj na emotivni, osebni ravni in kjer se je utrdila sredozemska zavest te osebe, po drugi strani pa je ta oseba spričo ob tem pridobljenih veščin in spretnosti povečala svojo konkurenčnost na trgu delovne sile in se posledično uspešno integrirala v svoje družbeno in ekonomsko okolje, bo do odločitve za emigracijo prišlo le redko. Utrjevanje evropske in sredozemske zavesti ima torej za cilj spodbuditi mlade prebivalce Magreba, da ostanejo doma in prispevajo k blaginji svojega izvornega okolja, pridobljene znanja in spretnosti pa jim omogočijo, da tam dobro živijo. S pomočjo PME se med drugim torej dolgoročno zmanjšuje moč in spremeni percepcija dejavnikov odbijanja v izvorni družbi in obenem tudi dejavnikov privlačevanja v potencialni imigrantski družbi, kar ima za posledico zmanjšano stopnjo migracije.

---

¹²⁴ Glej Prilogo 2.

Pričakovanja EU od PME so velika: integracija mladih ljudi v družbeno in profesionalno življenje bo te mlade navezala na nacionalno okolje; izobraževanje in s tem razvoj zaposljivosti mladih bo posledično omejil število mladih, ki v EU odhajajo zaradi nemogočih razmer na domačem trgu delovne sile; povečana aktivna participacija mladih ljudi, še posebno mladih žensk in mladinskih organizacij, bo spodbujala participacijo vedno več mladih ljudi v njihovem domačem okolju.

EMP še zdaleč ne predstavlja instantnega odgovora na probleme sredozemske regije, kljub temu pa pomeni zelo dober začetek na poti k iskanju trajnostnih rešitev, k čemur prispeva tudi nadgradnja z okvirom nove Sosedske politike. Ker se nanaša na številna med seboj povezana področja in jih naslavlja vsakega posebej, a vendarle kot del celote, so možnosti za uspeh večje. To je še posebej razvidno na področju migracij, kjer so že vidne posledice celostnega in dolgoročnega pristopa. PME, kot edini program, ki je izključno namenjen mladim, igra pri tem pomembno vlogo. Mladi so namreč bodoča delovna sila posamezne države, bodoča civilna družba, predstavniki razvoja. Vlaganje vanje pomeni vlaganje v razvoj, kar neizpodbitno pripelje do zmanjšanja emigracijskih pritiskov, posledično pa pomeni večjo stabilnost in varnost države ter regije na splošno. Sredozemlje kot stabilna in varna regija navsezadnje torej zagotavlja stabilno in varno okolje EU ter posledično njeno notranjo in zunanjo varnost.

7. VIRI

7.1 Primarni viri

1. Arabsko poročilo o človeškem razvoju. Arab Human development Report, sprejeto s strani Razvojnega programa Združenih narodov 2002, dostopno na <http://www.ituarabic.org/Ar-Human-Dev.pdf#search=%22Arab%20Human%20Development%20Report%202002%22> (10. 9. 2006).
2. Barcelonska deklaracija. *Barcelona declaration*, sprejeta na Evromediteranski konferenci 28. 11. 1995, dostopna na http://europa.eu.int/comm/external_relations/euromed/bd.htm (1. 8. 2006).
3. Bela knjiga: Novi zagon za evropsko Mladino. *White Paper: A new impetus for European Youth*, COM (2001) 681 final, sprejeta s strani Evropske komisije 21. 11. 2001, dostopno na [http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20\(2001\)%20681%20final%2C%22](http://ec.europa.eu/youth/whitepaper/download/whitepaper_en.pdf#search=%22White%20Paper%3A%20A%20new%20impetus%20for%20European%20Youth%3A%20COM%20(2001)%20681%20final%2C%22) (10. 9. 2006).
4. Deseta obletnica evromediteranskega vrha – Petletni delovni načrt. *10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: Five Year Work Programme*, 15074/05, sprejet s strani Evropskega sveta 28. 11. 2005, dostopno na [http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/87165.pdf#search=%22European%20Council%20\(2005\)%2010th%20Anniversary%20Euro-Mediterranean%20Summit%3A%20Five%20Year%20Work%20Programme%3A%2015074%2F05%20\(Presse%20327\)%22](http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/er/87165.pdf#search=%22European%20Council%20(2005)%2010th%20Anniversary%20Euro-Mediterranean%20Summit%3A%20Five%20Year%20Work%20Programme%3A%2015074%2F05%20(Presse%20327)%22) (13. 7. 2006).
5. Končno poročilo o strateškem partnerstvu EU s Sredozemljem in Bližnjim vzhodom. *Final report on EU Strategic Partnership with the Mediterranean and the Middle East*, sprejeto s strani Evropskega sveta junija 2004, dostopno na <http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/Partnership%20Mediterranean%20and%20Middle%20East.pdf> (10. 9. 2006).

6. Konvencija o migracijah v pogojih zlorabljanja ter o podpiranju enakih možnosti in tretmaja delavcev migrantov. *Convention concerning Migrations in Abusive Conditions and the Promotion of Equality of Opportunity and Treatment of Migrant Worker*, C143, sprejeta s strani Mednarodne organizacije dela 24. 6. 1975, dostopna na <http://www.ilo.org/ilolex/cgi-lex/convde.pl?C143> (15. 8. 2006).
7. Letno poročilo Evropske komisije o azilu in migraciji za leto 2001. *Annual report of the European Commission on asylum and migration for the year 2001*, dostopno na http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/asylum/statistics/doc_annual_report_2001_en.htm (10. 9. 2006).
8. Novi profil sredozemske politike – Predlog za obdobje 1992 – 1996. *New Profile for Mediterranean Policy – Proposal for the Period 1992-1996*, sprejeto s strani Evropske komisije junija 1990, dostopno na http://www.esteri.it/eng/4_27_58_52.asp (10. 9. 2006).
9. Odločitev Evropske komisije, Evropskega parlamenta in Sveta o sprejetju tretje stopnje programa »Mladina za Evropo«. *Decision of the European Commission, the European Parliament and the Council, adopting the third phase of the “Youth for Europe” programme*, 818/95/EC, sprejeta 14. 3. 1995, dostopno na <http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31995D0818:EN:HTML> (10. 9. 2006).
10. Odločitev Evropske komisije in Evropskega parlamenta o ustanovitvi “Programa mladinskega delovanja v Skupnosti”. *The Decision of the European Commission and the European Parliament establishing the “Youth Community Action Programme”*, 1031/2000/EC, sprejeta 13. 4. 2000, dostopna na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/cha/c11603.htm> (10. 9. 2006).
11. Poročilo Generalnega sekretarja Generalni skupščini: Mi – narodi: Vloga Združenih narodov v 21. stoletju. *Report of the Secretary General to the General Assembly »We the Peoples: The Role of the United Nations in the 21st century«*, objavljeno 3. 4. 2000, dostopno na <http://www.un.org/millennium/sg/report/full.htm> (11. 9. 2006).

12. Poročilo Komisije: Prioritetno delovanje na področju mladine: Poročilo o dejavnostih 1993. *Report of the Commission: Priority Actions in the Youth Field: Activity Report 1993*, 91/C 208/01, sprejeto 26. 6. 1991, dostopno na <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:41991X0809:EN:HTML> (15. 8. 2006).
13. Poročilo Komisije: Vmesno ocenjevanje programa Mladina 2000 – 2006 (pokritje obdobja 2000 – 2003). *Report from the Commission: Interim evaluation of the Youth Programme 2000-2006 (covering the period 2000-2003)*, COM (2004) 158 final, sprejeto 8. 3. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/report_interim_evaluation_youth_en.pdf (10. 9. 2006).
14. Poročilo Združenih narodov o svetovnem družbenem položaju. *Report on the World Social Situation*, sprejeto 1997, dostopno na <http://daccessdds.un.org/doc/UNDOC/GEN/N97/086/14/IMG/N9708614.pdf?OpenElement> (7. 6. 2006).
15. Prečiščeno besedilo Pogodbe o ustanovitvi Evropske Skupnosti. *Consolidated Version of the Treaty Establishing the European Community*, prvotna pogodba sprejeta 25. 3. 1957, prečiščeno besedilo objavljeno v Uradnem listu Evropskih skupnosti 24. 12. 2002, http://europa.eu.int/eur-lex/en/treaties/dat/EC_consol.html (15. 9. 2006).
16. Predlog resolucije o imigracijski politiki Republike Slovenije (1998). Poročevalec Državnega zbora Republike Slovenije, XXIV (38).
17. Predsedniški zaključki pete Evromediterranske konference v Valencii. *Presidency conclusions of the fifth Euro-Mediterranean Conference in Valencia*, sprejeti s strani Evropske komisije 23. 4. 2002, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euomed/conf/val/concl.pdf (26. 04. 2006).
18. Predsedniški zaključki evromediterranskega srečanja zunanjih ministrov v Bruslju. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Brussels*, sprejeti s strani Evropske komisije 6. 11. 2001, dostopno na

<http://www.euromedrights.net/english/barcelona-process/EMP/summits/brussels.htm>
(10. 9. 2006).

19. Predsedniški zaključki evromediteranskega srečanja zunanjih ministrov v Haagu. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in the Hague*, sprejeti s strani Evropske komisije 30. 11. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/hague_concl.pdf (10. 9. 2006).
20. Predsedniški zaključki evromediteranskega vmesnega srečanja zunanjih ministrov v Dublinu. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Dublin*, sprejeti s strani Evropske komisije 6. 5. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/dublin/concl.pdf (10. 9. 2006).
21. Predsedniški zaključki evromediteranskega vmesnega srečanja zunanjih ministrov na Kreti. *Presidency conclusions of the Euro-Mediterranean Meeting of Ministers of Foreign Affairs in Crete*, sprejeti s strani Evropske komisije 27. 5. 2003, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/cret/concl.htm (10. 9. 2006).
22. Predsedniški zaključki sedme evromediteranske konference v Luksemburgu. *Presidency conclusions of the seventh Euro-Mediterranean Conference in Luxembourg*, sprejeti s strani Evropske komisije 31. 5. 2005, dostopno na <http://www.euromed-seminars.org.mt/archive/ministerial/vii-luxembourg-en.pdf#search=%22Conclusions%20for%20the%207th%20Euro-Mediterranean%20Conference%20of%20Ministers%20of%20Foreign%20Affairs%20in%20Luxembourg%22> (10. 9. 2006).
23. Predsedniški zaključki šeste evromediteranske konference v Neaplju. *Presidency conclusions of the sixth Euro-Mediterranean Conference in Naples*, sprejeti s strani Evropske komisije 3. 12. 2003, dostopno na http://www.ueitalia2003.it/NR/rdonlyres/D33FB0C7-4B19-4F4D-B9FB-1003734AC339/0/1202ConclusionsEuromed_EN_.pdf (10. 9. 2006).

24. Skupna strategija za sredozemsko regijo. *Common strategy on the Mediterranean region*, 2000/458/CFSP, sprejeta s strani Evropskega sveta 19. 6. 2000, dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r15002.htm> (14. 7. 2006).
25. Sporočilo Evropske komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomskemu in socialnemu odboru in Odboru regij: Migracije in Razvoj: Nekaj konkretnih usmeritev. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions: Migration and Development: Some concrete orientations*, COM (2005) 390 final, sprejeto s strani Evropske komisije 1. 9. 2005, dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0390en01.pdf (12. 8. 2006).
26. Sporočilo Evropske komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Območje svobode, varnosti in pravice: Ocena programa iz Tampere in nadaljnje usmeritve. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Area of Freedom, Security and Justice: Assessment of the Tampere programme and future orientations*, SEC (2004) 680 in SEC (2004) 693, COM (2004) 4002 final, sprejeto 2. 6. 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/justice_home/doc_centre/intro/docs/bilan_tampere_en.pdf (12. 8. 2006).
27. Sporočilo Evropske komisije Svetu, Evropskemu parlamentu, Evropskemu ekonomskemu in socialnemu odboru in Odboru regij: Migracije in Razvoj: Nekaj konkretnih usmeritev. *Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the European Economic And Social Committee and the Committee of the Regions: Migration and Development: Some concrete orientations*, COM (2005) 390 final, sprejeto s strani Evropske komisije 1. 9. 2005, dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2005/com2005_0390en01.pdf (12. 8. 2006).
28. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: 10. obletnica evromediterranskega vrha: Načrt dela za srečanje izzivov naslednjih pet let. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament:*

10th Anniversary Euro-Mediterranean Summit: A work programme to meet the challenges of the next five years, COM (2005) 139, sprejeto 12. 4. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/barcelona_10/docs/10th_comm_en.pdf (12. 8. 2006).

29. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Integracija migracijskih vprašanj v odnose Evropske unije s tretjimi državami. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Integrating Migration Issues in the European Union's Relations with Third Countries*, COM (2002) 0703 final, sprejeto 3. 12. 2002, dostopno na http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2002/com2002_0703en01.pdf (12. 8. 2006).
30. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu o izobraževanju in usposabljanju v kontekstu zmanjševanja revščine v državah v razvoju. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: On Education and Training in the Context of Poverty Reduction in Developing countries*, COM (2002) 116 final, sprejeto 6. 3. 2002, dostopno na <http://europa.eu/scadplus/leg/en/lvb/r12511.htm> (12. 8. 2006).
31. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu: Širša Evropa – Soseščina: Novi okvir odnosov z našimi vzhodnimi in južnimi sosedi. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: Wider Europe – Neighbourhood: A New Framework for Relations with our Eastern and Southern Neighbours*, COM (2003) 104 final, sprejeto s strani Evropske komisije 11. 3. 2003, dostopno na http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/com03_104_en.pdf#search=%22Wider%20Europe%20-%20Neighbourhood%22 (12. 8. 2006).
32. Sporočilo Komisije Svetu in Evropskemu parlamentu za pripravo srečanja evromediterranskih zunanjih ministrov v Valencii, 22. – 23. aprila 2002. *Communication from the Commission to the Council and the European Parliament: To Prepare the Meeting of Euro-Mediterranean Foreign Ministers in Valencia, 22-23 April 2002*, SEC (2002c) 159 final, sprejeto 13. 2. 2002, dostopno na [83](http://eur-
</div><div data-bbox=)

- lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/oj/2003/ce127/ce12720030529en06440652.pdf (12. 8. 2006).
33. Svetovno poročilo o migracijah: Stroški in koristi mednarodne migracije. *World migration report: Cost and benefit of international migration*, sprejeto s strani Mednarodne organizacije za migracije junija 2005, dostopno na <http://www.iom.int/iomwebsite/Publication/ServletSearchPublication?event=detail&id=4171> (26. 04. 2006).
34. Varna Evropa v boljšem svetu – Evropska varnostna strategija. *A Secure Europe in a Better World - The European Security Strategy*, sprejeto s strani Evropskega sveta 12. 12. 2003, dostopno na <http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cmsUpload/78367.pdf> (15. 9. 2006).
35. Vmesno ocenjevanje: Evromediteranski program Mladina 2001 – 2003: Končno poročilo evropski komisiji. *Mid-term Evaluation: The Euro-Mediterranean Youth Programme 2001 – 2003: Final Report to the European Commission*, MEI/B7-4100/IB/98/0418, sprejeto s strani ECO decembra 2004, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/euomed2004_en.pdf#search=%22Mid-term%20Evaluation%3A%20The%20Euro-Mediterranean%20Youth%20Programme%202001%20%E2%80%93%202003%3A%20Final%20Report%3A%20MEI%2FB7-4100%2FIB%2F98%2F0418%22 (11. 9. 2006).
36. Vmesno poročilo programa Mladina Evromed: Končno poročilo Evropski komisiji – Generalnemu direktoratu AIDCO. *Mid-Term Evaluation of the Euromed-Youth programme: A final report to the European Commission - Directorate General AIDCO*, sprejeto s strani Ecotecha 24. 8. 2001, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/eval/midterm_main_report.pdf#search=%22Mid-Term%20Evaluation%20of%20the%20Euromed-Youth%20programme%3A%20A%20final%20report%20to%20the%20European%20Commission%20-%20Directorate%20General%20AIDCO%22 (10. 9. 2006).
37. Vodnik po programu Mladina, sprejet s strani Evropske komisije, v veljavi od 1. 1. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/guide05_sl.pdf (5. 3. 2006).

38. Zaključni dokument vrha Evropskega sveta v Rimu. *Final act of the Rome Summit of the European Council*, sprejeto 15. 12. 1990 s strani Evropskega sveta, dostopno na http://aei.pitt.edu/1406/01/Rome_dec_1990.pdf (15. 9. 2006).
39. Zaključni dokument vrha v Helsinkih Konference za varnost in sodelovanje v Evropi. *Final act of the summit in Helsinki of the Conference on Security and Co-operation in Europe*, sprejet 1. 8. 1975, dostopen na http://www.osce.org/documents/mcs/1975/08/4044_en.pdf (10. 9. 2006).
40. Zaključna izjava Robina Cooka na *ad hoc* evromediterranskem ministrskem srečanju v Palermu. *Concluding statement by Robin Cook at the Euromed ad hoc ministerial meeting in Palermo*, podano 4. 6. 1998, dostopno na http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/conf/palermo/conc_en.htm (11. 9. 2006).

7. 2 Sekundarni viri

41. ACB News (2005) *Paris Riots in Perspective*. ABC News 4. 11. 2005, <http://abcnews.go.com/International/story?id=1280843> (15. 9. 2006).
42. Abouyoub, Hassan (2005) Barcelona II: hacía una refundación? V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 67-71.
43. Antolovič, Nina (2003) *Ilegalne migracije kot izziv slovenski nacionalni varnosti: diplomsko delo*. Ljubljana: FDV.
44. Aragall, Xavier (2005) Migraciones internacionales: el espacio euromediterráneo en la agenda gobal. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 219 – 221.
45. Arko, Irena (1989) *Odklonsko obnašanje mladih s posebnim ozirom na migracije*. Diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
46. Aubarell, Gemma in Xavier Aragall (2005) *Immigration and the Euro-Mediterranean Area: Keys to Policy and Trends*. V EuroMeSCo Papers 47. Lizbona: EuroMeSCo Secretariat.

47. Baldwin-Edwards, Martin (2004) *The Changing Mosaic of Mediterranean Migrations*. Migration Information Source (1. 6. 2004),
<http://www.migrationinformation.org/feature/display.cfm?ID=230>, 20. 6. 2006.
48. Balfour, Rosa (2004) *Rethinking the Euro-Mediterranean political and security dialogue*. V Occasional papers 52,
[http://www.iss-eu.org/occasion/occ52.pdf#search=%2210.%09Balfour%2C%20Rosa%20\(2004\)%20Rethinking%20the%20Euro-Mediterranean%20political%20and%20security%20dialogue%22](http://www.iss-eu.org/occasion/occ52.pdf#search=%2210.%09Balfour%2C%20Rosa%20(2004)%20Rethinking%20the%20Euro-Mediterranean%20political%20and%20security%20dialogue%22) (15. 6. 2006).
49. Bichara, Fahad in Christian Koch (2005) El Proceso de Barcelona y su impacto en el Diálogo CCG-UE. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMP, 101.
50. Boussetta, Mohamed (2005) El acuerdo de Agadir, integración sur – sur y Partenariado Euromediterráneo. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 175 – 177.
51. Boutrouche, Samuel (2003) Immigration and asylum in the harmonisation policies of the EU: the need for balance. V David Turton in Julia Gonzalez (2003) *Immigration in Europe: Issues, Policies and Case Studies*. Bilbao: University of Deusto, 75-88.
52. Bruyas, Pierre (2005) *Socio-economic aspects of the Maghreb*. V Statistics in focus: General and regional statistics (4/2005),
[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DN-05-004/EN/KS-DN-05-004-EN.PDF#search=%22Bruyas%2C%20Pierre%20\(2005\)%20Socio-economic%20aspects%20of%20the%20Maghreb.%22](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_OFFPUB/KS-DN-05-004/EN/KS-DN-05-004-EN.PDF#search=%22Bruyas%2C%20Pierre%20(2005)%20Socio-economic%20aspects%20of%20the%20Maghreb.%22) (12. 6. 2006).
53. Buzan, Barry (1991) *People, states and fear: An agenda for international security studies in the post-Cold war era*. New York, London, Toronto, Sydney, Tokio in Singapur: Harvester Wheatsheaf.
54. Cassarino, Jean (2005) Gestión fronteriza y de la inmigración en la región euromediterránea: hacia nuevas formas de interconectividad. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 227 - 231.

55. Castles, Stephen in Mark J. Miller (1998) *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. London: Macmillan Press Ltd.
56. Cholewinski, Ryszard (2005) Preventing irregular migration. V Francois Julien-Laferriere, Henri Labaye in Örjan Edström (ur.) *La politique européenne d'immigration et d'asile: bilan critique cinq ans après le traité d'Amsterdam*. Bruxelles : Bruylant, 95 - 119.
57. Cinac, Zehra Eka (2003) *Ilegalne migracije kot varnostni problem v Republiki Sloveniji*: diplomsko delo. Ljubljana: FDV.
58. CIS (2006) *Commonwealth of Independent States*
<http://www.cis.minsk.by/main.aspx?uid=3360> (20. 12. 2006).
59. Cohen, Robin (1995) Emerging trends. V Robin Cohen (ur.) *The Cambridge survey of world migration*. Cambridge: University Press, 507 – 509.
60. Cohen, Robin (2004) Migration. V Adam Kuper in Jessica Kuper (ur.) *The Social Science Encyclopedia. Volume II*. London in New York: Routledge, 647-650.
61. Couloumbis, Theodore in Thanos Veremis (1999) Introduction: The Mediterranean in perspective. V Stelios Stavridis, Theodore Couloumbis, Thanos Veremis in Neville Waites (ur.) *Foreign Policies of the EU's Mediterranean States and Applicant Countries in the 1990's*. New York: St. Martin's Press, 1-21.
62. DG Education and Culture (2004) *Compendium November 2004: Projects taking place in the Mediterranean partner countries: Selection round November 2004*,
<http://www.salto-youth.net/download/688/compendium%20euromed%2003-04.doc>
(10. 9. 2006).
63. Dunkerley, David (2002) *Changing Europe: Identities, nations and citizens*. London in New York: Routledge.
64. El País (2006) *La inmigración en España*, <http://www.elpais.es/todo-sobre/tema/inmigracion/Espana/27/> (10. 9. 2006).
65. Emerson, Michael in Gergana Noutcheva (2005) From Barcelona Process to Neighbourhood Policy. V *CEPS Working Document 220 (3/2005)*,
http://www.weltpolitik.net/attachment/0644a930ba1074b5cca2acd4809cbcd5/80dbcc57d873d73eff40ecedf0ea3951/CEPS_working220_05.pdf (15. 6. 2006).

66. ESCWA (2006) Statistical Information System – Labour, <http://esis.escwa.org.lb/> (15. 12. 2006).
67. Euromed Youth Platform (2005) *Euro-Med Youth Programme: Background*, <http://www.euromedp.org/en/emyp2.asp> (10. 9. 2006).
68. European Commission (2002) *Euro Med Youth Programme Brochure*. Bruselj: DG Education and Culture.
69. European Commission (2006a) *The Euro-Mediterranean Partnership / Barcelona Process*, http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/ (13. 8. 2006).
70. European Commission (2006b) *Euro–Med Youth Programme: Priorities*, http://ec.europa.eu/youth/priorities/euromed_en.html (9. 10. 2006).
71. Europol (2006) *Organized Illegal Immigration Into the European Union*, http://www.europol.eu.int/index.asp?page=publ_illegalimmigration (24.4.2006).
72. Eurostat (2004) *Population Statistics*. Luksemburg: Office for official publications of the European Communities.
73. Geddes, Andrew (2000) *Immigration and European Integration: Towards fortress Europe?* Manchester in New York: Manchester University Press.
74. Gilpin, Robert (2001) *Global Political Economy: Understanding the international economic order*. Hyderabad: Orient Longman, str. 366.
75. Grizold, Anton (1999) *Evropska varnost*. Ljubljana: FDV.
76. ICMPD (2004) *Irregular transit migration in the Mediterranean – some facts, futures and insights*. Vienna: ICMPD.
77. ICMPD (2005) *The Mediterranean Transit Migration Dialogue (MTMD)*. http://www.icmpd.org/uploading/MTM_Newsletter_June2005_EN.pdf (25. 6. 2006).
78. Jerch, Martin, Escribano, Gonzalo in Alejandro Lorca (2002) The impact of migration from the Mediterranean on European security. V Alvaro de Vasconcelos (ur.) *A European strategic concept for the Mediterranean*. Lizbona: EuroMeSCo.
79. Khader, Bichara (1995) *El muro invisible*. Barcelona: Icaria editorial.
80. Khader, Bichara (2005) Partenariado Euromediterráneo o Partenariado Euro-Árabe. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMP, 99-103.

81. Klinar, Peter (1976) *Mednarodne migracije: sociološki vidiki mednarodnih migracij v luči odnosov med imigrantsko družbo in imigrantskimi skupnostmi*. Maribor: Založba obzorja.
82. Klinar, Peter (1993) Osnove migracijske politike. *Teorija in praksa* (let.30, št.7-8), 646-650.
83. Končar, Polonca (1993) *Mednarodno delovno pravo*. Ljubljana: Časopisni zavod Republike Slovenije.
84. Kneževič, Simona (2002) *Mednarodnopravni vidiki in imigrantska politika v Sloveniji: diplomsko delo*. Ljubljana: FDV.
85. Kovač, Bogomir (2003) Globalizacija, migracijski tokovi in ekonomski razvoj na obrobju slovenskih migracijskih dilem. V Mojca Pajnih in Simona Zavratnik Zimic (ur.) *Migracije – Globalizacija – Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni inštitut, 43 - 81.
86. Kymlicka, Will (2001) *Politics in the vernacular: Nationalism, multiculturalism, and citizenship*. New York: Oxford University Press.
87. Laitinen, Ilkka (2005) Aspects and recent development on border security. V Francois Julien-Laferrriere, Henri Labaye in Örjan Edström (ur.) *La politique européenne d'immigration et d'asile: bilan critique cinq ans après le traité d'Amsterdam*. Bruxelles : Bruylant, 121-126.
88. Lanzieri, Giampaolo (2006) Long-term population projections at national level. V *Statistics in focus: Population and social conditions* (3/2006), [http://epp.eurostat.cec.eu.int/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-06-003/EN/KS-NK-06-003-EN.PDF#search=%22Lanzieri%2C%20Giampaolo%20\(2006\)%20Long-term%20population%20projections%20at%20national%20level%22](http://epp.eurostat.cec.eu.int/cache/ITY_OFFPUB/KS-NK-06-003/EN/KS-NK-06-003-EN.PDF#search=%22Lanzieri%2C%20Giampaolo%20(2006)%20Long-term%20population%20projections%20at%20national%20level%22) (12. 6. 2006).
89. Leffler, Christian (2005) Una evolución y no una revolución: El Proceso de Barcelona diez anos después. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 63-66.
90. Louhichi, Khaled (2005) Migration et objectifs de développement du millénaire: cas de la migration arabe. *International migration and millenium development goals: Selected papers of the UNFPA expert group meeting*. New York: UNFPA, 231-242.

91. Lutterbeck, Derek (2006) Policing Migration in the Mediterranean. *Mediterranean Politics* 11 (1), 59 – 82,
http://www.gcsp.ch/e/publications/Issues_Institutions/ME_Med/Academic_Papers/Lutterbeck-Med_Politics-March06.pdf (15. 5. 2006).
92. Malačič, Janez (2003) *Demografija. Teorija, analiza, metode in modeli*. Ljubljana: EF.
93. Mariani, Thierry (2005) Introduction. V Francois Julien-Laferriere, Henri Labaye in Órjan Edström (ur.) *La politique européenne d'immigration et d'asile: bilan critique cinq ans après le traité d'Amsterdam*. Bruxelles : Bruylant, 1-7.
94. Meda Team Information (2001) The Euro-Mediterranean Youth Action Programme. *Euromed special feature*, 2001 (25),
http://ec.europa.eu/comm/external_relations/euromed/publication/special_feature25_en.pdf#search=%22Euromed%20special%20feature%20Issue%2025%2C%2011%20October%202001%22 (10.9. 2006: 11).
95. Nascimbene, Bruno (2005) Perspectives futures et orientations. V Francois Julien-Laferriere, Henri Labaye in Órjan Edström (ur.) *La politique européenne d'immigration et d'asile: bilan critique cinq ans après le traité d'Amsterdam*. Bruxelles : Bruylant, 331-336.
96. NAWAFID (2006) La migration peut améliorer le bien-être et réduire la pauvreté, selon le rapport sur les perspectives économiques mondiales 2006. V *Nouvelles du Groupe de la Banque mondiale au Magreb* 1 (50 - 53),
<http://siteresources.worldbank.org/INTMOROCCOINFRENCH/2234310-1140800998426/20840061/breves.pdf> (20. 6. 2006).
97. Niessen, Jan in Yongmi Schibel (2003) The consequences of demographic change: is there a role for migration? V David Turton in Julia Gonzalez (2003) *Immigration in Europe: Issues, Policies and Case Studies*. Bilbao: University of Deusto, 49-74.
98. OSCE (2004) *Mediterranean Seminar: Addressing Threats to Security in the 21st century: Interaction between the OSCE and the Mediterranean Partners for Cooperation*, http://www.osce.org/documents/sg/2004/11/3826_en.pdf (10. 6. 2006).

99. Pastore, Ferruccio (2005) Remesas y codesarollo en la región del Mediterráneo. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 222 – 225.
100. Pérez-Casado, Richard in Narcís Serra (2005) Presentación. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 9.
101. Pérez-Díaz, Víctor, Berta Álvarez-Miranda in Carmen González-Enríquez (2001) *Espanya davant la immigració*. Barcelona: Fundació La Caixa, 36 – 85.
102. Pérez-Díaz, Víctor, Berta Álvarez-Miranda in Elisa Chuliá (2006) La immigració musulmana a Europa: Turcs a Alemanya, algerians a França i marroquins a Espanya. *Col·lecció Estudis Socials de la Caixa (15)*,
http://www.pdf.obrasocial.comunicacions.com/es/cat/es15_cat.pdf (23. 3. 2006).
103. Prat y Coll, Juan (2005) Diez anos del Proceso de Barcelona. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 65.
104. Prosperini, Paolo (2004) The effects of enlargement in the Mediterranean: Possible consequences for the Barcelona Process. V Esther Barbé in Johansson-Nogués, Elisabeth (ur.) *Beyond enlargement: The new members and the new frontiers of the enlarged EU*. Barcelona: Institut Universitari d'Estudis Europeus: 184 - 207.
105. Radwan, Samir (2005) Evaluación del Proceso de Barcelona desde la perspectiva de los socios mediterráneos. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMP, 79-85.
106. Ravenhill, John (2005) *Global Political Economy*. Oxford: Universty Press.
107. Redacción Madrid (2006) Tsunami humano. ADN, 16. 3. 2006.
108. Solana, Javier (2005) *Barcelona ten years on: new impetus for a lasting vision*,
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressdata/EN/articles/87496.pdf (23. 3. 2006).
109. Solana, Javier, Romano Prodi in Chris Patten (2003) *Strengthening EU's relations with the Arab World*,
http://www.medea.be/files/UE_monde_arabe_12_2003_EN.pdf#search=%22Strengthening%20EU%E2%80%99s%20relations%20with%20the%20Arab%20World%22
(15. 8. 2006).

110. Sowell, Thomas (1996) *Migrations and cultures: A world view*. New York: Basic Books.
111. Todaro, Michael in Stephen Smith (2006) *Economic development: ninth edition*. Harlow: Pearson Addison-Wesley.
112. UN (2006) *The Millennium Development Goals Report*,
<http://mdgs.un.org/unsd/mdg/Resources/Static/Products/Progress2006/MDGReport2006.pdf> (15. 11. 2006).
113. UNDP (2006) *Human Development Report 2006 - Beyond scarcity: Power, poverty and the global water crisis*. New York: UNDP.
114. UNESCO (2005) *Glossary: Refugee*, http://portal.unesco.org/shs/es/ev.php-URL_ID=3138&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (20. 12. 2006).
115. UNFPA (2006a) *A Passage to Hope: Women and International Migration: State of World Population*, <http://www.unfpa.org/swp/2006/english/introduction.html> (14. 6. 2006).
116. UNFPA (2006b) *Investing in Adolescents and Youth Can Yield Wide-Ranging Dividends*, <http://www.unfpa.org/adolescents/investing.htm> (15. 8. 2006).
117. UNFPA (2006c) *Adolescent Realities in a Changing World*, <http://www.unfpa.org/adolescents/about.htm> (15. 8. 2006).
118. UNSTATS (2003) *Demographic Yearbook*,
<http://unstats.un.org/unsd/demographic/sconcerns/popsiz/size2.htm> (14. 11. 2006).
119. UNSTATS (2005) *Indicators on youth and elderly populations*,
<http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/socind/youth.htm> (15. 12. 2005).
120. UNSTATS (2006) *Indicators on education*,
<http://unstats.un.org/unsd/demographic/products/socind/education.htm> (15. 12. 2006).
121. Vasconcelos, Alvaro de (2002) Le monde des régions et la difficile équation euro-méditerranéenne. V Roberto Aliboni, Fouad Ammor in Alvaro de Vasconcelos (ur.) *Intégration et sécurité dans l'espace euro-méditerranéen*. Lizbona: Instituto de Estudos Estratégicos e Internacionais, 19-55.

122. Vasconcelos, Alvaro de (2005) Barcelona Plus: El camino hacia la Comunidad Euromediterránea de Estados Democráticos. V IEMed in Fundació Cidob (ur.) *Med.2005 – Anuario del Mediterráneo*. Barcelona: IEMed, 68-69.
123. Verlič Christensen, Babara (2002a) Are migrations revolving national labour markets of European Union? *Dve domovini: razprave o izseljenstvu* (št.16), 65-79.
124. Verlič Christensen, Barbara (2002b) *Evropa v precepu med svobodo in omejitvami migracij*. Ljubljana: FDV.
125. Waites, Neville in Stelios Stavridis (1999) The European Union and Mediterranean Member states. V Stelios Stavridis, Theodore Couloumbis, Thanos Veremis in Neville Waites (ur.) *Foreign Policies of the EU's Mediterranean States and Applicant Countries in the 1990's*. New York: St. Martin's Press, 22 – 39.
126. Weiner, Myron (1993) Security, stability and international migration. V Myron Weiner (ur.) *International migration and security*. San Francisco: Westview Press.
127. Weltner – Puig, Rina (2004) The changing international context of the Euro-Mediterranean Partnership: The impact of the twin enlargement processes of the EU and NATO on the Mediterranean region. V Esther Barbé in Johansson-Nogués, Elisabeth (ur.) *Beyond enlargement: The new members and the new frontiers of the enlarged EU*. Barcelona: Institut Universitari d'Estudis Europeus: 208 - 234.
128. Zavratnik Zimic, Simona (2003) Trdnjava Evropa ali odprta Evropa? Izzivi za države »schengenske periferije«. V Mojca Pajnih in Simona Zavratnik Zimic (ur.) *Migracije – Globalizacija – Evropska unija*. Ljubljana: Mirovni inštitut, 15-41.

8. PRILOGE

8.1 Priloga 1: Migracijske poti iz Sredozemlja

Vzhodno sredozemska pot (ICMPD 2005: 3)

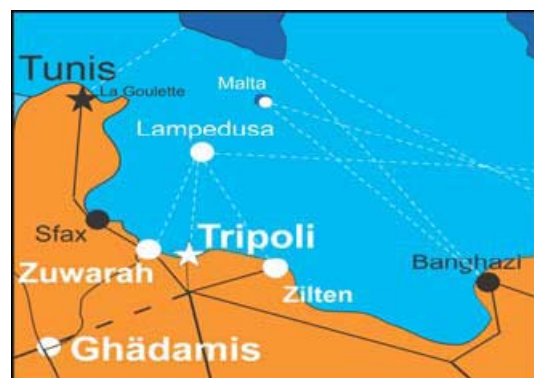
Zahodnoafriška pot preko severozahodnega kanala (ICMPD 2005: 3)

Zahodnoafriška pot preko južnega kanala (ICMPD 2005: 2)

Severno- in vzhodnoafriška pot (ICMPD 2005: 3)

8.2 Priloga 2: Človekov razvoj: primerjava severa in juga

Primerjava 25 evropskih držav in 11 držav J in JV Sredozemlja (povzeto po UNDP 2006: 283 – 286).

Uvrstitev na HDI lestvici	Država	Vrednost HDI indeksa	Pričakovana življenjska starost (leta)	Stopnja pismenosti oseb nad 15 let (%)	Združena stopnja vpisa v I., II., III. izobraževanje (%)	BDP na prebivalca (v \$)
Visok človekov razvoj						
4	Irska	0.956	77.9	e	99	38,827
5	Švedska	0.951	80.3	e	96	29,541
10	Nizozemska	0.947	78.5	e	98	31,789
11	Finska	0.947	78.7	e	100 f	29,951
12	Luksemburg	0.945	78.6	e	85 h, i	69,961
13	Belgija	0.945	79.1	e	95	31,096
14	Avstrija	0.944	79.2	e	91	32,276
15	Danska	0.943	77.3	e	101 f	31,914
16	Francija	0.942	79.6	e	93	29,300
17	Italija	0.940	80.2	98,4 e	89	28,180
18	Velika Britanija	0.940	78.5	e	93 g	30,821
19	Španija	0.938	79.7	98 e, k	96	25,047
21	Nemčija	0.932	78.9	e	89 g	28,303
23	Izrael	0.927	80.0	97,1	90	24,382
24	Grčija	0.921	78.3	96e	93	22,205
27	Slovenija	0.910	76.6	e, l	95	20,939
28	Portugalska	0.904	77.5	92 e, k	89	19,629
29	Ciper	0.903	78.7	96,8	79 g	22,805
30	Češka republika	0.885	75.7	e	81	19,408
32	Malta	0.875	78.6	87.9 o	81	18,879
35	Madžarska	0.869	73.0	e, l	87	16,814
37	Poljska	0.862	74.6	e, l	86	12,974
40	Estonija	0.858	71.6	99,8e	92	14,555
41	Litva	0.857	72.5	99,6e	92	13,107
42	Slovaška	0.856	74.3	100e	K	14,623
45	Latvija	0.845	71.8	99,7e	90	11,653
Srednji človekov razvoj						
64	Libija	0.798	73.8	l	94 g, h	7,570
78	Libanon	0.774	72.2	l	84	5,837
86	Jordanija	0.760	71.6	89,8	79	4,688
87	Tunizija	0.760	73.5	74,3	75	7,768

92	Turčija	0.757	68.9	87,4	69	7,753
102	Alžirija	0.728	71.4	69,9	73	6,603
107	Sirija	0.716	73.6	79,6	63 g	3,610
100	Palestinska oblast	0.736	72.7	92,4	81 g	ab
111	Egipt	0.702	70.2	71,4	76 g	4,211
123	Maroko	0.640	70.0	52,3	58	4,309

ab Ob odsotnosti ocene BDP na prebivalca se je uporabila ocean 2,331 \$.

e Za namen izračuna HDI je bila uporabljena vrednost 99%.

f Za namen izračuna HDI je bila uporabljena vrednost 100%.

g Nacionalna ocean ali ocean UNESCO Instituta.

h Podatki se ne nanašajo na predvideno leto.

i Statec 2004.

k UNICEF 2004.

l Ob odsotnosti novih podatkov se je uporabila ocean Instituta za statistiko UNESCO iz leta 2003.

o Najnovejši možno podatki v obdobju 1995 in 1999.

8.3 Priloga 3: Napredek severne Afrike z vidika Razvojnih ciljev tisočletja

Napredek v ključnih indikatorjih (povzeto po UN 2006).

Razvojni cilj tisočletja	Vrsta podatka	Podatek za 1990	Podatek za 2002	Cilj za 2015
Prvi cilj: Izkoreniniti skrajno revščino in lakoto	<i>Delež prebivalstva, ki živi z manj kot 1\$ na dan (v odstotkih)</i>	2,2	2,4	1
		Podatek za 1990-1992	Podatek za 2001-2003	Cilj za 2015
	<i>Delež prebivalstva, ki nima dovolj hrane (v odstotkih)</i>	4	4	2
		Podatek za 1991-1992	Podatek za 2003-2004	Cilj za 2015
Drugi cilj: Doseči univerzalno zagotovitev osnovne izobrazbe	<i>Neto vpis v primarno izobraževanje (v odstotkih)</i>	81	94	-
		Podatek za 1990	Podatek za 2004	Cilj za 2015
Tretji cilj: Promovirati enakost spolov in dati več moči ženskam	<i>Delež žensk, ki niso zaposlene v kmetijskem sektorju (v odstotkih)</i>	20	20	-
		Podatek za 1990	Podatek za 2004	Cilj za 2015
Četrty cilj: Zmanjšati smrtnost otrok	<i>Stopnja smrtnosti otrok, mlajših od 5 let na 1000 rojstev</i>	88	37	30
		Podatek za 1990	Podatek za 2004	Cilj za 2015
Peti cilj: Izboljšati zdravje mater	<i>Delež rojstev, nadzorovanih s strani osebja zdravstvene oskrbe (v odstotkih)</i>	40	71	-
		Podatek za 1990	Podatek za 2004	Cilj za 2015
Šesti cilj: Boriti se proti virusu HIV/aidsu, malariji in drugim boleznim	<i>Število novih primerov tuberkuloze na 100,000 oseb (ne vključuje ljudi, ki so HIV pozitivni)</i>	59	49	-
		Podatek za 1990	Podatek za 2004	Cilj za 2015
Sedmi cilj: Zagotoviti trajnostni razvoj okolja	<i>Delež prebivalstva, ki ima izboljšane higienske razmere in pitno vodo (v odstotkih)</i>	65	77	83
		Podatek za 1995	Podatek za 2005	Cilj za 2015
Osmi cilj: Razviti globalno partnerstvo za razvoj	<i>Stopnje brezposelnosti mladih (v odstotkih)</i>	33,9	34,5	-

8.4 Priloga 4: Vodnik po programu Mladina

Gre za izbor pogojev mednarodnega sodelovanja s sredozemskimi državami v programu Mladina iz Vodnika po programu Mladina (Vodnik po programu Mladina, sprejet s strani Evropske komisije, v veljavi od 1. 1. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/guide05_sl.pdf (5. 3. 2006), stran 71 – 78).

Za splošne informacije glede programa Mladina Evromed glej: Vodnik po programu Mladina, sprejet s strani Evropske komisije, v veljavi od 1. 1. 2005, dostopno na http://ec.europa.eu/youth/program/guide05_sl.pdf (5. 3. 2006).

H. Mednarodno sodelovanje s Partnerskimi državami

H.1 Pregled

Program MLADINA ponuja različne možnosti za sodelovanje s Partnerskimi državami. Projekti v okviru Akcij 1, 2 in 5 lahko vključujejo ali se dogajajo v Partnerskih državah, če so v skladu s cilji, pravili in posebnimi kriteriji, ki so navedeni spodaj.

Cilji mednarodnega sodelovanja

Sodelovanje z mladimi iz držav v drugih regijah sveta ("Partnerske države") lahko pripomore k podpiranju svetovnega miru, dialoga, tolerance in solidarnosti med mladimi. Da bi dodala humano in kulturno dimenzijo sporazumom o sodelovanju, Evropska unija vse bolj skuša razširiti in poglobiti sodelovanje in solidarnost med ljudmi.

Pri podpori mladinskih aktivnosti s Partnerskimi državami je glavni cilj Evropske komisije, da bi zgradila dolgotrajna in trdna partnerstva in da bi pospeševala izmenjave na področju mladinskega strokovnega znanja in izkušenosti med nevladnimi in vladnimi strukturami v Evropski uniji in Partnerskih državah.

Aktivnosti, ki vključujejo Partnerske države, morajo udeležencem omogočiti boljše razumevanje njihovih lastnih situacij in kultur ter jim pomagati raziskati svoje identitete. Namen projektov je, da prispevajo k razvoju prostovoljnega sektorja in civilne družbe v sodelujočih državah.

Katere so prioritete pri sofinanciranju projektov?

Prednost pri izboru projektov, ki se jih bo sofinanciralo, bodo imeli v letu 2005 projekti, ki bodo vključevali prioritete, omenjene v poglavju A.2. Ostale prioritete in kriteriji selekcije, ki se navezujejo na projekte mednarodnega sodelovanja, so specificirane v nadaljevanju.

Cilji Euro-Mediteranskega sodelovanja

Splošni cilj Euro-Mediteranskega mladinskega sodelovanja je izboljšati skupno znanje, razumevanje in dialog med mladimi iz mediteranskih Partnerskih držav ter iz držav članic Evropske unije: cilj je spodbuditi aktivno državljanstvo mladih, s poudarkom na mladih ženskah znotraj njihove lokalne skupnosti kot tudi spodbuditi mladinske NVO (nevladne organizacije), da prispevajo k njihovem javnemu življenju.

Program Euro-Med se osredotoča na nekatere specifične tematske prioritete, ki so vezane na mediteransko vsebino. To so: aktivna participacija civilne družbe, krepitev državljanstva, položaj žensk v družbi, boj proti rasizmu in ksenofobiji, pravice manjšin, dediščina in varovanje okolja. Upravičence spodbujamo, da se lotijo vsaj ene izmed tematskih prioritet.

Katere države lahko sodelujejo?

Seznam držav in prioritetnih regij najdete v poglavju B.3.¹²⁵

Kateri so splošni pogoji za aktivnosti s Partnerskimi državami?

- Samo Akcija 1 (Mladinske izmenjave), Akcija 2 (Evropska prostovoljna služba) in Akcija 5 (Podporne aktivnosti) so odprte za sodelovanje s Partnerskimi državami.
- Vsak projekt s Partnersko državo mora vključevati tudi eno ali več držav članic EU, odvisno od Akcije.
- Projekti morajo vključevati Partnerske države iz iste regije.
- Število pridruženih držav in držav EEA/EFTA, ki so vključene v projekt, ne sme presegati števila držav članic EU.

---

¹²⁵ Mediteranske partnerske države so Alžirija, Egipt, Izrael, Jordanija, Libanon, Maroko, Sirija, Tunizija, Turčija, Palestinske oblasti Zahodnega Brega in Gaze (op.a.)

- Aktivnosti se lahko dogajajo v katerikoli od držav, vključenih v določen projekt.

Kateri so posebni pogoji za aktivnosti Euro-Med?

- Države članice EU in mediteranske Partnerske države (Alžirija, Egipt, Izrael, Jordanija, Libanon, Maroko, Sirija, Tunizija, Turčija, Zahodni Breg in Gaza) lahko sodelujejo v Euro-Med aktivnostih.
- Pridružene države in EFTA/EEA države ne morejo sodelovati v Euro-Med aktivnostih.
- Vsak Euro-Med projekt mora vključevati eno ali več držav članic EU, odvisno od Akcije.
- Aktivnosti se morajo odvijati v državi, ki je prijavila projekt. V izrednih primerih (npr. zaradi varnostnih razlogov) se projekt lahko odvija v eni izmed držav, ki je tudi vključena v projekt.

Kako predložiti prošnjo za sprejem projekta v program? Uradne obrazce prošenj za sprejem projekta lahko dobite na spletnih straneh Nacionalnih agencij, prav tako pa so dostopni tudi na spletni strani Evropske komisije. Prošnje morate predložiti do enega izmed določenih rokov za oddajo prošenj, ki so opisani v poglavju B.5. Obrnite se na Nacionalno agencijo za pomoč pri izpolnjevanju prošenj.

Zaradi revizije trenutnega stanja centraliziranega upravljanja je prijava Euro-Med projektov, ki jih želijo prijaviti organizacije iz mediteranskih partnerskih držav, od 1. januarja 2005 do nadaljnega ustavljena.

Ena od partnerskih organizacij prevzame vodilno vlogo pri predložitvi prošnje za sprejem projekta kot tudi pri izvedbi projekta. Ta organizacija je odgovorna za predložitev prošnje za sprejem projekta v program. Prejela bo prispevek za celoten projekt in bo odgovorna za porazdelitev ustreznega deleža prispevka vsaki od partnerskih organizacij. Odgovorna je tudi za poročanje in prikaz končnih računov.

Za projekte z mediteranskimi Partnerskimi državami

Če je prijavitelj iz države članice EU, predloži v imenu vseh partnerjev prošnjo za sprejem projekta v svoji Nacionalni agenciji.

Če je prijavitelj iz mediteranske države, predloži v imenu vseh partnerjev prošnjo za sprejem projekta ustreznemu Nacionalnemu koordinatorju, ki jo posreduje naprej Evropski komisiji.

Splošno pravilo je, da morajo biti prošnje za projekte v Akciji 1 in 5 prijavljene s strani gostiteljske organizacije. V opravičljivih primerih lahko prošnjo za sprejem projekta v program predloži tudi organizacija, vključena v projekt, ki ima lahko sedež v drugi državi. Prošnje za projekte v Akciji 2 morajo biti prijavljene s strani gostiteljske organizacije ali s strani koordinacijske organizacije v primeru, da je vključena več kot ena gostiteljska organizacija.

Ostale zadeve

Vize in dovoljenja za bivanje

Uredbe glede viz in dovoljenj za bivanje se razlikujejo od države do države. Zato ni nobenega splošnega pravila ali statusa za npr. EVS prostovoljce, tako da mora biti poskrbljeno za vse potrebne dogovore za vsakega posameznega prostovoljca. Evropska komisija lahko pomaga z izdajo pisma o potrditvi sodelovanja v evropskem projektu. Nacionalne agencije in Nacionalni koordinatorji lahko nudijo pomoč. Dodatne informacije o postopkih pridobitve viz so na voljo na spletni strani Evropske komisije program MLADINA http://europa.eu.int/comm/youth/index_en.html (glej tudi poglavje D.10)

Cepljenje in zdravstvena oskrba

Obrnite se na ustrezne zdravstvene institucije glede zdravstvenih priporočil za potovanja v ustrezne Partnerske države. Pri načrtovanju časovnega programa in proračuna za projekt upoštevajte medicinske preglede in cepljenja, ki so morebiti obvezna.

H.2 Mladinske izmenjave

Poleg splošnih namenov in pogojev, opisanih v poglavjih C in H.1, morajo izmenjave s Partnerskimi državami zadostiti tudi sledečim pogojem:

- morajo biti večstranske, t.j. vključevati morajo vsaj štiri države;
- vključevati morajo vsaj dve državi članici EU;

- vključevati morajo vsaj dve Partnerski državi iz iste regije²⁴;
  - prednost pri sprejemu v program bodo imeli projekti, ki bodo vključevali mlade iz iste države, a z različnim kulturnim ozadjem;
  - v določenih opravičenih primerih lahko pri trilateralnih izmenjavah sodelujeta dve partnerski organizaciji/skupini iz iste države, a z različnima kulturama;
  - uravnoteženo mora biti število Programskih držav in Partnerskih držav. Nacionalne skupine morajo biti uravnotežene, sestavljati jih mora približno enako število udeležencev.
- Za podrobnosti o pogojih financiranja glejte poglavje C.10. Za informacije o tem, kako predložiti prošnjo za sprejem projekta v program, glejte poglavje H.1.

H.3 Evropska prostovoljna služba

Kakšne so možne strukture projektov?

1. Dvo- in tro- stranski EVS projekti s Partnerskimi državami

Dvo- ali tro-stranski EVS projekti s Partnerskimi državami so projekti, ki vključujejo pošiljajoče in gostiteljske organizacije iz dveh oziroma treh držav. Prijavnice za tovrstne projekte morajo biti predložene Nacionalnim agencijam (glej poglavje H.1 “Kako predložiti prošnjo za sprejem projekta v program”).

2. Večstranski EVS projekti s Partnerskimi državami

Večstranski EVS projekti s Partnerskimi državami so projekti mrež partnerskih organizacij iz Programskih in Partnerskih držav, ki med seboj sodelujejo. Vsaka nevladna organizacija, mreža, društvo ali lokalna skupnost, ki ima partnerje vsaj v 4 državah, lahko prijavi tovrsten projekt. Prijavnice za tovrstne projekte morajo biti predložene Evropski komisiji (glej poglavje H.1 “Kako predložiti prošnjo za sprejem projekta v program”).

Kdo lahko sodeluje?

EVS projekti s Partnerskimi državami morajo vključevati vsaj eno državo članico EU.

Mladi iz mediteranskih Partnerskih držav lahko sodelujejo v EVS projektih le v državah članicah EU.

Kateri so posebni kriteriji za dvo- in tro-stranske EVS projekte s Partnerskimi državami?

Poleg splošnih ciljev in kriterijev, opisanih v poglavjih D in H.1, morajo EVS projekti s Partnerskimi državami ustrezati naslednjim posebnim kriterijem.

• Število partnerskih organizacij

Projekti vključujejo pošiljajoče in gostiteljske organizacije iz dveh oziroma treh držav.

• Število prostovoljcev

1-4 prostovoljcev na eno prošnjo. V eni gostiteljski organizaciji sta lahko največ dva prostovoljca iz iste države.

• Dolžina trajanja prostovoljne službe

Običajno 6-12 mesecev. Zaradi težav s pridobivanjem viz so možna tudi krajša obdobja prostovoljne službe, vendar ne krajša od 3 mesecev.

Število prostovoljcev na gostiteljsko organizacijo je omejeno na štiri, od teh lahko največ dva prihajata iz iste države.

Kratkoročne aktivnosti (3 tedne do 6 mesecev) so upravičene le, če je njihov namen omogočiti dostop do Evropske prostovoljne službe mladim z manj priložnostmi.

• Usposabljanje

Usposabljanja predstavljajo integralni del vsakega EVS projekta. Skupna usposabljanja pred odhodom, ob prihodu, vmesna srečanja in po možnosti tudi končni evalvacijski sestanki morajo biti organizirani za vse prostovoljce (kot je določeno v poglavju D.5).

Kateri so posebni kriteriji za večstranske EVS projekte s Partnerskimi državami?

Poleg splošnih ciljev in kriterijev, opisanih v poglavjih D in H.1, morajo EVS projekti s Partnerskimi državami ustrezati naslednjim posebnim kriterijem.

• Vsebina projekta

Projekti morajo imeti jasno izraženo in točno določeno vsebino.

Projekti morajo težiti k vključevanju v nove aktivnosti in razširitvi izkušenj.

- **Partnerji pri projektu**

V projekt morajo biti vključene vsaj tri pošiljajoče organizacije iz treh različnih držav in vsaj dve gostiteljski organizaciji iz ene ali dveh različnih držav.

Predloženi projekti morajo vključevati določeno število partnerjev (20 %), ki še nimajo izkušenj z EVS projekti.

- **Število prostovoljcev**

Najmanjše število prostovoljcev je 5 in največje 20, ki prihajajo iz vsaj treh različnih držav.

- **Dolžina trajanja prostovoljne službe**

Običajno 6-12 mesecev. Zaradi težav s pridobivanjem viz so možna tudi krajša obdobja prostovoljne službe, vendar ne krajša od 3 mesecev.

Kratkoročne aktivnosti (3 tedne do 6 mesecev) so upravičene le, če je njihov namen omogočiti dostop do Evropske prostovoljne službe mladim z manj priložnostmi.

- **Usposabljanje**

Usposabljanja predstavljajo integralni del vsakega EVS projekta. Skupna usposabljanja pred odhodom, ob prihodu, vmesna srečanja in po možnosti tudi končni evalvacijski sestanki morajo biti organizirani za vse prostovoljce (kot je določeno v poglavju D.5).

H.4 Podporne aktivnosti

Kot dodatek splošnim namenom in kriterijem, opisanim v poglavjih G in H.1, morajo Partnerske države za sodelovanje v podpornih aktivnostih upoštevati še naslednje kriterije:

- Aktivnost 9 (podpora za razvoj sposobnosti in inovativnosti) ni upravičena pri projektih s Partnerskimi državami. Prav tako niso upravičene aktivnosti, ki podpirajo razvoj Akcije 3 ali 4 programa MLADINA;
- projekti morajo biti večstranski, t.j. morajo vključevati najmanj štiri države;
- vključevati morajo najmanj dve Programski državi (od katerih mora biti vsaj ena država članica EU);
- v primeru Euro-Med sodelovanja morata biti vključeni dve državi članici EU;

- vključevati morajo najmanj dve Partnerski državi iz iste regije²⁵;
- v določenih opravičenih primerih lahko pri trilateralnih izmenjavah sodelujeta dve partnerski organizaciji/skupini iz iste države, a z različnima kulturama;
- Aktivnosti 1 (praktično usposabljanje / izobraževalni obiski na delovnem mestu), Aktivnosti 2 (obiski za preverjanje izvedljivosti) kot tudi aktivnosti, katerih namen je razvoj EVS projektov s Partnerskimi državami, lahko vključujejo samo dve ali tri Partnerske države;
- projekti morajo imeti uravnoteženo število Programskih držav in Partnerskih držav. Prav tako morajo biti uravnotežene nacionalne skupine in morajo biti sestavljene iz približno enakega števila udeležencev.

Za podroben opis o prispevkih Skupnosti in pravil financiranja glej poglavje G.7.

Za informacije o tem, kako predložiti prošnjo za sprejem projekta v program, glej poglavje H.1.